

UNHCR
The UN Refugee Agency

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE ESİTLİK KURUMU

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞI

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE ZİRVESİ

CİNSEL İSTİSMAR

ZORLA ÇALIŞTIRMA

BORÇ ESARETİ

EV KÖLELİĞİ

ORGAN TİCARETİ

ZORLA DİLENDİRME

ÇOCUK ASKERLER

ZORLA EVLENDİRME

28 TEMMUZ 2022

UNHCR
The UN Refugee Agency

TİHEK
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞI

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE ZİRVESİ

CİNSEL İSTİSMAR

ZORLA ÇALIŞTIRMA

BORÇ ESARETİ

EV KÖLELİĞİ

ORGAN TİCARETİ

ZORLA DİLENDİRME

ÇOCUK ASKERLER

ZORLA EVLENDİRME

28 TEMMUZ 2022

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE ZİRVESİ

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI EŞİTLİK KURUMU

Adres: Yüksel Cad. No: 23, 06650 Kızılay/ANKARA

Tel.: +90 312 422 78 00 • Faks: +90 312 422 78 99

www.tihek.gov.tr • tihek@tihek.gov.tr

ISBN: 978-605-71680-8-5

Emeği Geçenler

Celal ARAZ

Yapım

TAYFUN MEDYA

ORGANİZASYON TANITIM REK. MAT. YAY. BİLG. LTD. ŞTİ.

Adres: Yukarı Öveçler Mah. 1238 Cad. No: 9/5 Çankaya / ANKARA

Tel: 0312 285 14 10 • Faks: 0312 285 14 12

web: www.tayfunmedya.com.tr

Baskı Yeri ve Tarihi: Ankara, 2022

Baskı

EPA-MAT BASIM YAYIN PROMOSYON SAN. TİC. LTD. ŞTİ.

Adres: İvedik Organize Sanayi Bölgesi Ağaç İşleri Sanayi Sitesi

1357. Sk. No: 41 Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0312 394 48 63 • Faks: 0312 394 48 65

web: www.epamat.com.tr

Sertifika No: 46796

© Raporda yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır,
kaynak gösterilmeden hiç bir ortamda alıntı yapılamaz.

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE ZİRVESİ

28 TEMMUZ 2022

YÖNETİCİ SUNUŞU

İnsanın bedenini ve emeğini metalaştırarak sömüren, insanın insani vasıflarını reddeden; bu yönüyle insan haklarının nüvesini oluşturan insan hakları idesininin inkarı anlamına gelen insan ticareti; kölelik mefhumunun yeniden form bulmasıdır. Kölelik kurumunun büyük ölçüde ilgasından sonra insan ticareti, esnek yapısı sayesinde yeni sömürü biçimleri ile varlığını devam ettirmektedir. İnsan ticareti bir suç olduğu kadar insan onurunu yok sayan en ağır insan hakları ihlallerindendir.

Kölelik bağlamında insan ticareti ile mücadelenin 19. yüzyılın başından itibaren hız kazanan uzun geçmişi olsa da 2000’li yıllar ile birlikte bu mücadelenin gerek uluslararası arenada, gerekse de bölgesel ve ulusal bazda yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bağlamda ulusal, bölgesel ve evrensel düzeyde olmak üzere insan ticaretinin yeni görünüm biçimleri ile birlikte önlenmesi adına hem normlar ihdas edilmiş hem de koruyucu mekanizmalar oluşturulmuştur.

Ülkemizde de 2000’li yıllardan itibaren gerek mevzuat gerekse kurumsallaşma yönünde önemli adımlar atılmıştır. Türkiye, Türk Ceza Kanunun 80 inci maddesinde düzenlenen insan ticareti suçuna, Dünyada en ağır şekilde yaptırım

uygulayan ülkelerden biridir. 2016 yılında yayımlanan “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik” çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları iş birliği ile mağdur odaklı bir insan ticaretiyle mücadele yürütülmektedir.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin 29 uncu maddesinin (4) numaralı fıkrasında “*Her bir taraf, kamu kurumlarının insan ticaretiyle mücadeledeki faaliyetlerini ve milli mevzuat hükümlerinin uygulanmasını denetlemek için Ulusal raportrler veya diğer mekanizmalar tayin etme hususunu değerlendirir.*” hükmü  yer almaktadır.

30/1/2016 tarihli ve 6667 sayılı Kanunla uygun bulunan Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ve 17/03/2016 tarih ve 29656 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik’in 5 inci maddesi uyarınca kurulan İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunun 10.12.2020 tarihli toplantısında alınan 2020/1.2 karar gereği Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri incelemek ve raporlamak amacıyla Ulusal Raportrlk Kurumu olarak belirlenmiştir.

Bu kapsamda Kurumumuzca, İnsan Ticaretiyle Mücadele Ulusal Eylem Planının uygulanması dahil kamu kurum ve kuruluşlarının insan ticaretiyle mücadele faaliyetlerinin uygulanmasının izlenmesi ve değerlendirilmesi, konuya ilişkin mevzuatla ilgili eksikliklerin tespit edilmesi ve kapsamlı tavsiyelerin oluşturulmasının nesnel bir değerlendirmesini yapmak üzere raporlar hazırlanmakta olup ilgili merciler ve kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Bu kapsamda insan ticaretiyle mücadele ve insan ticareti mağdurlarının haklarına ilişkin farkındalık oluşturmak amacıyla Kurumumuz ile Göç İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliğinde 28 Temmuz 2022 tarihinde ‘Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele’ vesilesiyle Ankara’da “*Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi*” gerçekleştirilmiştir.

Zirve kapsamında, hakimler ve savcılar, Emniyet Genel Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Daire Başkanı, Jandarma Genel Komutanlığı Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti ile Mücadele Daire Başkanı, akademisyenler, uygulayıcılar, uluslararası kuruluşlar ve bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarından uzmanlar bir araya gelerek, önleme ve kovuşturma mekanizmalarının güçlendirilmesi, mağdurların haklarının korunmasının iyileştirilmesi ve alandaki iş birliklerinin güçlendirilmesine ilişkin sorun tespiti ve bunlara ilişkin öneriler ortaya konulmuştur.

6701 sayılı Kanun'un 'Kurumun görevleri' başlıklı 9 uncu maddesine göre Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun *“İnsan haklarının korunmasına, geliştirilmesine, ayrımcılığın önlenmesine ve ihlallerin giderilmesine yönelik çalışmalar yapmak”*; *“İnsan haklarının korunması, ayrımcılığın ortadan kaldırılması ve toplumdaki eşitlik anlayışının geliştirilmesine yönelik olarak üniversiteler ile ortaklaşa faaliyetlerde bulunmak”* ve *“İnsan haklarının korunması ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında faaliyet yürüten kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, meslek kuruluşları ve üniversitelerle iş birliği yapmak”* görevleri bulunmaktadır.

Kurumumuzun insan haklarının korunması ve geliştirilmesi misyonu ve insan ticaretiyle mücadele ulusal raportör Kurum yetkisi çerçevesinde Göç İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliği ile gerçekleştirilen Zirvenin bir çıktısı olarak insan ticaretiyle daha etkin mücadele ve insan ticareti mağdurlarının haklarının iyileştirilmesine yönelik tespitler içeren bu bildiri kitabının yararlı olmasını temenni eder, bu çalışmaya katkılarını esirgemeyen kıymetli katılımcılarımıza ve Göç İdaresi Başkanlığı, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Kurumumuzun değerli personeline şükranlarımı sunarım.

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkanı

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ SUNUŞU	4
AÇIŞ KONUŞMALARI	10
UNHCR Türkiye Temsilcisi UNHCR Mr. Philippe LECLERC	11
Uluslararası Koruma Genel Müdürü Göç İdaresi Başkanlığı Muhammet Selami YAZICI	14
Başkan Yardımcısı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Alparslan ÖĞÜT	14
1. OTURUM: ÖNLEME	20
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Moderatör: Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ	22
İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Celal ARAZ	23
Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Daire Başkanı 1. Sınıf Emniyet Müdürü Emniyet Genel Müdürlüğü, İçişleri Bakanlığı Bekir MACİT	28
Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti İle Mücadele Daire Başkanı Jandarma Genel Komutanlığı, İçişleri Bakanlığı Bülent BAYKAL	32
İş Müfettişi Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Özkan YAŞAR	36

2. OTURUM: KORUMA 40

Politika Geliştirme Birim Müdürü
UNHCR

Moderatör: Neşe KILINÇOĞLU 42

Daire Başkanı
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığı, Adalet Bakanlığı
Muhammet Ali AKYEL 43

Daire Başkanı
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Hüsne Betül ÖZDÜZEN TEKER 49

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanı
Göç İdaresi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı
Osman KORAMAZ 57

Göçmen Koruma Müdürü
Türk Kızılay
Ece YILMAZTÜRK 61

3. OTURUM: KOVUŞTURMA 64

Başkan Yardımcısı
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Moderatör: Alparslan ÖĞÜT 66

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCI 67

Avukat
Türkiye Barolar Birliği
Aysel YILDIZ 82

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı
Rıfat SAGUT 87

Yargıtay Üyesi
Yargıtay 3. Dairesi
Yusuf Hakkı DOĞAN 93

**4. OTURUM: İNSAN TİCARETİ SUÇUNDA
TEKNOLOJİNİN KULLANIMI** **100**

Avrupa Konseyi İnsan Ticareti Uzmanlar Grubu Başkanı
Avrupa Konseyi
Helga GAYER **102**

5. OTURUM: İŞ BİRLİĞİ **106**

Daire Başkanı
İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma D. Bşk.
Göç İdaresi Başkanlığı
Moderatör: Osman KORAMAZ **108**

Koruma Müdür Yardımcısı
UNHCR
Simge GÜZELEL **110**

Kıdemli Proje Yetkilisi
Avrupa Konseyi
Ebru SEYLAN **116**

İç Anadolu Bölge Koordinatörü
Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği (ASAM)
Ayşenur ÇELİK **119**

Göç Yönetimi Program Koordinatörü
Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM))
Tommaso DE CATALDO **121**

Proje Yöneticisi
Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)
Özge HASSA **123**

AÇIŞ KONUŞMALARİ

SUNUCU

Sayın Yargıtay Üyem, Sayın Yargıtay Cumhuriyet Savcım, Sayın Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) Başkan Yardımcım, Sayın Uluslararası Koruma Genel Müdürüm, Sayın Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) Türkiye Temsilcim, Kamu Kurumlarımızın Kıymetli Yöneticileri ve Mensupları, Değerli Akademisyenler ve Sivil Toplumun Kıymetli Temsilcileri, Saygıdeğer Katılımcılar,

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile Göç İdaresi Başkanlığı iş birliğinde düzenlenen “İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi”ne hepiniz hoş geldiniz.

Programımıza başlamadan önce sizleri Cumhuriyetimizin kurucusu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk ve kahraman şehitlerimizin aziz hatıraları huzurunda bir dakikalık saygı duruşuna ve ardından İstiklal Marşı’nı okumaya davet ediyorum.

Zirvemizin açış konuşmasını yapmak üzere Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi Sayın Philippe Leclerc’i sahneye davet ediyorum. Buyurunuz Sayın Temsilcim.

UNHCR Türkiye Temsilcisi
UNHCR

Mr. Philippe LECLERC

Sayın Yazıcı, Göç İdaresi Başkanlığı Uluslararası Koruma Genel Müdürü; Sayın Ögüt, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan Yardımcısı; Sayın Gayer, Avrupa Konseyi GRETA Başkanı; Sayın Doğan, Yargıtay Üyesi; Sayın Sagut, Yargıtay Cumhuriyet Savcısı; farklı kurumlardan aramıza katılan Değerli Meslektaşlarımız, Değerli Dostlar, Bayanlar ve Baylar,

Bu yılki Zirveyi, Göç İdaresi Başkanlığı ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ile birlikte düzenlemenin bizim için bir ayrıcalık olduğunu belirterek sözlerime başlamak isterim. Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü münasebetiyle bugün burada toplanmış bulunuyoruz. 2013 yılında, BM Üye Devletleri, insan ticareti mağdurlarının durumuna ilişkin farkındalığı artırmak ve haklarının geliştirilmesi ve korunması amacıyla 30 Temmuz'u Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü olarak belirleyen kararı kabul etmişlerdir. Bu suçun önlenmesine ve mağdurların korunmasına yönelik çabalara katkıda bulunan kurum ve kuruluşların temsilcileri olarak bugün burada bizimle birlikte olduğunuz için teşekkür ederiz.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, insan ticaretiyle mücadelede Devletlerin çabalarına değer vermekte ve bu husustaki meşru kaygılarını paylaşmaktadır; bir kişinin başka bir kişinin özel kazancı için kandırıldığı, tuzağa düşürüldüğü veya bir sömürü durumuna zorlandığı bu suç, cinsel sömürü veya toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin diğer biçimleri, zorla çalıştırma, ev köleliği veya diğer kölelik benzeri uygulamalar, zorla dilendirme veya suça itilme gibi çeşitli biçimler alabilmektedir. Genel olarak, insan ticareti, mağdurların insan haklarının ciddi ihlaline yol açmaktadır.

UNHCR, özellikle bu suçun insani sonuçlarına dikkat çekmekte ve insan ticaretine, failleri belirlemenin ve kovuşturmanın ötesine geçen, insan haklarına dayalı ve mağdurların veya mağduriyet riski olan bireylerin korunma ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik önlemleri içeren bir yaklaşım çerçevesinde bulunmaktadır.

UNHCR, bu bağlamda alınan önlemlerin, mağdurların potansiyel uluslararası koruma ihtiyaçları, geri göndermeme ilkesine saygı ve mağdurların insan hakları dikkate alınarak uygulanmasını talep etmektedir. İnsan ticaretine maruz kalmış veya mağduriyet riski altında olan kişiler, haklı nedenlere dayalı bir zulüm korkusuna sahip olabilmekte veya ciddi zarar görme riski altında olabilmektedir. Devletler bu bağlamda, insan ticaretiyle mücadele faaliyetlerinde bulunan makamlar ile uluslararası korumanın sağlanmasından sorumlu makamlar arasında uygun ve etkili sevk mekanizmalarının mevcut olmasını sağlamalıdır. Bu tür önlemler, geri göndermeme ilkesi ile de uyumlu olmalıdır.

UNHCR bu kapsamda aşağıdaki faaliyetleri yürütmektedir;

- Mülteci ve sığınmacıların, ülkelerine geri dönenlerin, vatansız ve kendi ülkesi içinde yerinden edilmiş kişilerin insan ticareti mağduru olmalarını önlemek,
- UNHCR'nin yetki alanındaki mağdur kişilerin ihtiyaçlarını karşılamak,
- İnsan ticareti mağdurlarının veya insan ticareti mağduru olma riski taşıyanların insan ticareti mağduru olmaları sonucunda ortaya çıkabilecek uluslararası koruma ihtiyaçlarının uygun şekilde belirlenmesini sağlamak,
- Devletlere, kimlik belgesi olmayan insan ticareti mağdurlarının vatansız kalmalarını önlemek için kimliklerini ve vatandaşlık durumlarını belirleyebilmelerini sağlamada yardımcı olmak ve vatansız insan ticareti mağdurlarını korumak.

UNHCR Yürütme Komitesi ayrıca insan ticaretinin tehlikeleri ve insan ticaretine maruz kalabilecek kişilere yeterli koruma sağlanması gereği konusundaki endişesini dile getirmektedir. Birçok kararda da belirttiği gibi insan ticaretiyle ilgili konular mültecilerin korunmasına etki edebilmekte ve Devletlerin insan merkezli yaklaşımlar ve politikalar geliştirmesini gerektirmektedir. Yürütme Komitesi kararlarına ek olarak, UNHCR'nin 2016 yılında geliştirilen 10 Maddelik Eylem Planı, karma göç hareketlerinde insan ticareti unsurlarını tespit etmek ve bunlara müdahale etmek için kullanılan önlemlerin iyi uygulama örneklerini içermektedir.

UNHCR, mültecilerin kayıt altına alınmasından sorumlu olan ev sahibi ülkelerle yakın iş birliği içerisinde çalışmakta ve risk altındaki mültecilerin belirlenmesi, koruma izleme yoluyla insan ticareti risklerinin değerlendirilmesi ve çalışanlarına sömürü, istismar, insan ticareti ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı koruma konularında eğitim hususlarında destek sağlamaktadır.

Mülteci koruması ve insan ticareti arasındaki yakın bağlantı göz önüne alındığında, UNHCR, hâlihazırda insan ticaretini önlemeye ve insan ticareti mağdurlarına koruma sağlamaya yönelik çabaları desteklemek için Göç İdaresi Başkanlığı ile iş birliğini artırmış bulunmaktadır. Ortak taahhütlerimiz, kişileri insan ticareti mağduru olmaktan korumayı ve geri döndüklerinde karşılaşılabilecekleri risk nedeniyle zaman zaman menşe ülkelerine kadar uzanabilecek korumaya erişimlerini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu sebeplerle, koordinasyon kurulları bünyesinde yerel düzeyde aktörler arasındaki mevcut koordinasyonu desteklemeye, teknik bilgi birikimini ve farkındalığı artırmaya yönelik faaliyetlerimize bağlı kalacağımızı ifade etmek isterim.

Jandarma Genel Komutanlığı ve Adalet Bakanlığı gibi birlikte çalışma ayrıcalığına sahip olduğumuz diğer kurumlarla birlikte Ulusal Raportör olarak görevlendirilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Türkiye’de önemli bir aktör ve çalışma ortağımız olmaya devam etmektedir.

2022 Yılı Zirvesi’ne bir kez daha hoş geldiniz diyor, tüm panelistlere ve katılımcılara verimli bir gün diliyorum.

Sunucu

Sayın Temsilcimize konuşmalarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Şimdi de açış konuşmalarını yapmak üzere Göç İdaresi Başkanlığı Uluslararası Koruma Genel Müdürü Sayın Muhammet Selami Yazıcı’yı kürsüye davet ediyorum. Buyurunuz Sayın Genel Müdürüm.

Uluslararası Koruma Genel Müdürü
Göç İdaresi Başkanlığı
Muhammet Selami YAZICI

Sayın Yargıtay üyesi, Sayın Yargıtay Cumhuriyet Savcısı, Sayın TİHEK Başkan Yardımcısı, kamu kurum ve kuruluşlarımızın, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri, değerli basın mensupları, kıymetli konuklar İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi'ne hoş geldiniz. Hepinizi öncelikle en kalbi duygularımla selamlıyor, katılımlarınızdan dolayı saygı ve şükranlarımı sunuyorum.

Günümüzde “modern kölelik” olarak ifade edilebilen, kişi onuruyla bağdaşmayan ve evrensel insan hakları anlaşmalarını, standartlarını ve normlarını ihlal eden kapsama sahip insan ticareti suçu, ilk ortaya çıktığı dönemlerden bugüne, hem mağdurların profili hem de sayısı bakımından giderek genişleyen bir nitelik kazanmış ve kişilere/organize suç örgütlerine ciddi bir ekonomik kaynak sağlayan önemli bir sorun haline gelmiştir.

Bu suçun en önemli özelliği toplumların en kırılgan ve savunmasız gruplarını hedef alarak dil, din, uyruk, cinsiyet, çocuk veya yetişkin ayrımı olmaksızın evrensel bir nitelik taşımasıdır. Ayrıca sosyal ve ekonomik gelişmelere karşı çok çabuk uyum sağlayabilen bir olgu olması dolayısıyla insan ticareti suçu pek çok farklı formda kendini yeniden üretebilmekte ve bundan dolayı konu sürekli güncellik arz etmektedir.

İnsan ticareti; en yüce varlık olan insanın alınıp satılarak ticari bir meta haline dönüştürülmesinin yanı sıra kamu düzeni ve güvenliği ile bulaşıcı hastalıklardan kaynaklı toplum sağlığını da etkileyerek devletler ve hükümetler için büyük bir sorun teşkil etmektedir.

Bilindiği üzere insan ticareti suçu demografik büyümeler, siyasal çatışmalar, ekonomik yetersizlikler ve savaşlar gibi bileşenlerin bir sonucu olarak hayatımızın her alanında karşımıza çıkabilmektedir.

19. yüzyıl öncesi büyük bir kısmını Afrikalının oluşturduğu milyonlarca insan tarım ve sanayide köle olarak çalıştırılırken, son yüzyılda insan ticareti suçu: kişilerin zorla çalıştırılması, zorla fuhşa konu olmaları, zorla hizmet ettirilmeleri, zorla evlendirilmeleri, organ ve dokularından yararlanılması, çocuk işçiliği, çocukların suçta kullanılmaları ve çocukların dilendirilmesi ile çocuk satışı gibi çok farklı görünümlere bürünmüş bir şekilde karşımıza çıkmaktadır.

Kıymetli katılımcılar, bahse konu suçun ciddi boyutlara ulaşması ve küresel ölçekte tüm ülkeleri etkilemesiyle birlikte insan ticaretiyle mücadele çalışmaları 2000’li yılların başlarından itibaren hız kazanmış ve bu alanda uluslararası düzenlemelere gidilmiştir.

İnsan ticaretini doğrudan ele alan ilk uluslararası belge kısaca Palermo Protokolü olarak bilinen “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol” olup, bu protokol 2003 yılında iç hukuka dâhil edilmiştir. Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ise iç hukukumuza 2016 yılında dâhil edilmiştir.

Ulusal mevzuat olarak ise ülkemiz başta Türk Ceza Kanunu ile Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerle sosyal devlet ilkesine uygun olarak taraf olduğu uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmektedir.

Ülkemizde insan ticareti, suç olarak 2002 yılında Türk Ceza Kanununa girmiş ve bu suçu işleyenlere ağır bir cezai yaptırım olan 8 ila 12 yıl arasında hapis cezası ve on bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. Bilinmelidir ki Türkiye, dünyada bu suça en ağır cezai müeyyide getiren ülkelerin başında gelmektedir.

Diğer bir önemli ulusal mevzuat ise insan ticaretine ilişkin mağdur tanımlama esaslarını düzenleyen, mağdurların yararlanabileceği hak ve hizmetleri açıklayan ve mağdur odaklı bir yaklaşımı benimseyen, 16 Mart 2016 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmeliktir.

Yönetmelik ile ihbar ve şikâyet mekanizmaları, mağdurlarla gerçekleştirilecek mülakatlar, insan ticareti mağdurlarına verilecek ikamet izni, mağdur destek programı ve kişilerin ülkelerine gönüllü ve güvenli dönüşleri detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Yönetmelik ile gelen bir diğer esaslı düzenleme ise Türk Vatandaşı ya da yabancı ayrımı yapmaksızın mağdur tanımlama işlemlerinin başkanlığımız bünyesinde olmasıdır. Bu çerçevede toplumda insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin farkındalık yaratılmaya devam edilmektedir. Osman Başkanımız da burada oturumlarında mutlaka

ifade edecektir. Son iki yıl içerisinde bu alanda çok ciddi bir atılım gerçekleştirilmiştir. Özellikle mağdur tanımlamalarında 2021'den 2022'ye, 2020'den 2021'e gelindiğinde, iki katı bir artış, mülakat sayılarında da aynı derece iki katı bir artış gerçekleşmiştir. Bütün bunlar pandemiye, pandemi şartlarına rağmen yapılmıştır. 2022'de ise daha yılın ortasında 2021'deki hedeflerimize ulaşmış bulunmaktayız.

Dolayısıyla toplumda bu konuda farkındalık yaratmaya, mağdurları etkin bir şekilde tespit etmeye ve korumaya, suçluları adalet önüne çıkarmaya, sivil toplum ve uluslararası kuruluşlarla iş birliğine devam etmekteyiz. Türkiye olarak yaşanmakta olan bu dramı; insan odaklı, ulusal ve uluslararası hukuka uygun olarak tüm gayretimizle insan ticaretiyle mücadelenin her alanına yayma gayreti içerisindeyiz.

Değerli misafirler şunu da ifade etmek isterim ki son yıllarda ivme kazanan eğitim ve farkındalık faaliyetleri, ilgili kamu kurum/kuruluşları, STK'lar ve uluslararası kuruluşların özverili çalışmaları ve sahada ortaya koyulan iş birlikleri neticesinde tanımlanan mağdur sayılarında önemli ölçüde artış olduğu gözlenmektedir. Bu durum Göç İdaresi Başkanlığı koordinesinde, ilgili kamu kurum/ kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşların da katkılarıyla 2014 yılından itibaren yıllık olarak hazırlanan ve kamuoyu ile paylaşılan Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesine ilişkin çalışmalarının yer aldığı yıllık raporlarda da açıkça yer almaktadır.

İnsan ticareti suçuna daha fazla dikkat çekmek ve farkındalık oluşturmak amacı ile 18 Aralık 2013 tarihli Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun kararı ile 30 Temmuz tarihinin "Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü" olarak ilan edilmesi münasebetiyle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Göç İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliği ve ev sahipliğinde düzenlenen bu programa teşriflerinizden ötürü şahsım ve Başkanlığım adına siz değerli konukları saygıyla selamlıyorum.

Sunucu

Sayın Genel Müdürümüze konuşmalarından dolayı teşekkürlerimizi sunarız. Şimdi de açış konuşmalarını yapmak üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan Yardımcısı Sayın Alparslan Ögütü kürsüye davet ediyorum. Buyurunuz Sayın Başkanım.

Başkan Yardımcısı
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Alparslan ÖĞÜT

Sayın Yargıtay Üyem, Sayın Yargıtay Cumhuriyet Savcım, Sayın Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Sayın Genel Müdürüm, Kamu Kurum ve Kuruluşlarımızın, Uluslararası Kuruluşların Kıymetli Yöneticileri ve Temsilcileri, Değerli Basın, Kıymetli Hazirun; öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum. Gün boyu sürecek olan bu zirveye hepiniz hoş geldiniz.

Köleliğin modern bir görünümü olarak insan ticareti, günümüzde yaygınlaşan göç hareketlerinin de etkisiyle bugün dünya üzerinde sayıları milyonlarla ifade edilen insanın mağduriyetine sebep olan bir insanlık suçu ve insan hakları ihlalidir. İnsanın sömürülmesine dayalı insan ticaretinin yaygın görülme biçimleri; cinsel sömürü, emek sömürüsü, zorla evlendirme, zorla dilendirme, doku ve organ nakli ticareti olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarihi süreçte insan ticareti ilk olarak kölelik mefhumu olarak varlık göstermiş, ancak 20. yüzyılın başlarında bu alanda yapılan mücadeleler sonucu uluslararası camiada ortaya konan güçlü irade ile sözleşmeler, protokoller ve kurumsal yapılanmalarla birlikte kölelik büyük oranda önlenmiştir. Ancak özellikle İkinci Dünya Savaşı sürecinde ve sonrasında 20. yüzyılın sonlarından itibaren yaşanan bölgesel çatışmalar ve siyasi iktidarsızlıklar sonucu ortaya çıkan yoğun göç hareketleri, ülkeler arasındaki gelişmişlik farklarının artması, globalleşme, kadın ve erkek bazında yaşanan fırsat eşitsizlikleri ile yeniden formlanan insan ticareti artış göstermektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından 2017’de yayımlanan “Modern Kölelik Üzerine Küresel Tahminler” isimli raporda, dünya genelinde 40,3 milyon muhtemel insan ticareti mağdurunun olduğu belirtilmiştir. Aynı raporda 40,3 milyon muhtemel mağdurun yüzde 71’ini kadınların oluşturduğu ve her 4 mağdurdan birinin çocuk olduğu ifade edilmektedir. Yine Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisinin

2021 Küresel İnsan Ticareti Raporuna göre 2018 yılında dünya genelinde tespit edilen her 10 mağdurun yaklaşık 5'inin yetişkin kadın ve kız çocuklarından oluştuğu ifade edilmektedir. Tespit edilen mağdurların üçte birini kız ve erkek çocuklar, yüzde 20'sini yetişkin erkekler oluşturmaktadır. Rapora göre istismar biçimleri de çeşitlilik göstermektedir. Yüzde 50'si cinsel sömürü, yüzde 30'u zorla çalıştırma, yüzde 6'sı suç faaliyeti, yüzde 1.5'i zorla dilendirme, yüzde 1'i ise zorla evlilik şeklinde belirtilmektedir. Bu da zorla çalıştırma şeklindeki köleliğin çeşitli formlarda güncellendiğini göstermektedir.

İnsan ticareti hem bir suç hem de bir insan hakları ihlali olarak insanlık ailesinin tüm fertleri açısından ihlallere ve tehditlere sebebiyet vermekle beraber mevcut durumda ortaya çıkan tablo, kadınların ve çocukların hem sayısal ve oransal olarak bu mağduriyete daha fazla maruz kaldığını, hem de kadınların ve çocukların yaşadıkları mağduriyetlerin daha derinlemesine sorunlara sebebiyet verdiğini göstermektedir. Bu durum, insan ticareti ile mücadelede özellikle dolaylı ayrımcı sonuçların ortaya çıkmasını engellemek için kurumsallaşma ve normlaşma çalışmalarında bu grupların öncelenmesini gerektirmektedir. Kadınların ve çocukların özel durum ve ihtiyaçlarının gözetenmediği bir insan ticaretiyle mücadele stratejisinin eksik kalacağı değerlendirilmektedir.

İnsan ticaretiyle mücadele yoğun iş birliği gerektiren, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşların ortaya koyacağı güçlü dayanışma sonucu başarıya ulaşabilecek bir olgudur. Bu çerçevede Göç İdaresi Başkanlığı ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliğinde gerçekleştirdiğimiz bu anlamlı zirvede tüm paydaşlarla bir arada olmanın Kurum olarak mutluluğunu yaşadığımızı özellikle ifade etmek isterim.

Ulusal insan hakları kurumu Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu olarak; insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, ayrımcılıkla mücadele ve eşitlik, ulusal önleme mekanizması görevlerimizin yanında insan onurunu ihlal eden ve en büyük insan hakları ihlallerinden biri olan insan ticaretiyle de mücadele alanında ulusal raportörlük görevimiz çerçevesinde gayret göstermekteyiz.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesinin 29 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasında *“Her bir taraf, kamu kurumlarının insan ticaretiyle mücadeledeki faaliyetlerini ve milli mevzuat hükümlerinin uygulanmasını denetlemek için Ulusal raportörler veya diğer mekanizmalar tayin etme hususunu değerlendirir.”* hükmü yer almaktadır.

İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubunun (GRETA) 2018 yılında Türkiye'ye gerçekleştirmiş olduğu ziyaret neticesinde hazırlamış olduğu 2019 yılı

raporunda verilen tavsiyelerden biri de ülkemizde ulusal raportör kurum oluşturulması şeklindedir. İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonunun 2020 tarihli toplantısında Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, insan ticaretiyle mücadele alanında yürütülen faaliyetleri incelemek ve raporlamak amacıyla Ulusal Raportörlük Kurumu olarak belirlenmiştir.

Ulusal raportörlük görevi çerçevesinde Kurumumuzda İnsan Ticaretiyle Mücadele Çalışma Grubu oluşturulmuş ve çalışmalarını devam ettirmektedir. Bu kapsamda Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi ve Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin Kurum personelimize yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir.

Kurumumuzca Birinci İnsan Ticareti Raporu hazırlanmakta olup, bu kapsamda kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşların Türkiye temsilcilikleri, ilgili sivil toplum kuruluşlarından bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur. Ankara ve Kırıkkale insan ticareti mağdurları sığınmaevlerine ziyaretler gerçekleştirilmiş, gerek sığınmaevi yönetimi gerekse de ikamet eden insan ticareti mağdurları ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ortak alanlara yönelik yapılan incelemeler sonucu tespitler ve bunlara dayalı olarak tavsiyeler oluşturulmuştur.

Bu süreçte Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü ve Uluslararası Göç Politikası Geliştirme Merkezi yetkilileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmelerde Türkiye'nin özellikle 2002 yılından itibaren insan ticaretiyle mücadelede atmış olduğu adımlardan duyulan memnuniyet tarafımıza iletilmiştir.

Son söz olarak; zirvenin düzenlenmesinde emeği geçen üç kurumun çalışanlarına da ayrı ayrı teşekkür ediyorum. Burada bizimle birlikte, bizleri yalnız bırakmayan bütün misafirlerimize teşekkür ediyorum. Zirvenin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Saygılar sunuyorum.

Sonucu

Sayın Başkanımıza konuşmaları için teşekkür ediyoruz. Kıymetli Hazıran, programımızın açış konuşmaları burada sona ermiştir. Şimdi bir aile fotoğrafı almak için Sayın Başkanımızın ve kendilerine eşlik etmek üzere tüm protokolümüz ile panelistlerimizin sahneye teşriflerini arz ediyorum.

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE COMMITTEE ON COMBATTING HUMAN TRAFFIC

28 Temmuz 2022 - 28 July 2022

Ankara

UNHCR
The UN Refugee Agency

TIHEK
TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE
KURULUŞU

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCI

Celal ARAL

DELE ZİRVESİ
CKING IN TÜRKİ

2

1. OTURUM ÖNLEME

Moderatör

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ

Sunucu

Kıymetli katılımcılar, birinci oturuma başkanlık etmek üzere Sayın Profesör Doktor Olgun Değirmenci'yi ve oturumda konuşmalarını yapmak üzere Sayın Celal Araz, Sayın Bekir Macit, Sayın Albay Bülent Baykal ve Sayın Özkan Yaşar'ı sahneye davet ediyorum.

Moderatör**Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ**

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

Kıymetli Hazirun, bugün “Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi”nin ilk oturumunun moderatörlüğünü yapma görevi bana tevdi edildi. Bundan dolayı da çok mutlu olduğumu ifade etmek isterim.

İnsan ticareti, insan onuruna karşı gerçekleştirilen ve insanın sömürülebilecek her şeyini sömürmeyi amaçlayan suçtur. Zaten onu ticari açıdan değerli kılan da suç failleri açısından budur. Bugün insan ticaretinin 4 ayağından biri olan önleme ayağında katılımcılarımız değerli sunumlar yapacaklar. Bize tahsis edilen süre 50 dakika, 4 oturumcumuz var. Her oturumdaki panelistimize 10’ar dakika süre vereceğim. Çok zorunlu durumlarda 2 dakika daha bunu uzatabileceğiz. Ama zaman kısıtlılığı açısından da süreye eğer riayet edilirse çok sevineceğiz. Çünkü alandan gelen bilgilere sahip olan panelistlerimizin bilgilerinin bizim için çok değerli olduğunu ifade etmek isteriz. Fırsat olsa sabaha kadar dinleriz. Ama çok kısa süre içerisinde bize bunları ifade edebileceklerini düşünüyoruz.

Ben elimdeki listeye göre ilk söz hakkını Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu uzmanı olan Sayın Celal Araz’a veriyorum. Sayın Araz buyurun efendim.

İnsan Hakları ve Eşitlik Uzman Yardımcısı
Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu
Celal ARAZ

Teşekkür ederim Sayın Başkan. Sayın Protokol Üyeleri, Kıymetli Katılımcılar; “Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi”ne hepiniz hoş geldiniz. Bugün ulusal raportörlük kurum görevi çerçevesinde yapmış olduğumuz faaliyetlere değineceğim.

Kişinin bedeninin veya emeğinin mülkiyete konu edilmesi aslında çok eski süreçlere dayanmaktadır. Bu uygulamanın maddi kökeni, kişiyi mülkiyet konusu haline getiren kölelik kurumudur. Kölelik kurumu 20. yüzyılın başlarına kadar etkisini devam ettirmiştir. Ancak özellikle 19. yüzyılın başlarında, uluslararası arenada ve bununla bağlantılı olarak ulusal mecralarda ortaya konan güçlü irade sonucu çıkarılan sözleşmeler, protokoller ve kurumsal yapılanmalar sonucunda, en azından yasal düzeyde kölelik kurumu yasaklanmıştır. Ancak sosyo-ekonomik esnekliğinin yüksek olması nedeniyle ve 20. yüzyılda ortaya çıkan yoğun göç hareketleri, ülkeler arası gelişmişlik farkları, işsizlik, kadın-erkek eşitsizliği nedeniyle kölelik olgusu insan ticareti olarak yeniden form bulmuştur.

İnsan ticareti hem bir suçtur hem de bir insan hakları ihlalidir. Esasında insan hakları çalışmalarının, faaliyetlerinin en temel, birinci düzeyde amacı; insan onurunu korumaktır. İnsan ticareti de insan onurunu tehdit eden en büyük olgulardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

İnsan haklarına dair temel uluslararası belgelerde insan ticareti doğrudan yer almamaktadır. Ancak 1948 yılında yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 4 üncü maddesinde kölelik kurumunun yasaklandığı belirtilmiştir. 1950 yılında çıkarılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 4 üncü maddesinde de zorla çalıştırma yasağına yer verilmiştir. 1982 Anayasamızda da temel haklar ve ödevler kısmında “kişinin hakları ve ödevleri” başlığında, 18 inci maddede zorla çalıştırma yasağına yer verilmiştir. Bu kapsamda da angaryanın yasak olduğu belirtilmiştir.

Dolayısıyla insan ticaretini insan haklarından ayrı tutamıyoruz. Biz de Ulusal İnsan Hakları Kurumu olarak üç temel alanda görevlerimizi yürütüyoruz. Birincisi Paris Prensipleri doğrultusunda bir Ulusal İnsan Hakları Kurumuyuz. Bu çerçevede insan haklarının korunması ve geliştirilmesi alanında farkındalık faaliyetleri yürütüyoruz ve tematik raporlar hazırlıyoruz.

İkinci temel görevimiz; ayrımcılıkla mücadele ve eşitliktir. 6701 sayılı Kanunumuzda 15 ayrımcılık temeli sayılmıştır. Bu ayrımcılık temellerinden birisi kapsamında ihlale uğradığını düşünenler Kurumumuza başvuruda bulunmaktadırlar, yapılan inceleme sonucunda ayrımcılık ihlali tespit edilirse de Kurulumuz kararıyla 3 binden 40 bine kadar idari yaptırım cezası uygulanabilmektedir. Bu rakamlar her yıl yeniden değerlendirilmesine göre belirlenmektedir.

Üçüncü temel görevimiz olarak; Birleşmiş Milletler İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşmenin Seçmeli Protokolü çerçevesinde ulusal önleme mekanizması olarak faaliyet yürütüyoruz. Bu çerçevede özgürlüğünden mahrum bırakılmış veya koruma altına alınmış kişilerin bulunduğu tüm merkezlere haberli veya habersiz ziyaretler gerçekleştiriyoruz. Bu yerlerden biri de geri gönderme merkezleridir. Aynı zamanda da insan ticareti mağdurları sığınmaevlerine ziyaretler gerçekleştiriyoruz. Düzensiz Göçle Mücadele Eylem Planı çerçevesinde geri gönderme merkezlerine yönelik yapmış olduğumuz ziyaretlerin sayısını artırdık. 2021 yılında 8 geri gönderme merkezi ve geçici barınma merkezine ziyaret gerçekleştirdik. Bu merkezlere yapılan ziyaretler sonucunda da raporlar hazırlayıp, tespit ettiğimiz hususlar ve bunlara yönelik tavsiyeleri Kurumumuz sitesinde yayınlıyoruz. Bu ziyaretlerde özellikle insan ticareti hususuna da önem veriyoruz.

Bu üç ana görevimizin yanında 2020 yılında insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin olarak ulusal raportörlük görevi Kurumumuza verildi. Ulusal raportörlük görevinin mevzuat dayanağı Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesidir. Sözleşmesinin 29 uncu maddesinin 4 üncü fıkrasında insan ticaretiyle mücadele eden kamu kurumlarının faaliyetlerini izlemek ve milli mevzuat hükümlerinin uygulanmasını sağlamak üzere bir ulusal raportör kurum tayin edilmesi hususu yer almaktadır. GRETA'nın 2018 yılında ülkemize yapmış olduğu ziyarette böyle bir kurum olmadığının raporunda yer alması ve tavsiye edilmesi üzerine 2020 yılında İnsan Ticareti Mücadele Koordinasyon Komisyonunun, yeni adıyla İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulu, almış olduğu kararda TİHEK bu alanda ulusal raportör kurum olarak belirlendi. Bu çerçevede uluslararası kuruluşların Türkiye temsilcilikleri vasıtasıyla iş birliklerimiz devam ediyor, görüşmeler yapıyoruz. Kurum personelimize yönelik ilk etapta IOM tarafından insan ticaretiyle mücadele eğitimi verildi. Daha sonra Avrupa Konseyince yürütülen, "Türkiye'deki Göçmenler ve

İnsan Ticareti Mağdurlarının, İnsan Hakları Açısından Korunması ve Geliştirilmesi Projesi” kapsamında, kurum personelimize 6 alanda HELP eğitimleri gerçekleştirildi. Çocukların alıkonulduğu merkezlerin ziyaretine ilişkin eğitimler gerçekleştirildi. İnsan hakları ve göç eğitiminin ilk etabı gerçekleştirildi, ikinci eğitim de Ağustos ayının sonunda gerçekleştirilecektir. Bununla beraber biz de ulusal röportör kurum görevimiz çerçevesinde, Göç İdaresi Başkanlığınca gerçekleştirilen insan ticaretiyle mücadele mülakat eğitimine katılarak sunumlar gerçekleştirdik. Göç İdaresi Başkanlığında bulunan göç uzman yardımcılarında insan hakları eğitimi gerçekleştirdik. Geri gönderme merkezleri müdürlerine yönelik insan hakları eğitimi gerçekleştirdik.

Bununla beraber ulusal raportör kurum görevi verildikten sonra Kurumumuz bünyesinde bir çalışma grubu oluşturuldu. Birinci İnsan Ticaretiyle Mücadele Raporu çalışmalarına başladık. Raporumuzu yakın zamanda yayınlamayı planlıyoruz. Bu çerçevede tüm kamu kurum ve kuruluşlarına, uluslararası kuruluşların Türkiye’deki temsilciliklerine ve sivil toplum kuruluşlarına yazılar yazdık. Sivil toplum kuruluşlarından çok fazla bir cevap alamadık. Buna ilişkin raporda tavsiyeler yer almaktadır. Sivil toplum kuruluşlarının insan ticaretiyle mücadele alanında daha fazla rol alması gerektiği ortaya konuluyor.

Kırıkkale ve Ankara’da bulunan insan ticareti mağdurları sığınmaevlerine ziyaretler gerçekleştirdik. Burada hem ortak alanlarda hem de yatakhanelerde incelemelerde bulunduk. Sığınmaevi yöneticileriyle görüşmeler gerçekleştirdik. Burada kalan mağdurlarla birebir görüşmeler gerçekleştirdik. Buradaki sorunları tespit etmeye çalıştık. Buna yönelik sorunlar ve tespitler raporumuzda yer almaktadır.

Raporumuz yakın zamanda yayınlanacak ama raporda yer verdiğimiz bazı tespitlere değinmek istiyorum. Önemli bulduğumuz bazı tespitleri burada saymak istiyorum. Birincisi, 2014 yılından beri insan ticaretiyle mücadele ulusal koordinatörlük görevi Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yerine getirilmektedir. Bu görevin daha etkin yerine getirilmesi amacıyla, ulusal koordinatör yardımcılığı müessesesinin kurulmasını raporumuzda tavsiye etmekteyiz.

İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik gereğince tespit edilen mağdurlar eğer yabancı ise Göç İdaresi Başkanlığınca işletilen sığınmaevlerinde kalmaktadırlar. Eğer Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı veya çocuk ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının kuruluşlarında kalmaktadırlar. Yönetmelik’in 23 üncü maddesinin 2 nci fıkrası gereğince, bu iş birliğinin daha etkin yapılması amacıyla, Göç İdaresi Başkanlığı ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı arasında bir protokol yapılması öngörülmüştür. Ancak aldığımız cevaplar neticesinde henüz bir protokol yapılmadığı görülmektedir. Bu protokolün yapılması hususunda raporumuzda tavsiye yer almaktadır.

İnsan ticaretiyle mücadelenin tüm yönleriyle ele alınması amacıyla, yeni bir Ulusal Eylem Planının ivedi olarak hazırlanıp yürürlüğe konulması tavsiyesi yer almaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığınca işletilen Ankara ve Kırıkkale’de bulunan sığınmaevlerine yaptığımız ziyaretlerde, özellikle çocuklarıyla beraber kalan mağdurlar olduğunu gördük. Aydın’da açılması planlanan bir sığınmaevi olduğu ve bunun özellikle ailelere hizmet vereceği bize bildirilmişti. Sanırım bu iptal edilmiş. Bu çerçevede özellikle çocuklarıyla beraber kalan mağdurlara hizmet verecek bir sığınmaevinin açılmasını tavsiye ediyoruz.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığındaki mağdurların diğer mağdurlarla aynı yerlerde kaldığı tespiti var. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından ihtisaslaşmış ve sadece insan ticareti mağdurlarına hizmet veren bir sığınmaevi açılması tavsiyesi raporumuzda yer almaktadır.

İnsan ticaretini düzenleyen Türk Ceza Kanununun 80 inci maddesinde istismar türleri arasında “cinsel istismarın başka türleri” ve “kulluk” ibarelerinin eklenmesi tavsiyesi yer almaktadır. İnsan ticaretiyle mücadeleyle ilgili hususların önemli bir kısmı 2016 yılında çıkarılan yönetmelik kapsamında düzenlenmiştir. Biz mücadelenin daha etkin gösterilmesi adına bu hususların müstakil bir kanunla düzenlenmesi yönünde tavsiye kararı verdik.

İnsan ticareti mağdurlarına avukat atanmasına ilişkin genel prosedürler uygulandığı, İstanbul Barosunca bizlere iletilmiştir. Bu prosedürün değiştirilmesi gerektiği ve avukat atama talebinde bulunacak merciler arasına Göç İdaresi Başkanlığının da eklenmesi hususu raporumuzda, tavsiyeler arasında yer almaktadır.

İnsan ticaretiyle mücadeleye ilişkin pek çok eğitimler verilmektedir. Özellikle uluslararası kuruluşlarca bu alanda pek çok proje gerçekleştirilmektedir. Ancak GRETA’nın yapmış olduğu tespit ve sonucunda vermiş olduğu tavsiyede olduğu gibi biz de eğitimlerin daha çok proje bazında gerçekleştirildiğini gördük, gelen cevabı yazılardan da bu anlaşılmaktadır. Proje bazlı eğitimlerin yanı sıra düzenli ve sistematik eğitimlerin gerçekleştirilmesi hususunda tavsiyede bulunduk.

2020 yılında ülkemizde tespit edilen 282 mağdurun 165’i, yani %60’ı çocuktur. 2021’de 402 mağdurun 118’i, yani %30’u çocuktur. 2017 ve 2022 yılları arasında tespit edilen toplam mağdur sayısı 1336, bunların 427’si yani %32’si çocuktur. Dolayısıyla çocuklara yönelik, çocukların insan ticareti mağduru olmasını önleyecek farklı uygulamalar gerçekleştirilmesi yönünde tavsiyelerimiz bulunmaktadır.

Adalet Bakanlığınca bize iletilen istatistiklerde mağdur, dava sayısı vb. konulara ilişkin rakamlar var. Ancak sömürü türlerine göre istatistiklerin tutulmadığını

görmekteyiz. Dolayısıyla mücadelenin daha etkin yürütülmesi adına, sömürü türlerine göre de Adalet Bakanlığınca istatistiklerin tutulması yönünde tavsiyede bulunduk. Anlatacaklarım bu kadar, dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Prof. Dr. Olgun Değirmenci

Sayın Celal Araz'a teşekkür ediyoruz. Ulusal raportör Kurum olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu bakış açısından, insan ticaretiyle mücadeledeki tespitleri aktardı. Şimdi sözü Emniyet Genel Müdürlüğü Daire Başkanı, Birinci Sınıf Emniyet Müdürü Sayın Bekir Macit'e veriyorum. Sayın Başkanım buyurun.

1. Sınıf Emniyet Müdürü
Daire Başkanı
Emniyet Genel Müdürlüğü
İçişleri Bakanlığı
Bekir MACİT

Protokolümüzün Çok Kıymetli Temsilcileri, Göç İdaresi Başkanlığımızın Değerli Genel Müdürleri, Birleşmiş Milletlerin Sayın Temsilcisi ve Değerli Konuklar, hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Ben Emniyet Genel Müdürlüğü Göçmen Kaçakçılığıyla Mücadele ve Hudut Kapıları Daire Başkanı olarak görev yapmaktayım. Burada size sunumda bahsedeceğim konular; amir olarak polis bölgesinde yaşanan olaylara ilişkindir. Jandarma bölgesinde yaşanan insan ticareti konularıyla ilgili de mevkiidışım Bülent Albay sizleri bilgilendirecektir.

Sabahtan beri ağırlıklı olarak insan ticareti nedir, hangi koşullarda oluşur; onlara değinildi. Ben burada onlara girmeden direkt sahadan gelen bilgileri, sahada karşılaştığımız olay türlerini başlıklar halinde sizlerle paylaşmaya çalışacağım.

Bizim sahada ağırlıklı olarak insan ticareti olarak değerlendirdiğimiz faaliyetleri sıralayacak olursak; ilk başta cinsel sömürü maksatlı insan ticareti başlığı altında faaliyetlerle karşılaşırız, illegal aktiviteler bunlar. Açacak olursak; tacirlerin hile, kandırmak veya baskı, cebir ve şiddet kullanmak suretiyle fuhuş yapmaya zorlanan kadınların konu olduğu insan ticareti türüdür. Bu sadece ülkemize mahsus değil, Ortadoğu, Balkanlar, Avrupa hemen hemen her yerde yaptığımız ziyaretlerde meslektaşlarımızın ağırlıklı olarak karşılaştığı suç türü olduğunu görüyoruz. Tabii ki bu alanı, bu başlığı besleyen etmen; düzensiz göç hareketliliğidir. Düzensiz göçle birlikte bu alanda ticaret yapmak isteyen işletmeler, illegal görünümlü eğlence merkezleri vs. ucuz işçi çalıştırmak, gerektiğinde ücret ödememek, zorla çalıştırmak suretiyle kadınları istihdam etmekte ve onları sömürerek onlardan yararlanmaktadırlar. Tabii sömürünün boyutu bazen hizmet, bazen seks ilişkisi, bazen hizmet türü olabilmektedir.

Size, fazla uzatmadan bir anımı paylaşmak istiyorum. Rusya-Ukrayna savaşı sonrası Avusturya'yı ziyaret etmiştik. Tabii çok ciddi bir şekilde Ukrayna'dan Avusturya'ya göç akımı oldu. Avusturya'daki mevkidaşımız özellikle erkeklerin ülkede kalıp, bayanlara çıkışa izin verildiği için aldıkları istihbarat kapsamında Avusturya'daki birçok eğlence merkezinin hazırlık yaptığı bilgisini bizimle paylaştı. Biz “Bunu önlemek için ne yapabiliriz diye düşündük” dediler. Ülkeye girişinden itibaren kendilerine yasal çalışma izni verdiklerini söylediler ve o şekilde bu sorunu aştıklarını söylediler. Tabii burada Göç İdaresi Başkanlığı gibi kurumlara da çok ciddi görevler düşüyor. Ülkeye girişten itibaren gelen kadınlara yasal çalışma ruhsatını vermek suretiyle, onların illegal yapıların ağırlarına düşmesini bir şekilde engellemiş oldular. Benzer bir çalışmayı biz de Gözde Genel Müdür buradaydı, sanırım şu anda ayrılmış; onunla birlikte yaptık. Ukrayna kriziyle birlikte ülkemize çok ciddi sayıda, Ukrayna'dan göç akımı başladı. Aynı şekilde ülke girişinden itibaren yasal belgeler düzenlemek suretiyle ülkeye girişini, ikametgâh ve kalacağı yerleri planlamak suretiyle, illegal örgütlerin o tip aktivitelerinde faaliyet gösteren organizasyonların ellerine düşmelerini engellemeye çalıştığımızı düşünüyorum. Ama tabii %100 engellemek mümkün değil.

Diğer bir konu; çocuk istismarı maksatlı insan ticareti olarak karşımıza çıkıyor. Bu tabii yıllardan beri gördüğümüz, sokaklarda, trafik kavşaklarında alışık olduğumuz bir durumdur. Özellikle çocukların dilendirilmesi konusu çok önemlidir. Malum çağımız insanları da kadın ve çocukların sokaklarda görülmesi konusunda oldukça hassastır. Bir şekilde bunlara para vermek suretiyle sokaklarda kalmasını sağlıyor. Tabii göçle birlikte ülkemiz 5 milyona yakın yabancı barındırıyor. Onlar da zaman içerisinde evlilik yapıyorlar, çoğalıyorlar. Bunların çocukları da bir şekilde organizasyona dâhil olmak suretiyle, kent trafiğinin yoğun olduğu yerlerde, bunları dilendirerek, para toplatarak vb. şekilde elde ettikleri gelirleri topluyorlar.

Bununla ilgili de biz Daire olarak belediyelerle iş birliği içerisindeyiz. Belediyeler de bu konuda barınma evleri kurmaktadır. Aynı şekilde Göç İdaresi Başkanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığımızın da o alanlarda yürüttüğü faaliyetler var. Çocuklar da sokaklardan alınmak suretiyle buralara teslim edilmekte ve ıslah edilmeye çalışılmaktadır.

Diğer bir konu; nüfusun kötüye kullanılmasıdır. Bizim sahada en çok karşılaştığımız, Türkiye olarak bunu söyleyebilirim, insan ticareti alanlarından bir tanesidir. Özellikle ülkemizde bakıcı olarak Türk Cumhuriyetlerinden ve birçok ülkeden getirilen kadınlar çalıştırılmaktadır. Normalde yasal izinle getirilen kadın, hizmet belgesi sona erdikten sonra belgesi uzatılmamak suretiyle korkutulmaktadır. Bazen “Sokağa çıktığın zaman polis tarafından alınırın, oradan Göç İdaresi Başkanlığına teslim edilirsin. Sınır dışı

edilirsin.” bahanesiyle, ücret ödmeden çalıştırılma faaliyetleri yapılmaktadır. Bununla ilgili 112 ihbar merkezimiz sürekli alarm halindedir. Bu alanda ilgili birimlerimiz kurulmuştur ve doğrudan müdahale etmek suretiyle; kadın bulunduğu yerden alınmakta ve Göç İdaresi Başkanlığına teslim edilmektedir.

Diğer bir konu; iş gücü istismar maksatlı insan ticaretidir. Burada Sayın Genel Müdürümüze de çok ciddi işler düşüyor. Özellikle Suriyeliler bu kapsama alanında görülüyor. Düzensiz göç kapsamında Türkiye’ye gelenlerin, bazıları uluslararası koruma alabiliyor, bazıları geçici koruma statüsü alabiliyor. Uluslararası koruma statüsü alamayan göçmenler, iş ocakları tarafından çalıştırılmaktadır, özellikle bu ifadeyi kullanıyorum çünkü bu iş ocakları daha ziyade kırsal alanda kurulmuş durumdadır. Konuyla ilgili de Jandarmadaki temsilci arkadaşımız aydınlatacaktır. Buralarda çalıştırılmak suretiyle hizmetinden yararlandırılmaktadır. Tabii bunlarla ilgili de yasal prosedürün hızlı bir şekilde başlatılması önemlidir, eğer uluslararası koruma statüsü alacaksa, o statüden sonra çalışma iznine bağlanması önem arz etmektedir.

Son bir başlık; organ doku ticareti maksatlı insan ticaretidir. Bu kapsamda da ağırlıklı olarak organ doku ticaretiyle ilgili son dönemlerde bir iki operasyonumuz oldu, Interpolun web sitesinde de yayınlandı, merak edenler Interpolun uluslararası web sayfasına bakabilirler. Sahte evlilik vaadiyle hastanelerimize müracaat etmektedir. Evlilik cüzdanları ve diğer belgeler sahtedir. Donörle alıcı sanki evliymiş gibi, bazen kız kardeş-erkek kardeş gibi göstererek müracaat etmek suretiyle hastaneler ikna edilme çalışılmaktadır. Ama hastanelerimiz de bu konuda çok bilinçli davrandı. Bu tür şüphe durumlarında bizimle temasa geçilmesi durumunda bunların önüne geçmekteyiz. Güzel bir örneğimiz Interpol web sayfasında bulunmaktadır.

Ben lafı daha fazla uzatmayacağım. İnsan ticareti suçuyla ilgili Daire olarak neler yapıyoruz; öncelikle suçun önlenmesini sağlamaya çalışıyoruz. Tacirler genel olarak tüm ülkelerde organize şekilde faaliyet gösterdikleri ve hemen her ülkede irtibatları olduğu için suçla mücadelenin uluslararası iş birliği boyutu önem kazanmaktadır. Bunun önlenmesi için uluslararası iş birliği oldukça önemlidir. Suç gelirlerinin tespiti, bu da tabii ki ciddi bir konudur. MASAK’la faaliyetlerimizi bu anlamda yürütmekteyiz. Eğer bir organizasyon kapsamında elde edilen suç gelirlerine el konulmazsa, bu suç geliri daha başka bir organizasyon için, başka suçlar için kullanılmaya çalışılmaktadır. Mağdur odaklı çalışma yöntemini Göç İdaresi Başkanlığımızın ilgili birimiyle yürütmekteyiz. Ulusal ve uluslararası kurumlarla iş birliği halindeyiz. Bu konuda gerçekten Asya, Avrupa, Afganistan dâhil olmak üzere bütün ülkelerle iş birliğimizi yürütmekteyiz.

Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum. Ben fazla uzatmak istemiyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCI

Sayın Başkana, Emniyet Genel Müdürlüğümüzün çalışma alanından getirmiş olduğu veriler ve aktarmış olduğu kıymetli bilgiler için teşekkür ediyoruz. Şimdi önleme alanının bir başka aktörü jandarmaya geçmek isterim. Jandarma Genel Komutanlığı Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele Daire Başkanı Sayın Albay Bülent Baykal'a sözü veriyorum. Buyurun Başkanım.

Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti İle
Mücadele Daire Başkanı

Jandarma Genel Komutanlığı

İçişleri Bakanlığı

Bülent BAYKAL

Sağ olun Başkanım. Protokolün Kıymetli Temsilcileri, Çok Saygıdeğer Katılımcılar, Hanımefendiler, Beyefendiler; Jandarma Genel Komutanlığı olarak Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği koordinesinde düzenlenen “İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi”ne kurumumuz adına katılmış olmaktan dolayı şükranlarımı sunuyorum. Bu konuşmayı yapma fırsatı verdiğiniz için de teşekkür ediyorum.

İnsan ticaretiyle mücadele etkinliğini artırmak maksadıyla düzenlenen bu zirvenin ülkemize, iş birliği yaptığımız uluslararası kuruluşlar ile dünyadaki diğer ülkelere ve kurumlarımıza faydalı olmasını diliyorum.

Malum, birçok konuşmacı tarafından ifade edildiği gibi insan ticaretinin, insanlık tarihiyle beraber başladığı değerlendirilmekle birlikte, günümüzde hızla artan göç hareketleri ile birlikte, ülkemizin de dünyada en çok göçmen barındıran ülkelerden birisi olması hasebiyle hem dünya hem de bizim için yeni güvenlik tehditlerinden biri olarak ortaya çıktığı aşikârdır. Ülkemiz; Asya, Avrupa ve Ortadoğu arasında bir geçiş noktası olması sebebiyle, Afrika dâhil birçok coğrafya için hem göçmen kaçakçılığı hem de insan ticareti yönünden hedef ve transit bir ülkedir. Biz de İçişleri Bakanlığımız koordinesinde Göç İdaresi Başkanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Jandarma Genel Komutanlığı olarak; bu suçun engellenmesi, önlenmesi ve suçluların yakalanmasıyla ilgili çabamızı büyük bir kararlılıkla sürdürmekteyiz. İnsan ticareti suçu sadece bir ülkeyi ilgilendiren bir kavram değildir. Hem insanlığa karşı bir suç hem de malumunuz uluslararası bir suçtur. Bu kapsamda hem uluslararası örgütler hem de bu suçla mücadele eden diğer ülke kolluk kuvvetleriyle iş birliği içerisinde olmanın önemini kavramış durumdayız. Bu yöndeki çabalarımızı artırarak devam ettiriyoruz. İnsanlığa yönelik bu suçu önlemek konusunda bir uygulama birliği sağlamak da önemlidir. Yani uluslararası arenada Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği’nin

organları ve ülkelerin karşılıklı ikili ilişkileriyle hem ceza-adalet sistemi hem de kolluk uygulamaları açısından bir ortak anlayışa ulaşmak ve uygulama birliğini sağlamak büyük önem arz etmektedir.

Jandarma Genel Komutanlığı olarak kendi sorumluluk sahamızda, son 5 yılda 128 insan ticareti operasyonunda, 365 mağdur kurtarılmış; 458 insan taciri hakkında yasal işlem yapılmıştır. 2022 yılının ilk 7 aylık bölümünde ise 42 operasyonda 70 mağdur kurtarılmış, 138 insan taciri hakkında yasal işlem yapılmıştır. Mağdurlardan ziyade tacirlerle mücadele etmek bizim için önemlidir. Kurtardığımız 2 mağduru ticari bir meta olarak kullanan tacir, yarın başka 2 mağduru bu şekilde kullanacaktır. Bu kapsamda 2021 yılına göre insan taciri yakalanmasında %150'in üzerinde bir artış sağlanmıştır. Bunu da paylaşmakta fayda görüyorum. Yine 2021-2022 yıllarında insan ticaretinin sömürü biçimleri incelendiğinde, jandarma bölgesinde en çok rastlanan insan ticareti suç türleri; zorla fuhuş yaptırmak/cinsel istismar ve zorla çalıştırmak/hizmet ettirmektir.

İnsan ticareti mağdurlarının uyruklarına göre dağılımı incelendiğinde; ilk beş sırayı Türk, Özbek, Tayvanlı, Suriyeli ve Afganlar almaktadır. İnsan tacirlerini incelediğimizde; ilk beşteki tacirlerin mağdurlarla aynı ülke vatandaşı oldukları görülmüş olup, bunların dışında da 9 ülke uyruklu tacir bulunmaktadır.

Mağdurların 172'si erkek, 139'u kadındır. Ne yazık ki tacirlerden de 75'i kadındır. Yani mağdurların birçoğunun kadın olması dikkat çeken bir olayken, çok ciddi bir oranda da hem aynı uyruklu olup, hem kadın tacir yakalanması da dikkatinize sunmak istediğim bir husustur.

Sayın Macit Başkanımın da ifade ettiği gibi; kaynak ülkelerle iş birliği, bu uluslararası suçun önlenmesinde en önemli husustur. Bakanlık olarak yaklaşık 100 ülkede büyük çoğunluğu kolluk personeli ve mülki idari amirlerinden oluşan İçişleri Müşavirlerimiz ile birçok ülkenin ülkemizde kolluk müşavirleri veya İçişleri Bakanlığı müşavirleri var. Yani bu birimlerle kurulan iş birliği ve koordine neticesinde icra ettiğimiz operasyonların suçla mücadelede son derece etkili olduğunu kamuoyuyla paylaşmak isterim.

Tabii ki insan ticareti suçu devamlı şekil değiştiren bir suçtur. Dünyada insan ticareti suçunun en çok rastlandığı yöntemlerden biri de yasa dışı silahlı grupların, terör örgütlerinin küçük çocukları kandırarak, zorlayarak veya ikna ederek silahlandırıp kendi amaçları doğrultusunda hizmet ettirmesidir.

İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Kurulumuz var, hemen hemen bu konuyla ilgili tüm kurumların katılımıyla oluşturulan bu kurulda aldığımız karar doğrultusunda bu suçla mücadeleye de büyük önem veriyoruz. Özellikle PKK Terör

Örgütü vatandaşlarımızı, çocukları kandırmak, baskı altına almak, kaçırmak ve sözle etkilemek suretiyle kendi saflarına katmaktadır. Bu çocukları Suriye’de terör örgütünün bir başka görünüm şekli olan YPG saflarında ve Irak’ta kendi amaçları doğrultusunda kullanmaktadır. Yaptığımız çalışmalar sonucunda Jandarma Genel Komutanlığı olarak son iki yılda PKK Terör Örgütü tarafından kaçırılmış, örgüt amaçları doğrultusunda Irak’ta, Suriye’de ve Türkiye’de eylemlerde kullanılmış ve terör örgütünün kirli amaçları için hizmet ettirilmiş 22 mağdur çocuğu kurtardık. Bu kapsamda örgüt liderleri dâhil 133 terör örgütü yöneticisi ve üyesi hakkında da adli işlem başlattık. Terör örgütüyle ilgili bu tespitimizi yapan sadece biz değiliz. İnsan Hakları İzleme Örgütünün 2014-2015 raporlarında da var. Birleşmiş Milletler Uluslararası Bağımsız Suriye Araştırma Komisyonunun, Ağustos 2013 raporu ve daha geçtiğimiz hafta 19 Temmuz 2022 tarihli İnsan Hakları, ABD Dışişleri Bakanlığının yayınladığı İnsan Ticareti Raporunda; PKK/YPG Terör Örgütünün 12 yaşından dahi küçük çocukları, özellikle Suriye’de silahlı altına aldığı, kendi amaçları doğrultusunda kullandığı açık bir şekilde ifade edilmektedir.

Tabii bu mücadelede kolluğun yetiştirilmesi, bilinçlendirilmesi ve bu mücadeleyi yapabilecek kapasiteye ulaşması önem arz ediyor. Bu maksatla biz çeşitli Avrupa Birliği veya diğer uluslararası kuruluşlarla, Birleşmiş Milletler organlarıyla projeler yürütüyoruz. Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğiyle yürüttüğümüz çok önemli projeler var. Kurumumuz açısından tabii bu eğitimlere önem vermemizin diğer bir sebebi de şudur; insan ticaretinin en önemli hedef kitlesinden biri de göçmenler, yerinden edilenlerdir. Jandarma Genel Komutanlığı olarak ülkemizdeki geri gönderme merkezlerinin dış güvenliğini sağlamaktayız. Göçmenlerin yurt içi ve yurt dışı sevklerinin ciddi bir kısmı Jandarma Teşkilatına görev olarak verilmiştir. Personelimizin sürekli olarak göçmenlerle ilişki halinde bulunması dolayısıyla eğitime büyük önem veriyoruz. Bu kapsamda geçtiğimiz yıl 13 -15 bin personelimize eğitim verdik. Jandarma Eğitim Kurumlarında, yeni yetiştirilen tüm personele göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle mücadele eğitimini vermeye çalışıyoruz. Özellikle lider kadrolara atanan personel ile adli sorumluluğu olan personele göreve başlanmadan önce meslek içi eğitim veriyoruz. Bu eğitimlerde de muhakkak insan ticareti konusunu eğitim müfredatına alıyoruz. Sadece göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle mücadele birimleri değil, TEM unsurları ile Siber Suçlarla Mücadele unsurları da insan ticareti suçuyla karşılaşabiliyorlar. Onların da eğitimini önemsiyoruz, onları da bu eğitimlere dâhil ediyoruz.

Sağ olsun İnsan Ticaretiyle Mücadele Daire Başkanlığımız, Göç İdaresi Başkanlığı koordinesinde Adalet Bakanlığı, Jandarma ve Emniyet birimleri ile yerel birimleri de kapsayan eğitimler düzenlemektedir. Mesela en son Erzurum ilinde yapıldı. Adliye

birimleri, Göç İdaresi Başkanlığı birimleri ve kolluk birimleri bir araya gelerek eğitimler etkileşim halinde uygulanmaya çalışılmaktadır. Jandarma teşkilatı olarak ülkemizdeki 81 ilde İnsan Ticareti İle Mücadele İrtibat Görevlileri belirledik. Bu görevliler bu konuyla ilgili tüm koordinasyonu sağlıyorlar. Bu suçun çok yoğun olarak görüldüğü 33 ilimizde ise İnsan Ticaretiyle Mücadele Çalışma Grupları oluşturduk. İnsan Ticareti Göstergeleri ve Mağdurlara Yaklaşım Yöntemleri Broşürü, Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele İletişim Görsel Broşürü, İnsan Ticareti Mağdurlarına İlişkin Mülakat Kılavuzu, Yabancıların Hakları ve Prosedürleri Hakkında Bilgilendirici Broşür kolluğun elinde olup, suçla karşılaştığı anda faydalanabileceği eğitim yardımcı malzemelerini bastırarak birimlerimize dağıtıyoruz. Bu çerçevede bunları tabii biraz önce atfettiğim projeler çerçevesinde yapıyoruz. Proje ortaklarımıza bir kez daha bu kapsamda teşekkürümü borç bilirim.

Yargıtay Savcımız Rıfat Sagut Bey'in çok önemli destekleriyle hazırladığımız Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticaretiyle Mücadele El Kitabımız var. Burada suçu her yönüyle inceledik. Yani bir kolluk görevlisinin bu suçla mücadele etmek için bilmesi gereken ve suçla mücadelede soruşturma esnasında karşılaşıacağı örnekler dâhil hepsini bir çatı altında tek kitapta topladık. Bu kitabı video filmi haline getirdik. Yani uzaktan eğitimle personelimizin istifadesine sunduk. Tabii bu çalışmalar kendi başına bu suçu tamamen ortadan kaldırmak için yeterli değil. Biz de Emniyet Teşkilatımız, Sahil Güvenlik Teşkilatımız ve diğer kurumlarımızla birlikte mücadelemizi hem ulusal hem de uluslararası alanda sürdürmek kararlılığındayız.

Jandarma Genel Komutanlığı ve Daire Başkanlığımız adına bize bu fırsatı tanıdığınız için şükranlarımı sunuyorum. Hepinize beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ

Sayın Albay Bülent Baykal'a Jandarma Genel Komutanlığı açısından insan ticareti mücadelesine ilişkin vermiş olduğu bilgiler ve katkılardan dolayı teşekkür ederiz. Şimdi Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığından İş Müfettişimiz Sayın Özkan Yaşar'a söz vereceğim. Sayın Yaşar buyurun.

İş Müfettişi
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
Özkan YAŞAR

Teşekkür ederim. Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Çok Kıymetli Yöneticileri, Uluslararası Kuruluşların Kıymetli Katılımcıları, Değerli Hazirun; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bilindiği üzere insan ticareti suçu kişi hak ve hürriyetlerine karşı bir suçtur ve çok farklı formlarda karşımıza çıkmaktadır: zorla fuhuş yaptırma veya cinsel sömürü, zorla çalıştırma diğer bir deyişle iş gücü sömürüsü, zorla evlendirme, çocuk satışı, zorla dilendirme, organ ve doku ticareti... Bu konuşmada daha ziyade emek sömürüsü amaçlı insan ticaretine değineceğim. Çünkü Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda görev yapan iş müfettişleri olarak, devlet adına çalışma hayatının denetim ve teftişini yürütmekteyiz ve iş müfettişleri, yürütmekte olduğu bu faaliyetlerde, iş yeri ziyaretleri gerçekleştirmekte ve iş yerlerinde bizzat bulunarak yerinde gözlem, inceleme ve denetim yapmaktadırlar. Bu sayede hem çalışma şartları hem de çalışma ortamı gözlemlenmektedir. Burada emek sömürüsü olup olmadığı, iş yerindeki çalışanların zorla tutulup tutulmadığı, zorla çalıştırma emarelerinin bulunup bulunmadığı iş müfettişlerince gerçekleştirilen teftişlerde yakından incelenmektedir. İş müfettişlerince emek sömürüsü amaçlı insan ticareti muhtemel mağduruna rastlanması durumunda, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulmakta, ayrıca muhtemel mağdurla mülakat yapılmasını teminen ilgili Göç İdaresi İl Müdürlüğüne de bildirimde bulunulmaktadır. Yayınlanan istatistiklerde, emek sömürüsü amaçlı insan ticaretinin cinsel sömürüden sonra en fazla işlenen suç türü olduğu görülmektedir. Bu çerçevede iş müfettişlerince gerçekleştirilen teftişlerin yanı sıra ilgili kurum ve kuruluşlarla gerçekleştirilecek iş birliği de büyük önem arz etmektedir.

Son dönemde ortaya çıkan birtakım ulusal ve uluslararası gelişmelere, özellikle emek sömürüsü amaçlı insan ticareti konusunda yaşanan gelişmelere değinmek istiyorum. Uluslararası mevzuatta düzenlenen insan ticareti suçu Palermo Protokolünün

arkasından Türk Ceza Kanunu madde 80'de düzenleme alanı bulmuştur. Türk Ceza Kanununun 80 inci maddesinde insan ticaretinin bir alt unsuru olarak zorla çalıştırma hususu geçmektedir. Zorla çalıştırmayla diğer bir deyişle emek sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadelede, sürekli sahada ve iş yerlerinde bulunmasından dolayı iş müfettişlerinin önemi yadsınamaz. Ancak zorla çalıştırmayla mücadele konusunda çalışma mevzuatında herhangi bir husus yer almamaktadır. Buna rağmen iş müfettişleri Türk Ceza Kanununda bu konunun bir suç olarak düzenlenmesi dolayısıyla böyle bir suçla karşılaştıklarında, yine Türk Ceza Kanunu gereğince Cumhuriyet Savcılıklarına suç duyurusunda bulunmaktadırlar. Ancak çalışma mevzuatında bu hususun düzenlenmesinin insan ticaretiyle mücadele açısından önemli olacağını, zorla çalıştırma özelinde daha etkili bir mücadeleye izin vereceğini ifade etmek istiyorum.

Örneğin sendika özgürlüğü de uluslararası mevzuatta düzenleme alanı bulmuş, ulusal mevzuatımızda düzenlenmiş, ayrıca sendikal özgürlüklere ilişkin ihlaller Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunuyla da çalışma hayatında düzenleme alanı bulmuştur. Aynı sendikal konular gibi emek sömürüsü amaçlı insan ticareti konusunun çalışma mevzuatında yer almasının daha isabetli olacağı düşünülmektedir.

Zorla çalıştırma konusunda yaşanan uluslararası alandaki son gelişmelerden bir tanesi, Avrupa Konseyi nezdinde teşkil edilen İnsan Hakları Yönlendirme Komitesi Emek Sömürüsüne Dayalı İnsan Ticareti Komitesi kapsamında iş gücü sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadele konusunda bir yazım grubu oluşturulması olmuştur. Avrupa Konseyi nezdinde oluşturulan bu yazım grubunun çalışmalarına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı temsilcileri de katılmıştır. Yazım grubu çalışmaları 2022 Nisan ayı itibariyle tamamlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda üye ülkelerin faydalanabileceği birçok tavsiye kararı yayımlanmıştır. Söz konusu metinlerde, iş teftiş otoritelerine, iş müfettişlerine, emek sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadele kapsamında daha etkin ve verimli denetim ve teftiş yapmaları için çok daha kapsamlı yetkiler verilmesi tavsiye edilmektedir. Ayrıca, ulusal boyutta çalışma mevzuatında bu konunun yer almasının, sınır ötesi iş birliği dâhil çalışma haklarının korunması ve izlenmesinde iş müfettişlerine gerekli desteğin verilmesinin, çalışma yaşamında bütün sektörlerde zorla çalıştırma konusunda denetim yapılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan önemli bir hususa daha değinmek istiyorum: 4857 sayılı İş Kanunu kapsamı dışında kalan birtakım istisnai gruplar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları ev hizmetleri, çıraklar, rehabilite edilenler, 50 ve daha az sayıda işçi çalıştıran tarım ve orman işlerinin yapıldığı iş yerleri veya işletmelerdir. Bu sektörler de emek sömürüsü amaçlı insan ticaretinin en fazla olduğu sektörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Avrupa Konseyi nezdinde oluşturulan yazım grubunda, özellikle emek sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadelede bu istisnaların kaldırılması hususu tavsiye edilmiştir. Emek

sömürüsü amaçlı insan ticareti ile mücadele konusunda, zorla çalıştırmanın yoğun olarak görüldüğü sektörler bazında kolluk kuvvetleri, iş müfettişleri dâhil denetim elemanlarının, Göç İdaresi Başkanlığı dâhil ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin, yerel otoritelerin, sivil toplum örgütlerinin ortak iş birliği ve çalışması ile bu konuda daha etkin bir mücadele gerçekleştirileceği kanaatindeyim.

Uluslararası alanda yaşanan son gelişmelerden bir tanesi de Uluslararası Çalışma Örgütü'nün çalışmasıdır. Bilindiği gibi Uluslararası Çalışma Örgütü'nün dört temel konuda sözleşmesi bulunmaktadır. Bunlar malumunuz olduğu üzere çocuk işçiliği, ayrımcılık yasağı, sendikal özgürlükler ve zorla çalıştırma konularıdır. Dolayısıyla çalışma hayatının hemen hemen tamamında düzenlemeler yapan ILO sözleşmelerinden sadece bu alanlardaki düzenlemeler temel sözleşme olarak sayılmıştır. 29 sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesi, tarihi çok eski olan bir Sözleşmedir ve yaşanan güncel teknolojik gelişmeler, yeni çalışma modelleri, işyeri ortamının değişen koşullarla birlikte farklılaşması, dinamik yapıya sahip olan çalışma hayatı alanındaki mevzuatın yenilenmesi gibi hususlar, 29 sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesinde bir takım revizyonlar yapılması ihtiyacını doğurmuştur. Bu kapsamda da Uluslararası Çalışma Örgütü Genel Kurulunda 29 sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesine Ek bir protokol düzenlenmiştir. Bu protokol üye ülkelerin kabulüne sunulmuştur. Ülkemiz tarafından bu protokol henüz onaylanmamakla birlikte iç onay süreci devam etmektedir. Bu protokolün içerisinde de aynı şekilde zorla çalıştırma, emek sömürüsü amaçlı insan ticareti konusunun çalışma mevzuatında yer alması, sahada, iş yerlerinde emek sömürüsü amaçlı insan ticaretini önlemek amacıyla iş müfettişlerine yetki verilmesi hususlarına yer verilmiştir. Ayrıca İş Kanunu'nda olan istisnaların insan ticaretiyle mücadelede istisna kapsamı dışına çıkartılması hususu 29 sayılı Zorla Çalıştırma Sözleşmesine ek protokolde yer almaktadır. Zorla çalıştırma konusunun çalışma mevzuatına girmesiyle birlikte, insan ticaretiyle mücadelede sahada daha etkili bir şekilde denetim faaliyeti yürütüleceği ve bunun da en başta kaynağından önleme odaklı olacağı veya eğer bir kişi mağdur ise daha fazla mağdur olmasının önlenebileceği hususu kuşkusuzdur.

Zorla çalıştırma hususu veya insan ticareti hususu henüz çalışma mevzuatında yer almasa bile konunun hem Türk Ceza Kanununda yer alıyor olması, hem de mağdur odaklı yaklaşım dolayısıyla diğer bütün kurum ve kuruluşlarla, jandarma ve emniyet birimleri dâhil kolluk kuvvetleriyle iş birliği içerisinde teftişler yürütüyoruz. Bu kapsamda da iş birliğinin daha da güçlenerek artırılmasının yararlı olacağı kanaatindeyim. Biz Rehberlik Teftiş Başkanlığı olarak emek sömürüsü amaçlı insan ticaretiyle mücadeleyi önemsiyoruz. Bu konudaki farkındalığı artırmak amacıyla, çevrim içi olarak iş müfettişlerinin tamamına eğitimler verilmiştir. Ayrıca Göç İdaresi Başkanlığı ve Avrupa Konseyi iş birliği ile Türkiye'deki Göçmenlerin ve İnsan Ticareti

Mağdurlarının İnsan Hakları Açısından Korunmasının Güçlendirilmesi Projesi kapsamında 140 iş müfettişine insan ticareti konusunda eğitim verilmesi sağlanmıştır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak insan ticaretiyle mücadelede, mevzuat çerçevesinde bütün kurum ve kuruluşlarla iş birliği içerisinde gerekli katkıyı vermeye hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Sözlerime son verirken 30 Temmuz Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü vesilesiyle hem ülkemizde ve bölgemizde, hem de küresel düzeyde insan ticareti suçunun olmadığı bir dünya temenni ediyor, saygılarımı sunuyorum.

Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCI

Sayın Özkan Yaşar'a Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı açısından insan ticaretine ilişkin vermiş olduğu bilgilerden dolayı teşekkür ederim. Bu oturumu 4 panelistimizin de zamana harika şekilde riayet ederek ve çok güzel, değerli bilgiler vererek sonlandırmaları üzerine kapatmak istiyorum. Bizi saygıyla, sabırla dinlediğiniz için hepinize saygılar sunuyorum. İyi günler diliyorum.

Sunucu

Konuşmacılarımıza ve Oturum Başkanımıza katkılarından dolayı şükranlarımızı sunuyoruz.

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE MIT ON COMBATTING HUMAN TRAFFICKING

28 Temmuz 2022 - 28 July 2022

Ankara

UNHCR
The UN Refugee Agency

TİHEK
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KURUMU

Nese KILINÇOĞLU
UNHCR

Muhammet Ali AKYEL
TİHEK

Hüsnü Betül
TİHEK

ADELE ZİRVESİ
ICKING IN TÜRKİYE
2022

2. OTURUM KORUMA

Moderatör

Neşe KILINÇOĞLU

Sunucu

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Politika Geliştirme Birim Müdürü Sayın Neşe Kılınçoğlu'nu ve oturumda konuşmalarını yapmak üzere Sayın Muhammet Ali Akyel, Sayın Hüsne Betül Özdüzen Teker, Sayın Osman Koramaz ve Sayın Ece Yılmaztürk'ü sahneye davet ediyorum.

Moderatör**Neşe KILINÇOĞLU**

Politika Geliştirme Birim Müdürü
UNHCR

Tekrar merhaba. “Koruma” başlıklı ikinci panelimize hoş geldiniz. Çok değerli panelistlerimizle, özellikle de insan ticareti mağduru olarak tanımlanan ve tanımlandıktan sonra kişilerin haklarıyla ilgili olarak detaylı olarak konuşmak istediğimiz bir panelimiz var.

Neden bugün korumayla ilgili olarak konuşuyoruz? Öncelikli olarak Protokol’ün ilgili maddelerinin insan ticareti mağdurlarının korunması ve bu korunmayı gerçekleştirirken, insan haklarına bütünüyle saygı gösteren uygulamalar ve politikaların geliştirilmesiyle ilgili olarak çizmiş olduğu bir çerçeve var. Bu çerçeve içerisinde de devletlerin yükümlülükleri söz konusudur. Protokolle ilgili maddelerin içerisinde baktığımız zaman özellikle de insan ticaretine ilişkin kovuşturma adımından başlayarak tüm aşamalarda kişilerin fiziki güvenliklerinin sağlanması ve sosyal olarak iyileştirilmeleri, özel ihtiyaçlarına uygun şekilde hizmetlere ve süreçlere yönlendirilmeleri üzerine çalışmaların yapılması ve bunları gerçekleştirirken de kadın ve çocukların özel ihtiyaçlarına dikkat edilmesi gerektiğinin altı çizilmektedir.

Biraz önce de ifade edildiği gibi ülkemiz bu konularda önemli adımlar attı ve yakın geçmişte de çeşitli gelişmelere tanık olduk. “Koruma” başlığı altındaki panelistlerimiz de sürecin içindeki aşamalarda ‘koruma’nın sağlanması üzerine çalışan özel olarak seçilmiş kişilerdir.

Ben daha fazla sözü uzatmadan ilk panelistimize sözü vermek istiyorum. Sayın Muhammet Ali Akyel, Adalet Bakanlığı Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire Başkanlığında Daire Başkanı olarak görev yapmaktadır. Buyurun efendim, teşekkürler.

Daire Başkanı
Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Daire
Başkanlığı
Adalet Bakanlığı

Muhammet Ali AKYEL

Ben teşekkür ederim. Kıymetli Protokol Üyeleri, Değerli Katılımcılar; “Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi”nde sizlerle bir arada bulunmaktan duyduğum memnuniyeti ifade eder, hepinize saygılar sunarım.

Başkanlığımız aslında Adalet Bakanlığı bünyesinde 2013 yılında Ceza İşleri Genel Müdürlüğü teşkilatında Mağdur Hakları Daire Başkanlığı olarak kurulmuş bir başkanlıktır. Daha sonra 10 Haziran 2020 tarihinde 60 sayılı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Bakanlığımız ana hizmet birimlerinden birisi haline geldi; Adli Destek Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı olarak adlandırıldı.

Başkanlığımızın görevleri arasında mağdurlar, tanıklar, kırılğan gruplar, adli desteğe ihtiyaç duyan kişilerin hak ve hizmetleri konusunda bilgilendirilmesi, bu kişilere uygun müdahale programları geliştirilmesine ilişkin çeşitli görevlerimiz var. Bu görevleri yerine getirmek üzere de adliyelerde daha önce aile ve çocuk mahkemelerinde psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı unvanlarıyla görev yapan ve sadece bu mahkemelere, aile mahkemelerine ve çocuk mahkemelerine hizmet sunan arkadaşlarımızı 7188 sayılı kanunla Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü çatısı altında topladık. 2019 yılında 7 pilot adliyede müdürlüklerimizi kurduk. Şu anda 161 adliyede müdürlüklerimiz faaliyet halindedir. Yani bütün Ağır Ceza Merkezlerinde müdürlüklerimiz var, Ağır Ceza Merkezlerinin haricinde de Aile ve Çocuk Mahkemelerinin bulunduğu adliyelerde müdürlüklerimizi kuruyoruz.

Türkiye’de yaygın bir şekilde müdürlüklerimiz faaliyet gösteriyor. Müdürlüklerimizin şu ana kadar 5 temel bürosu var. Son olarak çocuk teslimine ilişkin işlemleri de bizim müdürlüklerimiz yerine getireceği için aslında 6 olmuş durumdadır. Çocuk teslim

işlemleri de bundan sonra Adli Destek Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri ve müdürlük bulunmayan yerlerde Hukuk Mahkemesi Yazı İşleri Müdürlüklerince yerine getirilmiş olacaktır.

Bilgilendirme Yönlendirme Bürosu ve Adli Yardım Hizmetleri Bürosu, zabıt kâtabi arkadaşlarımızın daha çok çalışmış olduğu bürolardır. Hukuk Yargılaması Destek Bürosu, Ceza Yargılaması Destek Bürosu ve Kırılğan Grup Destek Bürosu adı altında 5 temel büromuz var. Bunlardan Bilgilendirme Yönlendirme Büromuz adliyede müdürlüğümüze başvuran vatandaşlarımızın yönlendirildiği ve gitmek istediği birime kadar kendine eşlik edildiği, adli süreç konusunda temel bilgilerin verildiği büromuzdur. Genel anlamda bilgilendirme hizmeti ve almak istedikleri hizmete yönelik yönlendirme bilgileri bu büroda sunulmaktadır.

Bu büronun şöyle bir önemi var; Kırılğan Grup Destek Bürosunun da ön basamağı şeklindedir. Burada gelen vatandaşın demografik bilgilerinin alındığı bir ön değerlendirme yapılarak, Kırılğan Grup Destek Bürosundaki uzman arkadaşlarımıza bireysel değerlendirme yapılmak üzere vatandaş sevk edilmiş oluyor.

Adli Yardım Hizmetleri Büromuzda ise daha çok adli yardıma ihtiyaç duyan vatandaşlarımızın UYAP sistemi üzerinden temin edilebilecek evraklarını, müdürlüğümüz tarafından, yani ilgili birimlerde dolaşmasının engellenmesi adına, Adli Yardım Hizmetleri Büromuzdan temin edilmesi ve daha sonrasında eksik kalan belgelerin, UYAP sistemi üzerinden temin edilemeyen belgelerin ise temin edilebileceği kurumlara yönlendirilmesi söz konusudur.

Hukuk Yargılaması Destek Büromuz ise daha önce Aile Mahkemesinde hizmet sunan arkadaşlarımızın sunmuş oldukları hizmetlerin muadili olan bir bürodur. Yani boşanma, velayet, kişisel ilişki tesisi, evlat edinme gibi davalarda mahkemelerimiz tarafından uzmanlardan sosyal inceleme raporu isteniyor. Uzman arkadaşlarımız da taraflarla ve çocuklarla görüşmeler yaparak ev incelemeleri, ev ziyaretleri gerçekleştirerek, özellikle çocuğun velayeti konusunda, velayetinin kime verilmesinin daha uygun olduğu konusunda rapor düzenleyebiliyorlar. Aynı zamanda duruşma esnasında çocuğun tanık olarak dinlenmesi esnasında da uzman arkadaşlarımız, kaygı düzeyinin düşürülmesine yönelik olarak çocuğun yanında bulunma; ifade esnasında ve beyanı esnasında yanında bulunma görevleri de gerçekleştirmektedir.

Ceza Yargılaması Destek Büromuz ise; daha çok suça sürüklenen çocuklara yönelik, daha önce çocuk mahkemelerinde sunulan hizmeti gerçekleştiriyorlar. Ancak daha önce sadece çocuk mahkemelerine sunulan hizmet şu anda Cumhuriyet Başsavcılığı ve Ceza Mahkemelerinin tamamına yönelik olarak sunulmaktadır. Dolayısıyla o anlamda

diğer birimlerin de uzman ihtiyacı karşılanmış olmaktadır. Burada da çocuğu suça iten faktörlerin belirlenmesi ve buna ilişkin olarak hangi tedbirlerin alınması gerektiğine ilişkin sosyal inceleme raporları düzenleniyor. Aynı zamanda da çocuğun işlediği filin hukuki anlam ve sonuçlarını değerlendirme kapasitesine ilişkin emarelere bu raporda yer verilebiliyor. Bunun yanında da hem suça sürüklenen çocukların hem de mağdurların ifade ve beyanlarının alınması esnasında daha öncesinde bu çocuklarla ve mağdurlarla görüşmeler gerçekleştirerek, kaygı düzeylerini düşürerek, kendilerini duruşma ortamında daha rahat ifade etmelerine yönelik bir destek sağlanması da söz konusudur.

Burada belki bizim müdürlüğümüzü kurduktan sonra ortaya koyduğumuz en büyük yenilik; Kırılğan Grup Destek Bürosudur. Bu dediğim gibi Bilgilendirme Yönlendirme Bürosuyla bağlantılı bir bürodur. Bilgilendirme Yönlendirme Bürosuna vatandaşlarımız başvurabiliyorlar. “Ben şöyle bir olayda şu suçun mağduruyum ve adli süreçte müdürlüğünüzün sunduğu hizmetlerden yararlanmak istiyorum.” şeklinde müdürlüğümüze başvurdukları takdirde Bilgilendirme Yönlendirme Bürosundan, Kırılğan Grup Destek Bürosuna bu vatandaşlarımız sevk ediliyor. Burada uzmanlarımız tarafından yapılan bireysel görüşme neticesinde bir rapor düzenleniyor. Bu bireysel değerlendirmede; gelen kişinin kırılğan gruba dâhil olup olmadığı uzman tarafından değerlendiriliyor. Kırılğan gruba dâhil birisiye eğer, uzman tarafından böyle bir değerlendirme yapılmışsa, bu kişiye ilişkin adli süreçlere, yapılması gerekenlere ilişkin olarak bir adli destek planı hazırlanıyor. Yani bu kişinin ifadesi duruşma salonunda alınmamalı, özel ortamda, adli görüşme odasında alınmalı ya da ifadesi esnasında yanında birisi bulunmalıdır. Böyle bir ihtiyacı var, bu ihtiyacına binaen hakkında tedbir alınması gerektiği ya da “Şöyle bir hizmete ihtiyaç duyuyor ve bu nedenle şu kuruma yönlendirilmesi gerekiyor.” şeklinde adli destek planında çeşitli öneriler var. Buradaki yenilik şu; daha önce hem Aile Mahkemesi hem de Çocuk Mahkemesinde çalışan uzman arkadaşlarımız, mahkemeden gelen bir talep üzerine görev alıyorlar, bir görevlendirme üzerine görev alıyorlardı. Yani bir velayet davasında çocuğun velayetine ilişkin olarak sosyal inceleme raporu istenirse görev alabiliyorlardı. Ya da suça sürüklenen çocukla alakalı bir rapor istenirse görev alabiliyorlardı. Burada mahkeme tarafından herhangi bir talepte bulunmadan, herhangi bir görevlendirme yapılmadan, vatandaşın başvurusu üzerine ilgili mahkemeye ya da savcılığa bir adli destek planı sunulması söz konusudur. Yani uzmanın ve müdürlüğün bu konuda inisiyatif alabildiği bir durum söz konusudur. O açıdan biz bu büroyu gerçekten çok önemsiyoruz.

Bireysel değerlendirmenin neticesinde uzman tarafından adli süreci tek başına yürütemeyeceği kanaatine varılan kırılğan gruba dâhil mağdur kişiyle ilgili olarak vaka yönetimi uygulanmasına ilişkin olarak da bir karar verebiliyor. Bu kararı verdikten

sonra o kişiyle alakalı, o dosyada yapılabilecek bütün işlemlerde kendisi vaka yöneticisi olmuş oluyor. Yani o kişinin daha sonra adli süreçte bir beyanının alınması söz konusuysa, vaka yöneticisi olan uzmanın çıkma durumu söz konusudur. Ya da sosyal inceleme raporu istenecekse, o uzman sosyal inceleme raporunu istiyor. Adli sürecin sonuna kadar aynı uzman arkadaşımız bu mağduru takip ediyor. Sonrasında ilgili kurumlarda da o kişiyle ilgilenen uzmanlar arasında bir iletişim sağlanması, o kişinin takip edilmesi söz konusudur.

Adli görüşme odası bizim başkanlık olarak aslında göz bebeğimizdir. Taşrada ilk uyguladığımız uygulamamız, birimimizdir. Adli görüşme odaları 2017 yılında faaliyete geçti. Aslına bakarsanız 2012-2014 yılları arasında uygulanan “Çocuklar İçin Adalet” projesinin bir çıktısıdır. 2017 yılında adli görüşme odalarını biz yaygınlaştırmaya başladık. Bakanlık bunu yaygınlaştırmaya başladı. Daha sonra 24 Şubat tarihinde Adli Görüşme Odaları Yönetmeliği çıkartıldı. İlerleyen süreçlerde adli görüşme odalarının genelgesi çıktı ve son olarak da müdürlüğümüz kurulduktan sonra, müdürlüğün bir birimi olarak Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği içerisinde daha önce çıkarmış olduğumuz Adli Görüşme Yönetmeliğini, bu yönetmeliğin içerisine almış olduk. Adli görüşme odaları faille yüz yüze gelmesinde sakınca olduğu değerlendirilen ya da ifadesinin özel ortamda alınması gerektiği değerlendirilen çocukların tamamına, suça sürüklenen mağdur ya da tanık çocuklar ile mağdurlara hizmet sunan özel odalardır.

Bu odalar üç odadan oluşuyor. Bekleme odası, duruşma sürecinin başlamasından önce mağdurun ya da çocuğun avukatıyla görüşebildiği, duruşma sürecini bekleyebildiği, daha çok çocuklara özgü hazırlanmış odalardır. Görüşme odasıdaysa sadece uzman ve görüşme yapılacak olan kişi bulunur. Yani mağdur ya da çocuk bulunuyor. Bazı durumlarda çocuğun yaşının çok küçük olması, anne ya da babasından ayrılmak istememesi gibi durumlarda ya da tercümanla iletişim kurulması gereken durumlarda, bu kişiler de çocuğun görüş alanının dışında kalacak şekilde o odada bulunabiliyorlar.

Burada önemli olan husus şu; görüşme yapılan kişiler; mağdur ya da çocuklar duruşma ortamını kesinlikle görmüyorlar. Duruşma ortamından ya da görüşme odasından, gözlem odasından Cumhuriyet Savcısının ya da hâkimin sormuş olduğu sorular, uzmanlar vasıtasıyla kendilerine iletiliyor. Uzman da karşısındaki kişinin yaşına ve gelişim durumuna göre o soruları uygun bir şekilde iletmış oluyor. Yani buradaki mağdur ya da çocuklar duruşma ortamını kesinlikle görmüyor.

Bir diğer oda, adli görüşme odasını oluşturan gözlem odasıdır. Bu oda daha çok soruşturma aşamasında kullanılan odalardır. Cumhuriyet savcılarımız tarafından kullanılıyor. Çünkü duruşma aşamasında, mahkemeler doğrudan duruşma salonundan SEGBIS vasıtasıyla adli görüşme odasına bağlanabiliyorlar. Burada da ilgili avukatlar

ve Cumhuriyet savcısı, zabıt kâtibi vs. bulunabiliyorlar. Bu odadan kulaklık vasıtasıyla uzmana istedikleri soruyu iletebiliyorlar.

Adli görüşme odasında bir koordinatörümüz var, bunlar zabıt kâtibi arkadaşlar arasından ya da uzman arkadaşlar arasından seçilebiliyorlar. Bu arkadaşlarımız genel işlemlerin koordine edilmesi, adli görüşme odasının görüşmeye hazır edilmesi işlemleriyle ilgileniyor ve adli görüşmecilerimiz var. Adli görüşmecilerimiz uzman arkadaşlarımız arasından seçiliyor. Kendileri çocuğun ya da mağdurun yaşına, gelişim düzeyine uygun şekilde mahkeme ya da Cumhuriyet savcısı tarafından iletilen soruları iletmekle görevliler.

Mahkemeler UYAP sistemi üzerinden, adli görüşme odasının doluluk ya da boşluk durumunu görebiliyorlar ve ona göre bir randevu oluşturuyorlar. Bu randevu bizim koordinatörümüzün ekranına düşüyor. Koordinatörümüz ilgili uzmanı seçerek görevlendiriyor. İlgili uzmanımız görüşme gününden önce hâkim ya da Cumhuriyet savcısıyla görüşerek, kendisinin o dosyada dikkat etmesi gereken hususlar olup olmadığıyla alakalı bir ön görüşme gerçekleştiriyor. Sorulması istenen sorular, ne şekilde sorulacağı vs. istişare edilebiliyor. Sonrasında da görüşme gününde uzman, çocukla bekleme odasına geçiyor. Daha sonra duruşma saatinin gelmesiyle beraber, görüşme odasına geçerek, sorulan soruları çocuğa ya da mağdura iletiyorlar. Daha sonrasında uzman arkadaşımız görüşme sürecinde edindiği bilgileri raporlaştırıyor. Bu raporda eğer görüşme yaptığı kişinin herhangi bir tedbire ya da yönlendirmeye ihtiyacı varsa bunları da belirtebiliyor.

Şu anda 146 adliyede 151 adli görüşme odamız var. Aslına bakarsanız kısa süre içerisinde biz gerçekten Türkiye’de yaygın hale getirdik. 161 müdürlüğümüz var, bunun 146’sında adli görüşme odamız var. İnşallah önümüzdeki sene, müdürlüğümüzün bulunduğu bütün yerlerde adli görüşme odası olmuş olacak.

Bunun haricinde başkanlık olarak da mağdurların bilgilendirilmesine yönelik faaliyetlerimiz var. mağdurbilgiadalet.gov.tr internet sitemiz var. Bu internet sitesi tüm mağdurlarla alakalı çeşitli bilgileri barındırıyor. “İhbar, şikâyet nedir?”, “Şahit ne demektir?”, “Adli süreçte sunulan psikososyal destekler nelerdir?” gibi çeşitli bilgiler var. Bu bilgiler Türkçe, İngilizce ve Arapça olarak internet sitesinde yayınlanmaktadır.

Bir de daha önce bir çalışma grubuyla oluşturmuş olduğumuz mağdur hakları, mağdura yaklaşım kılavuzumuz var. Bu kılavuz kamu kurum ve kuruluşlarında, mağdurlara temas eden kamu görevlilerinin mağdura ne şekilde yaklaşım sergilemeleri gerektiğine ilişkin bir kılavuzdur. Bu kılavuzun içerisinde de insan ticareti mağdurlarına yaklaşımla alakalı bir bölüm bulunmaktadır.

Bunun ilgili olarak Başkanlığımız ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Mülteciler Yüksek Komiserliği iş birliği ile mültecilerin adalete erişiminin güçlendirilmesine ilişkin bir proje gerçekleştirdik. Bu proje kapsamında 7 pilot il belirlendi. Bu illerde çeşitli ihtiyaç analizleri gerçekleştirildi. 210 hâkim ve Cumhuriyet savcısı, 70 avukat ve 165 uzmana eğitimler verildi. Aynı zamanda da 1200 sığınmacı ve mülteciye Türk hukuk sistemine ilişkin olarak bilgiler de bu proje kapsamında verildi.

Ben hepinize teşekkür ediyorum.

Neşe KILINÇOĞLU

Çok teşekkür ediyoruz Sayın Başkanım. Şimdi panelimize Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Daire Başkanımız Sayın Hüsne Betül Özdüzen Teker ile devam edeceğiz.

Daire Başkanı
Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
Hüsne Betül ÖZDÜZEN TEKER

Protokolün Saygıdeğer Üyeleri, Değerli Katılımcılar;

Şahsım ve kurumum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesi'nin hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Sizlere, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak çocuk refah sistemi içinde koruma ve bakım alanında yürüttüğümüz hizmetlerimizden bahsetmeye çalışacağım. Özellikle de insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı bakımından daha fazla risk altında bulunan ve savunmasız olan “refakatsiz çocuklar” konusunda yürüttüğümüz çalışmalar ve yaşadığımız sorunlar konusuna değinerek genel bir çerçeve çizmeye çalışacağım.

Çocuk korumanın tarihsel gelişimine baktığımızda, özellikle yaşanan göçler ve savaşlar nedeniyle ailelerini kaybeden çocuklara sahip çıkılması için Osmanlı döneminden itibaren pek çok çalışma yürütülmüş olup, bu mirası devralan Bakanlığımızın geniş hizmet yelpazesi içinde sunduğu en köklü, en temel hizmetlerin çocuk alanında olduğunu görüyoruz. Bunun en önemli nedenlerinden birinin, çocukların her zaman bir yetişkinin bakım, gözetim ve kontrolüne ihtiyaç duyması olduğunu söyleyebiliriz.

Osmanlı döneminde gönüllü faaliyetlerle başlayan bu sürecin, Cumhuriyet döneminde Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından daha kurumsal faaliyetler şeklinde devam ettiğini, son olarak 2011 yılında Bakanlığımız bünyesinde kurulan Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünce yürütüldüğünü görmekteyiz.

Çocuk koruma ve bakım sistemine ilişkin mevzuata değiştiğimizde, çocukların korunmasının anayasal haklarla güvence altına alındığını görmekteyiz. Aynı zamanda,

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi bizim için temel çerçeveyi çizen en önemli uluslararası sözleşmelerden biridir. Biz de bu Sözleşme'ye taraf ülkelerden biri olarak mevzuatımızı ve hizmetlerimizi bu Sözleşme'nin hükümlerini de dikkate alarak düzenledik. Genel Müdürlüğümüz aynı zamanda, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ülkemizde uygulanması, takibi ve ilgili kurum ve kuruluşların Sözleşme hükümlerine ilişkin görevlerini yerine getirmesi ve Birleşmiş Milletlere raporlanması sürecini takip eden koordinatör kurum konumundadır.

Çocuk koruma alanını düzenleyen bir diğer kanun, 1983 yılında yürürlüğe giren 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'dur. Bütün çocuklarımızın yanı sıra, "korunmaya muhtaç çocuklar" ve bu çocuklara yönelik koruma ve bakım hizmetleri bu Kanunda yer almaktadır. 2011 yılında Bakanlığımızın kurulmasıyla birlikte Çocuk Esirgeme Kurumu mülga olduğundan anılan kanunun adı Sosyal Hizmetler Kanunu olarak değiştirilmiştir.

Buna ek olarak değinilmesi gereken bir temel kanun da 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'dur. Bu Kanun, 2828 sayılı Kanundan farklı olarak çocuğu korunmaya muhtaç olarak tanımlamak yerine "korunma ihtiyacı olan çocuk" olarak ele almıştır. 2828 sayılı Kanunda, çocuğa yönelik sadece bakım altına almayı önceliklendiren "korunma kararı"ndan farklı olarak, danışmanlık, eğitim ve sağlık tedbirleri gibi çocuğa yönelik aile yanında bakımı önceliklendiren koruyucu ve destekleyici tedbirlere de yer verilmiştir. Bununla birlikte bu Kanun çocuğa yönelik hizmet veren diğer kurumların da bu alanda inisiyatif almasını ve bu hizmetleri yerine getirirken kurumlar arası koordinasyonun sağlanarak tedbir kararlarının yerine getirilmesini de düzenlemiştir. Türk Medeni Kanunu da bildiğiniz üzere velayet, vesayet, çocukların özellikle evlat edinilmesi gibi konular açısından sistemimizde önemli bir yere sahiptir.

Öncelikle şunu belirtmek isterim, refakatsiz çocuklar olsun, göçmen ailelerin çocukları olsun veya bir şekilde ülkemizde bulunan yabancıların çocukları olsun tüm çocuklar ülkemizde çocuk koruma ve refah sistemi içerisinde mevzuatımız çerçevesinde değerlendirmeye tabi tutulmaktadır. Ülkemizde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı çocuklarımız ne tür hizmetler alıyorsa onlar da aynı hizmetlerden yararlanmaktadır.

Yıllar itibarıyla çocuk koruma ve bakım sisteminde hizmetin iyileştirilmesine yönelik yaptığımız önemli çalışmalar bulunmaktadır. Kalite ve Hizmet Planlama Daire Başkanı olarak bunlara özellikle yer vermek isterim.

Son 15 yıl gibi bir sürede çocuk bakım hizmetlerinde öncelikle toplu bakım modelinden ev tipi sistemlere geçiş sağladık. Sadece yaşa göre ayrıştırılmış 0-12

yaş çocuk yuvası, 12 yaş üzeri yetiştirme yurdu, kız-erkek olarak bakım kuruluşları bulunuyordu. Çocuk evi, çocuk evleri sitesi hizmetlerine geçiş sağladık. 100-200 çocuğun kaldığı toplu bakım modeli hizmetlerini 2017 yılında tamamen sonlandırdık.

Kuruluş bakımı öncelikli bakım modeli iken, aile odaklı bakım hizmetleri öncelikli bakım modeli ve kuruluş bakımı modeli de alternatif bakım modeli oldu. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda, korunma ihtiyacı olduğu belirtilen çocuklar için verilen bakım tedbiri, çocuğun Bakanlığımıza bağlı bir çocuk bakım kuruluşunda veya koruyucu aile yanında bakımı olarak tanımlanmıştır. Koruyucu aile yanındaki çocuk sayımız şu anda tüm koruma/bakım altına alınan çocukların yaklaşık üçte biri oranındadır. Bu konuda ihtisaslaşmış koruyucu aile yönünde çalışmalarımız devam etmektedir.

Ev tipi kuruluşlara geçmekle, aile odaklı hizmetleri önceliklendirmekle birlikte, bakım personelimizin de niteliğini artırmaya yönelik çalışmalar da yaptık ve yapmaya devam ediyoruz. Bununla birlikte, bakım personelimizin sorumlu olduğu çocuk sayısı 30-40 iken, şu anda bu sayı çocukların yaş durumuna göre 5 ile 10 arasında değişmektedir. Bakım personelimiz en az kız meslek lisesi çocuk gelişimi mezunu veya Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünce verilen bakım sertifikası sahibi çalışanlardan oluşmaktadır.

Ebeveyn bakımından yoksun çocuklara yönelik minimum bakım standartlarını ülkemize uyarladık. Bu asgari standartları baz alarak hizmetlerimizi yapılandırmaya çalıştık ve öz değerlendirme çalışmalarını başlattık.

Korunma ihtiyacı olan çocuklar için sadece çocuk yuvası, yetiştirme yurdu gibi hizmetler varken, ihtisas kuruluşlarımızı oluşturduk. 2005 yılında, Çocuk Koruma Kanunu'nda bize verilen talimatla suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklar için uygun psikososyal destek birimlerinin sağlanmasına yönelik ihtisas kuruluşlarımızı oluşturduk. Öncelikle mevcut binalar dönüştürülerek bu hizmetler verilmeye çalışılırken, süreç içerisinde Avrupa örnekleri görülerek, ihtisas kuruluşlarında tip projeler ile uygun fiziksel koşullarda bu hizmetler verilmeye başlanmıştır.

Dolayısıyla Bakanlık olmamızla birlikte bizim aslında görev alanımız da genişlemiş oldu. Türkiye Cumhuriyeti'nde bulunan her çocuktan sorumlu bir kurum haline gelmiş olduk. Bununla birlikte, koruyucu önleyici hizmetleri de ön plana çıkararak bazı faaliyetleri yürütmeye, riskleri önlemeye çalışıyoruz. Mobil ekipler, çocuklar güvende, okul destek, dijital risklerle mücadele, çocukların mahremiyeti, uygun içerikli kitapların seçilerek ailelere sunulması, ücretsiz kreş hizmetleri, sosyal ekonomik destek hizmeti; hepsi bizim aslında çocukların riske girmelerini, koruma/bakım altına alınmalarını

önleyici birtakım çalışmaları içermektedir. Biz, çocukların korunma ihtiyacı olması halinde, aile yoksunluğu yaşamalarının ve yaşadıkları travmaları atlatmalarının daha zor bir mücadele gerektirdiğinin farkındayız. Dolayısıyla aslında çocukların mümkün olduğunca bakım sistemine girmesinin önlenmesine yönelik hizmetleri yürütüyoruz.

İlk kabul hizmetleri, sosyal hizmet merkeziyle başlamakta ve Bakanlığımızın tüm hizmetlerinin ilk adım istasyonu şeklinde faaliyet göstermektedir. Sosyal hizmet merkezlerimizde çocuklarla ilgili de “koruma ihtiyacı olan çocuk birimleri” var. Burada başvurular değerlendirilmekte, Bakanlığımız tarafından kurulan ve 7/24 esasıyla çalışan Alo 183 Sosyal Destek Hattı’na gelen ihbarlar, CİMER başvuruları ve dilekçeler incelenerek uygun sosyal hizmet modelinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

Basına, sosyal medyaya yansıyan her haber bizim için bir ihbar niteliğindedir. Basına ya da sosyal medyaya yansıyan her olay, ilgili birimlerimiz tarafından takip edilmekte ve haber konusu olan çocuk ve ailesi hakkında ikamet ettiği yerdeki il müdürlüğümüz tarafından ivedilikle sosyal inceleme yapılmaktadır. Çocuk, ailesi ve sosyal çevresi hakkında yapılan inceleme ve tespit sürecinden sonra çocukla ilgili ihtiyaçlar değerlendirilip, ilgili mevzuat kapsamında hangi tedbirlere ihtiyaç varsa mahkemeye gerekli başvurular yapılarak müdahale süreci belirlenmektedir.

Bununla birlikte, çocuklar her zaman ailelerin yanından normal yollarla, başvuruyla gelmiyorlar. Çocuk otogarda, sokakta bir şekilde bulunup savcılık talimatıyla veya kolluk tarafından getirilebilmektedir. Burada da çocuk koruma ilk müdahale ve değerlendirme birimlerimizde güvenli bir ortama yerleştirilerek bir süre yatılı hizmet alırken, bu birimlerimiz ailesiyle gerekli bağı kurarak, incelemeleri yapıp, hizmet ihtiyacını değerlendirip çocuğu uygun hizmet modeline yönlendirmektedir.

Fakat bazen çocuklarla ilgili çok daha farklı işlemler yapmamız gerekebiliyor. Çocuğun engelli olması, terk durumda olması, refakatsiz olması, suça sürüklenmesi, suç mağduru olması durumunda inceleme, tespit ve müdahale sürecinden itibaren farklı kurumlarla iş birliğine gitmemiz gerekiyor. Örneğin engelli çocuklarla ilgili Sağlık Bakanlığınca düzenlenen ÇÖZGER raporunun olması lazım ki çocuğun yaş ve durumuna uygun doğru hizmet modeli belirlenebilsin.

Çocuğun suça sürüklenen ya da suç mağduru bir çocuk olması, Adalet Bakanlığının ilgili birimleri veya Sağlık Bakanlığı çocuk izlem merkezleriyle bizim iletişim halinde olmamızı gerektiriyor. Çocuğun refakatsiz olması durumunda kolluk ve Göç İdaresi Başkanlığıyla, duruma göre Kızılay ile iletişim kurmamız ve iş birliği halinde olmamız gerekiyor. Yine refakatsiz çocuklarla ilgili ailesine erişimle ilgili, kimlik çıkartılması ile ilgili farklı ihtiyaçlar gündeme gelebiliyor.

Burada çocuk koruma sistemi çocuğun öncelikle ailesi veya yakınlarının yanında kalmasını hedefliyor, beraberinde ihtiyacına göre danışmanlık, eğitim, sağlık tedbiri ile destekliyor. Aile yanında kalmasının sakıncalı olduğu hallerde çocuklarımız hakkında bakım tedbiri alınarak koruyucu aile hizmetimizden yararlandırılması ya da ihtiyacına, yaş ve gelişimine uygun olarak hâlihazırda hizmet veren ihtisaslaşmış kuruluşlarımıza, çocuk evleri sitelerimize veya çocuk evlerine alınması mümkündür. Çocuklarımız, ihtiyaçlarına göre yine bakım tedbirinin yanı sıra eğitim ve sağlık tedbiri ile desteklenmektedir.

Çocuk evlerimiz, bir apartman dairesinde veya müstakil villa tipi bir binada olabilmektedir. Evlerimizi kira usulüyle açabildiğimiz gibi bağış yoluyla da açabiliyoruz. Her bir evimize 5 ya da 6 çocuğu yerleştiriyoruz. Evlerimizde 24 saat vardiyalarla veya 8 saat vardiyalarla çalışan 3 bakım personelimiz bulunuyor, çocukların burada mahalle ile ilişkileri güçlendirilerek toplum temelli bir destek ile hayata hazırlanmaları sağlanıyor. Bakım tedbiri sürecini orada geçiriyorlar. Oradan okullarına, ilgilerine göre sosyal kültürel alanlara yönlendiriliyorlar. Çocuk evlerinin bağlı olduğu idari birim olan çocuk evleri koordinasyon merkezlerince de ilgili mesleki çalışmalar yapılıyor; bu evlerin ve kalan çocukların iâşe-ibate ve ihtiyaçları gideriliyor.

Çocuk evleri sitesi, site şeklinde bir yapılanmaya sahiptir. Burada da yine müstakil yaşam birimleri bulunmaktadır. Aynı bahçe içerisinde idari bina ve müstakil yaşam alanlarından oluşuyor. Çocukların yaş grubuna ve ihtiyacına göre tip projeler şeklinde yapılandırılmış bir yapıya sahiptir. Yani 0-6 yaş grubu çocuklar için tek katlı, mama mutfağı, beslenme odası, kış bahçesi gibi oyun alanlarını da içerecek şekilde onların yaş ve ihtiyaçlarına uygun olarak yapılandırılmış fiziksel koşullara sahiptir. 12 yaş üstü çocuklarımıza hizmet veren çocuk evleri sitelerimizde ise oyun alanları, spor alanları, etüt alanlarını da içerecek şekilde çocukların bakımını güvenli bir şekilde sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülüyor. Yine her evde bir ev sorumlusu, bakım personeli ayrıca sosyal serviste meslek elemanları bulunuyor.

İhtisas kuruluşlarının oluşturulması, konuşmamın başında da değindiğim gibi 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun, mülga Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'na verdiği bir görevdir. Eskiden tüm çocuklar sadece yaş grubuna göre çocuk yuvası veya yetiştirme yurdunda, 0-12 yaş yuva, 12 yaş üzeri yetiştirme yurdunda hizmet alırken; Çocuk Koruma Kanunu ile birlikte korunma ihtiyacı olan çocuk ve suça sürüklenen çocuk kavramlarının gelmesiyle bu çocukların diğerlerinin yanına alınmadan, geçici süreyle de olsa bir başka birimde psikososyal destek ihtiyacının karşılanması öngörülmüştür.

Bizim, çocuk evleri sitesi ve çocuk evlerinde uyguladığımız Çocuk Destek, Gelişim ve Eğitim Programı (ÇODEP) ile ihtisas kuruluşlarımızda uyguladığımız ANKA

Çocuk Destek Programı bulunmaktadır. ANKA programı çerçevesinde çocuğun durumuna uygun psikososyal destek hizmeti ihtisas kuruluşlarımızda uygulanıp daha sonra uygun değerlendirilirse çocuk ailesine teslim ediliyor, ailesine teslimi uygun değil ise diğer bakım modellerinden yararlandırılması sağlanıyor.

İhtisas kuruluşlarımıza çocuklarımızın kabulü sağlandıktan sonra, basamaklandırma sistemi dediğimiz bir sistemde yer alıyorlar, personel bununla ilgili eğitimleri almış durumdadır. Her çocuk özelinde BİRDEF dediğimiz bireyselleştirilmiş uygulama planı hazırlanıyor, çocuk ve ailesi ile ilgili yapılması gereken tüm mesleki çalışmalara ilişkin talimatlar bu planda yer alıyor.

Refakatsiz çocuklara yönelik hizmetlerimizin tüm çocuklarımıza aynı şekilde verildiğinden bahsetmiştik; ancak evlat edindirme hizmetimiz bu kapsam dışındadır. Çünkü evlat edindirmede Lahey Sözleşmesi gereği başka uyruktan vatandaşların çocuklarını evlat edindirme hizmetimizden yararlandırıramıyoruz. Onun dışındaki tüm hizmetlerimizden, sosyal-ekonomik destek, danışmanlık, eğitim, sağlık tedbirleri ile desteklediğimiz ve bakım altına aldığımız çocuklar da koruyucu aile, çocuk evleri sitesi, çocuk evi hizmetleri, ayrıca psikososyal destek ihtiyacı varsa ihtisas kuruluşundan kısaca bütün hizmetlerimizden yararlanıyorlar.

İş birliği yaptığımız kurumlar var; örneğin UNHCR ve UNICEF’le kurumsal kapasitemizin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yürütüyoruz. Refakatsiz çocuklara yönelik, kuruluş açma, tefrişat temini, personel istihdamı gibi konularda iş birliği yapıyoruz. Personelimizin mesleki becerilerinin geliştirilmesine yönelik eğitimler alma noktasında bize destek sağlıyorlar.

Ülkemize gelen göç dalgası ile ihtiyaca binaen sonradan oluşturduğumuz bir diğer ihtisas kuruluş modeli refakatsiz çocuklarla ilgili modelimizdir. Aynı zamanda, ANKA programında refakatsiz çocuklara yönelik güncellemeleri de gerçekleştirdik.

İhtisas kuruluşlarına yerleştirilen çocuklar, rehabilitasyon programı tamamlandıktan sonra aile koşulları uygunsa ailesinin veya bir yakınının yanına döndürülebiliyor. Değilse koruyucu aile de dâhil olmak üzere çocuk evi, çocuk evleri sitesi hizmetlerimizden yararlanmaya devam ediyorlar.

Midyat Kampı, Şanlıurfa ve Mardin’de olmak üzere yaklaşık 6 kamp gezdim, gerçekten çocukların yaşadığı bir dram var ve bu durum hiç kolay değil. Ülkemiz bu çocuklarımıza sahip çıkmış durumdadır. Çocukların ülkelerinden gelmeden önce yaşadığı güçlükler, göç sırasında yaşadıkları, geldikten sonra yaşadıkları güçlükler var. Çocuklar ailesiyle geldiyse evde birtakım handikaplar var; dolayısıyla bu çocuklara hizmet sunumunda öncelikle onlarla empati kurmamız ve onların yaşadıklarının

farkında olmamız önemlidir. Kültür problemi yaşıyorlar, dil problemi var. Bir sürü zorlu yollardan geçiyorlar, bir savaş göçmeni olarak bir sürü sıkıntıyla birlikte geliyorlar. O yüzden de bizim onların yaralarını sarmamız, hayata sağlıklı bir şekilde hazırlamamız, örselenmişliklerini en aza indirerek sağlıklı bir hizmet verebilmemiz için de bu farkındalığı taşıyor olmamız lazım.

Fakat yaşadığımız bazı sorunlar da olmuyor değil. Hizmete kabul ve hizmet sunumunda yaşadığımız sorunlar var; refakatsiz çocuklarla ilgili Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda zaten hükümler var. Çocukların yaş tespitinin yapılması ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında hizmetlerden yararlandırılması yönünde hükümler var. Dolayısıyla da çocukların bize teslimi yapılırken, aile ve soy bağıyla ilgili birtakım bilgiler eksik geldiğinde çocuk lehine doğru işlem yapılamamakta; çocuk gereksiz yere sistemde ikincil örselenme yaşamaktadır.

Yine kolluk kuvvetleri tarafından çocukların bize getirildiği süreçte mutlaka geçici kimlik belgesinin, darp-cebir ve sağlık raporlarının, bir bulaşıcı hastalık olup olmadığına dair bilgilerin gelmesi lazım. Bizim 81 ilimizde bu çocuklarımızın durumuna uygun birimlerimiz bulunmamaktadır. Örneğin, çocuk evleri sitesinde bizim bakım tedbiri aldığımız, okula giden, günlük yaşam programı planlanmış çocukların yanına bir gecede 10, 12 çocuğun gelmesi, oradaki çocuklar açısından da risklidir.

Özellikle de yaş tespiti yapılmadan, 18 yaşın üstünde olduğu açıkça belli olan 20-25 yaşındaki kişilerin getirilmesi durumunda da, bu kişilerin bağlantılarının neler olduğu bilinmeden kuruluşa kabulü yapıldığında kuruluşa kalan çocuklara zarar verme riski ortaya çıkabilmektedir. Çocuklarımızın hepsini korumak durumundayız. Bakanlığımız için kıstas; 18 yaş altında olması ve korunmaya ihtiyacının olmasıdır. Yani bunlar belirlendikten sonra Bakanlığımıza gelmesi yönünde talebimiz var. Bununla ilgili de biz özellikle Göç İdaresi Başkanlığınca 2019 yılında Bakanlığımıza teklif edilen, görüşümüze sunulan, geçici çocuk ilk kabul birimlerinin ortak bir şekilde oluşturulması yönündeki çalışmalara olumlu bakıyoruz ve bu konuda bir hizmet planlanmasını bekliyoruz. Bu birimler, çocukların hizmet modelinin belirlenmesi, koruma ihtiyacı varsa; yaşı, durumu, ihtiyacı neyse ona göre bizim hizmetlere alınmasıyla ilgilidir. Dolayısıyla bu birimlerin bir an evvel açılması gerektiğini düşünüyoruz.

Bir de iletişim problemleri yaşıyabiliyoruz tabii ki. Çok farklı uyruklardan da çocuklar geliyorlar. Onlarla da iletişim kuramadığımızda ve dil problemi olduğunda bu, çocuklarda uyumu güçleştirici bir etken olarak karşımıza çıkıyor. Çocukların zaten kafasında bir hedef var, nedir o; Avrupa'ya geçiş yapmak veya bir an evvel o sınır kapısına ulaşmak. Edirne, Kırklareli, Tekirdağ da dahil olmak üzere her yerden bize çocuk gelebiliyor. Çanakkale, Fethiye'den geliyor. Örneğin "Şu ilde daha fazla."

diyemiyoruz maalesef. Ama burada çocukların kafasında Avrupa tarafına geçmek gibi hedefler olduğunda siz çocuğu alıyorsunuz ama uyum sürecinde sıkıntılar yaşanıyor. İnsan ticareti mağduru olma riski burada daha çok karşımıza çıkıyor. Yani çocuğun kuruluğu izinsiz terk etmeye çalışması, bir şekilde oradan kaçış yolları aramasına ve insan ticareti mağduru olmasına yol açabiliyor.

Ülkesine geri dönüş veya aile birleşimi talebi oluyor bazen çocukların. Bununla ilgili illere göre değişen ve standart olmayan uygulamalar olduğu konusunda arkadaşlarımız taşradan bizi bilgilendirdiler. Bizim şu anda 110 çocuk koruma ilk müdahale ve değerlendirme birimimiz var. 112 çocuk evleri sitemiz var. 1193 de çocuk evimiz var. Dolayısıyla da bu hizmetlerimiz zaten bakım tedbiri alan çocuklara yönelik sunduğumuz hizmetlerle ilgili yapılandırılmış durumdadır.

Hatta ilerleyen süreçte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda değişiklik yapılmasıyla ilgili de bir plan gündemdedir. Çünkü 2005 yılında refakatsiz çocuklarla ilgili bir durum olmadığı için, Kanunda bu çocuklara yönelik tedbirlere, insan ticareti mağduru olmalarıyla ilgili hükümlere, bu konuda ilgili kurumların görevlerine yönelik düzenlemeler de bulunmamaktadır. Biz bakım anlamında bütün çocuklara aynı hizmeti versek de çocuk koruma alanında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda mutlaka bu hususlara da yer verilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Kurumlarımızı dinledim, herkes kendince çok güzel çalışmalar yapmaya çalışıyor, iş tabii ki büyük. Keşke hiç savaşlar, göçler olmasa da herkes evinde huzurlu, mutlu yaşayabilse. Hele de özne çocuksa gerçekten yaşlarından büyük örselenmişlikler yaşıyorlar; bunu hiçbirimiz istemeyiz. Her kurumun tabii görev alanı bellidir. Burada koordinasyon çok önemlidir. Amaç işi bir an evvel başka bir paydaşa devretmek ya da çocuğu bir şekilde bir kuruluşa yerleştirmek olmamalıdır.

Çocuğun yaşadığı bu örselenmişlikleri en aza indirgeyerek, çocuk için doğru hizmetin doğru bir şekilde verilmesi, ikincil örselenme yaşamasının engellenmesi çok kıymetlidir. Bu nedenle de mutlaka iş birliğine, koordineli çalışmaya, birbirimizi anlamaya ve burada iş yükümüzü paylaşmaya gerçekten ihtiyacımız var.

Hepinize, dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Neşe KILINÇOĞLU

Teşekkür ediyorum başkanım. Şimdi diğer panelistimize geçeceğiz; Göç İdaresi Başkanlığında İnsan Ticareti Mağdurları Koruma Daire Başkanı Osman Koramaz. Başkanım söz sizin.

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire
Başkanı

Göç İdaresi Başkanlığı
İçişleri Bakanlığı

Osman KORAMAZ

Sayın Neşe Kılınçoğlu hanıma teşekkür ederim. Sayın Yargıtay üyesi, Sayın Yargıtay Cumhuriyet Savcısı, Sayın TİHEK Başkan Yardımcısı, kıymetli genel müdürlerim, daire başkanlarım, kamu kurumlarımızın, uluslararası kuruluşların ve sivil toplum kuruluşlarının değerli temsilcileri, kıymetli konuklar, öncelikle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu oturumda koruma kapsamında yaptığımız faaliyetlerden bahsedeceğim.

Mağdur destek programı, mağdurun güvenliği, sağlığı ve özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilir. Başkanlığımızca sunulan başlıca hizmetler:

- Sığınmaevlerinde veya güvenli yerde barınma
- Sağlık hizmetlerine erişim, psiko-sosyal destek
- Sosyal hizmet ve yardımlara erişim
- Hukuki yardıma erişim ve mağdurların yasal haklarına ilişkin danışmanlık hizmeti
- Eğitim ve öğretim hizmetlerine erişim konusunda rehberlik yapma
- Mesleki eğitim alması ve iş gücü piyasasına erişimi konusunda destek verme
- Temel ihtiyaçlarını karşılayacak düzeyde geçici maddi destek temini amacıyla 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca maddi destek konusunda gerekli rehberliğin sağlanması
- İlgili sivil toplum kuruluşları ile uluslararası ve hükümetler arası kuruluşlar tarafından sağlanabilecek danışmanlık hizmetlerine erişim

- Tercümanlık hizmeti
- Vatandaşı olduğu ülkenin büyükelçiliği veya konsolosluluğuna, rızası hâlinde bilgi verme ve görüşebilme
- Kimlik tespiti ve seyahat belgelerinin temini konusunda yardım sağlama
- Gönüllü ve güvenli geri döndür.

Her ne kadar insan ticareti suç olarak 2002 yılında Türk Ceza Kanununda düzenlenmiş olsa da mağdur tanımlama işlemlerine 2004 yılında başlanmıştır. 2004-2014 yılları arasındaki 11 yıllık süreçte 1.377 (125) kişi mağdur olarak tanımlanmışken GİGM'in 2015 yılında görevi devralmasından bugüne yaklaşık 7 buçuk yıllık süre içerisinde 1.870 (250) kişi mağdur olarak tanımlanmıştır. Yıllık ortalama tanımlama 2 kat artmıştır.

Bugüne kadar tanımlanan 3.247 mağdurun 584'ü Suriye, 423'ü Özbekistan, 337'si Moldova, 321'i Kırgızistan, 217'si Rusya ve 216'sı Ukrayna uyrukludur. Bir diğer önemli husus 2015 yılına kadar hiç bir Türk vatandaşının mağdur olarak tanımlanmamış olmasıdır. GİGM'nin kuruluşundan sonra Türk vatandaşları da mağdur olarak tanımlanmaya başlanmıştır. Bugüne kadar 93 Türk vatandaşı insan ticareti mağduru olarak tanımlanmıştır. 2015 sonrası istatistiği dikkate alırsak, Türk vatandaşları 6 ncı sırada bulunmaktadır.

Bizim için mağdur sayısı kadar mülakat sayıları da önemlidir. Mülakat sayılarını ulaşabildiğimiz kişi sayısını göstermesi bakımından önemsiyoruz. Son 3 yılın mülakat sayılarına bakacak olursak, 2020'de 4.919, 2021'de 8.077, 2022 yılının ilk 7 ayında ise 11.097 mülakat gerçekleştirilmiştir. Bu yıl mülakat sayısında görülen ciddi artışın nedeni pilot olarak İstanbul'da yaptığımız bir uygulamadır (mağdurun bize gelmesini beklemiyoruz). Bu sistemi 2023'te Türkiye geneline yaygınlaştırmayı planlıyoruz. Alan oldukça dinamik bir yapıya sahip, bu yüzden her yıl en az bir yeni deneyimle karşılaşabiliyoruz veya uygulama yapıyoruz.

Son dönemde insan ticareti mağdurlarının tespiti ve korunması alanında atılan en önemli adımlardan biri Türkiye'nin 81 ilinde her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen insan ticaretiyle mücadele koordinasyon komisyonlarının toplanmasıdır. Bahse konu komisyonların toplanması ile il düzeyinde yine ilin dinamikleri doğrultusunda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yerel STK'ların katılımıyla insan ticaretiyle mücadele alanında bir istişare ve karar alma mekanizmasının harekete geçirilmesi sağlanmıştır.

Bu haliyle Türkiye'ye özgü bir yaklaşım olan il komisyonlarının toplanmaya başladığı 2019 yılında sınırlı sayıda ilde gerçekleştirilen uygulamanın 2 yıl içinde 81 ile

yaygınlaştırılması sağlanmıştır. Bahse konu mekanizma GRETA ve ABD raporlarında örnek ve önemli bir çalışma olarak yer almıştır. Bir diğer önemli husus, insan ticareti ve terör ilişkisidir. Bildiğiniz gibi başta PKK/YPG olmak üzere tüm terör örgütleri çocukları insan kaynağı olarak kullanmaktadırlar. Örgüt özellikle kuvvet kullanma, tehdit, zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, çaresizliklerinden yararlanma gibi yöntemlerle örgüte kattığı çocukları burada hizmet etmeye zorlamakta ve hatta kaçırılan veya kandırılan bu çocuklar terör örgütünün elebaşları ve mensupları tarafından cinsel sömürüye de konu olmaktadır. Bu durum terör örgütünün faili olduğu suçların listesine insan ticareti suçunu da eklemektedir.

İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu'nun 2020 yılında terör örgütleri tarafından insan kaynağı olarak kullanılan çocuklarla ilgili aldığı karar kapsamında Batman İl Göç İdaresi Müdürlüğü 6 Temmuz 2021 tarihinde ilk kez bir çocuğu, insan ticareti mağduru olarak tanımlamıştır. 2021'de 14, 2022'de 16 olmak üzere, en küçüğü 11, en büyüğü 17 yaşında olan tanımlanan toplam 30 mağdurun 14'ü kadın, 16'sı erkektir. Mağdurların 26'sı Türk, 3'ü Suriye ve 1'i Kırgız uyrukludur.

Suçun önlenmesine yönelik faaliyetler kapsamında 2021 yılı içerisinde kamu görevlisi, sivil toplum, özel sektör çalışanları ve öğrenciler olmak üzere ilgili kamu kurumları, STK ve uluslararası örgütlerin birlikte veya ayrı ayrı yaptığı faaliyet sonrası yaklaşık 26.000 kişiye eğitim ve farkındalık arttırıcı faaliyetler düzenlenmiştir. Bunun dışında vatandaşlarımızı ihbar mekanizmasına dâhil etmek ve farkındalık oluşturmak amacıyla kamu spotu ve belgeseller hazırlanmakta, yine hazırlanan broşür, afiş ve bilgilendirme kitapçıkları il göç müdürlüklerine ve ilgili kamu kurumlarının il teşkilatlarına dağıtılmaktadır. Ayrıca kaynak ülkelerle ikili iş birliği geliştirilerek sorunu kaynağında önlemeye yönelik faaliyetler yürütülmektedir.

Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesinde önemli dönüm noktalarından bir tanesi de yurt dışında mağdur olan Türk vatandaşlarının insan ticareti mağduru olarak tanımlanmasıdır. Yurt dışında esarete tabi tutulan ve zorla çalıştırılan 5 Türk vatandaşı, suç örgütünün elinden kurtarılmasının ardından IOM desteği ile ülkemize gönüllü ve güvenli geri dönüşü sağlanmış, sonrasında İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğümüzce insan ticareti mağduru olarak tanımlanmıştır. Vatandaşlarımızın dava süreci Başkanlığımız tarafından da takip edilecektir.

Bana ayrılan süre içerisinde anlatacaklarım bu kadar ancak 2022 ABD İnsan Ticareti Küresel Raporuna 2 cümle ile değinip konuşmamı bitiriyorum. Daha önceki yıllarda da olduğu gibi raporda Türkiye ile ilgili ciddi hataların ve ön yargılı yaklaşımların hakim olduğu göze çarpmaktadır.

ABD Raporunun ne kadar ön yargılı ve basit hazırlandığını gösteren ibretlik bir örnek olduğu için anlatmak istiyorum. Rapordan 1 cümle okuyorum: “Hükümet ... 349 (doğrusu 402) mağdur tespit etmiştir. Bunlardan 201’i seks ticareti mağduru, 133’ü zorla çalıştırma mağduru, 14’ü çocuk askerlik mağduruydu ve bir mağdurun istismarı bildirilmedi; (toplamı 403 kişi) 322’si kadın, 81’i erkekti; (toplam 403)... ve 361’i (360) yabancı uyruklu.” burada 4 rakam var, 349, 403, 403 ve 361. Doğrusu 402.

Sabrınız için teşekkür ederim.

Neşe KILINÇOĞLU

Teşekkür ediyorum. Son panelistimiz; Türk Kızılay’ımızdan Göçmen Koruma Müdürümüz Sayın Yılmaztürk. Söz sizde efendim, 12 dakikanız var. Teşekkür ederim.

Göçmen Koruma Müdürü
Türk Kızılay

Ece YILMAZTÜRK

Göç İdaresi Başkanlığına, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliğine ev sahipliği nedeniyle Türk Kızılayı adına teşekkürlerimi ifade etmek isterim.

Oturumumuzun konu başlığı olan “Koruma Hizmetleri” ile ilgili olarak Türk Kızılayı bünyesinde yürüttüğümüz sayısız program ve proje arasından birkaç temel hizmet örneğini paylaşmak isterim. Göç alanında, 2011 yılından bu yana Suriye insani yardım operasyonu ile birlikte başlayan faaliyetlerimiz çok farklı alanlarda çeşitlilik göstermeye devam etmektedir. Hâlihazırda, Türkiye’de göçmen nüfusunun yoğun olduğu 20 noktada toplum merkezleri bulunmaktadır. Türk Kızılay Toplum Merkezlerinde koruma hizmetleriyle ilgili olarak; kadın, çocuk, yaşlı, engelli, hassas durumda olan incinebilir bireylere yönelik ev ziyaretleri yapılmakta, doğrudan danışmanlık hizmetleri verilmekte, bilgilendirme yapılmakta ve gerektiğinde yönlendirme hizmeti sunulmaktadır. Aynı zamanda diğer kurumlardan ve sivil toplum kuruluşlarından gelen yönlendirmeler de kabul edilmektedir. Türkiye genelinde farklı kurum, kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla çok yakın iş birliği içerisinde çalışılmaktadır. Temel koruma prensiplerine uygun olarak, ulusal ve uluslararası mevzuata göre vaka yönetimi ve takibi yapılmaktadır. Vaka yönetiminde; kişisel bilgilerin gizliliği, zarar vermeme ilkesi, tarafsız yardım ve erişim, haklara erişimde destek gibi konulara özellikle hassasiyet gösterilmektedir. Birebir psikososyal destek ve danışmanlık hizmeti de toplum merkezlerinde yürüttüğümüz koruma alanındaki hizmet başlıklarımız arasındadır. Türk Kızılay Toplum Merkezleri bünyesinde çocuklara yönelik çalışmalar da yürütülmektedir. Uzman personelimizce çocukların sosyal uyumlarını sağlama ve hayata bağlılıklarının artırılması amacıyla çok kapsamlı, yapılandırılmış eğitimler, etkinlikler düzenlenmektedir.

Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Federasyonunun bir mensubu olan Türk Kızılayı, asli görevlerinden biri olan “Aile Bağlarının Yeniden Tesisi (ABYT)” faaliyeti kapsamında

diğer ulusal dernekler ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi (ICRC) aracılığıyla göçmenler, sığınmacılar ve mültecilerce iletilen kayıp araştırma, aile birleştirme ve aile mesajı iletimi faaliyetlerinin takibini yaparak yükümlülüklerini yerine getirmektedir.

Millî Eğitim Bakanlığı ve UNICEF iş birliğinde yürütülen, çocuk koruma bileşeninin bir parçası olan Eğitimde Şartlı Nakit Transferi Programı aracılığıyla vaka çalışanları tarafından aileler bilgilendirilerek çocuk işçiliği ve okula devamsızlığın önlenmesi hedeflenmektedir.

Özel İhtiyaç Fonları ve Bireysel Koruma Yardımı ile ihtiyaç sahibi pek çok insana bireysel bazlı koruma yardımı sağlanmakta olup incinebilirlik düzeyi yüksek olan bireylerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için sağlık, eğitim, güvenlik ve gerekli diğer temel haklarla alakalı acil müdahale desteği sağlanmaktadır.

ESSN-Koruma Bileşeni ise göçmenlere sağlanan nakit temelli destek programıdır. Kızılaykart Hizmet Merkezleri ile SYDV tarafından gerekli kriterleri sağlayan geçici veya uluslararası koruma altında olan kişilere aile bireyi başına nakdi yardım sağlanmaktadır.

İnsan ticareti ile mücadele ve insan ticareti mağdurlarının korunmasına yönelik Türk Kızılay bünyesinde yaptığımız çalışmalar;

Göç İdaresi Başkanlığı koordinasyonunda 2018-2019 yıllarında IOM iş birliğinde, Ankara ve Kırıkkale sığınmaevlerinde barınan insan ticareti mağdurlarına yönelik çeşitli hizmetler sağlanmıştır. Bu doğrultuda; Ankara Sığınmaevine görevlendirilen bir sosyal hizmet uzmanı (tam zamanlı) ve Kırıkkale Sığınmaevine görevlendirilen bir psikolog (yarı zamanlı) tarafından psikososyal destek sağlanmıştır. Ayrıca insan ticareti mağdurlarına yönelik olarak sosyal ve kültürel etkinlikler düzenlenmiş olup mağdurların çocuklarına yönelik okullaşma takibi ve okula erişim desteği de verilmiştir. Ek olarak sağlık hizmetlerine erişim desteği ile toplum merkezi meslek edindirme kurslarına/dil kurslarına katılımları amacıyla yönlendirmeler de gerçekleştirilmiştir.

Kasım 2021 itibarıyla insan ticareti mağdurlarının barındığı sığınmaevlerine gerekli destekleri sağlamak amacıyla Göç İdaresi Başkanlığı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı ile düzenli istişarelerde bulunmaktadır. Bu çerçevede, Türk Kızılay olarak Ankara Sığınmaevinde bulunan insan ticareti mağdurlarının sosyal uyumunun ve iyilik hallerinin artırılmasını ve onların koruma ihtiyaçlarının tespit edilmesini hedefleyen bir dizi faaliyetler yürütülmektedir. Bu faaliyetler kapsamında, düzenli olarak bir psikolog ve bir sosyal çalışmacı sığınmaevini ziyaret etmekte, orada bulunan kadın ve çocukların ihtiyaçları tespit edilmektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda çeşitli seminerler, eğitimler, sosyal uyum etkinlikleri, koruma faaliyetleri ve aynı destek yardımları gerçekleştirilmektedir. Gerçekleştirilen eğitimler tespit edilen ihtiyaçlar

doğrultusunda şekil almaktadır. Bunlar arasında; ‘Ankara İli Özelinde Yabancılar Yönelik Hizmet Haritası ve Mekanizmalar’ hakkında bilgilendirme semineri ‘Akılcı İlaç Kullanımı Eğitimi’, ‘Türk Eğitim Sistemi Eğitimi’, ‘Hukuki Bilgilendirme Semineri’, ‘Pandemi Dönemi ve Hijyen Kuralları Eğitimi’, ‘Şiddet ve Hizmet Mekanizmaları Eğitimi’, ‘Temel Haklara Erişim - Acil Durum Mekanizmaları Eğitimi’ ve ‘Temel Haklara Erişim-Sosyal Yardımlara Erişim’ gibi eğitimler yer almaktadır. Bu eğitimler ile sığınmaevinde bulunan kadınlar kişisel ve sosyal haklara erişimleri noktasında bilinçlendirilmiş olup hem kendilerinin hem de sığınmaevinde bulunan çocuklarının sosyal uyumunun artırılmasına katkı sağlamıştır.

Sığınmaevinde kalan çocukların gelişimlerinin izlenmesi amacıyla belli periyotlarla çocuk gelişim uzmanlarınca da destek sağlanmaktadır. Psikiyatrist hemşiresi tarafından vakanın değerlendirmesi amacıyla ihtiyaç durumunda triyaj görüşmeleri gerçekleştirmekte, sığınmaevinde kalan çocukların ihtiyacı doğrultusunda da çocuk psikiyatristinden destek alınabilmektedir.

İlaç, ameliyat gibi medikal kapsamda değerlendirilen ihtiyaçların karşılanması ile ilgili olarak da rapor ve/veya reçete ibraz edilmesi koşuluyla destek sağlanabilmektedir.

Türk Kızılay Derneği sözleşmeli avukatları tarafından ihtiyaca yönelik hukuki seminerler (Türkiye’de çalışma kanunları, çocuk hakları, mültecilerin hak ve yükümlülükleri vb.) gerçekleştirilmekte, noter, resmi belge temini, mühür kazıtma gibi işlem ücretleri karşılanabilmektedir. Ayrıca, Ankara Sığınmaevinde bulunan çocuk dostu alan için gerekli olan eğitim materyalleri de Kurumumuzca temin edilmiş bulunmaktadır.

Burada bulunan her biri birbirinden kıymetli katılımcılara teşekkür ediyor, bu panelin düzenlenmesinde emeği geçenlere sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Sunucu

Konuşmacılarımıza ve oturum başkanımıza katkıları için şükranlarımızı sunuyoruz.

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE MÜCADELE MIT ON COMBATTING HUMAN TRAFFIC

28 Temmuz 2022 - 28 July 2022

Ankara

TIHEK
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE
EŞİTLİK KOMİSYONU

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
GÖÇ İDARESİ
BAŞKANLIĞI

Prof. Dr. Oğuz DEĞİRMİNCİ

Hüsnü Betül

Muhammet Ali YILMAZ

ADELE ZİRVESİ

ICKING IN TÜRKİYE

2022

3. OTURUM

KOVUŞTURMA

Moderatör

Alparslan ÖĞÜT

Sunucu

Kıymetli katılımcılar, zirvemizin üçüncü oturumuna Başkanlık etmek üzere Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Başkan Yardımcısı Sayın Alparslan Öğüt'ü ve oturumda konuşmalarını yapmak üzere Yargıtay Üyesi Sayın Yusuf Hakkı Doğan, Yargıtay Savcısı Sayın Rifat Sagut, Prof. Dr. Olgun Değirmenci ve Sayın Avukat Aysel Yıldız'ı sahneye davet ediyorum.

Moderatör

Alparslan ÖĞÜT

Başkan Yardımcısı

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

Kıymetli katılımcılar, Türkiye İnsan Ticaretiyle Mücadele Zirvesine hoş geldiniz. Üçüncü oturumumuzda insan ticaretiyle mücadelenin soruşturma ve kovuşturmasına ilişkin esaslara değineceğiz. Sözü ilk olarak Prof. Dr. Sayın Olgun Değirmenci hocamıza takdim ediyorum. Buyurunuz.

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Olgun DEĞİRMENCİ¹

I. GENEL AÇIKLAMALAR

Teşekkürler Sayın Başkan. İnsan ticareti, küresel ölçekte insanlığa karşı işlenen hukuka aykırı bir eylem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu fiil, yasa dışı uyuşturucu madde ve silah ticaretinden sonra organize suç örgütleri için yıllık olarak yarattığı 5 ile 7 milyar dolar arasındaki getirisi ile en kârlı üçüncü yasa dışı faaliyetidir. İnsan ticareti suçu sadece ülkelerin sınır güvenliklerini tehdit etmemekte aynı zamanda insanların doğuştan gelen her türlü tehlike ve kontrolden uzak, özgürce yaşama haklarının elinden alınmasına, özellikle kadın ve çocuk nüfuslarının baskı altında tutulmasına sebep olmaktadır.²

İnsan ticareti, özellikle insan onuruna karşı bir eylem olması nedeniyle, 20. yüzyılın başlarından itibaren kölelik ve esir ticareti kapsamında ve özellikle kadın ve çocuk odaklı uluslararası sözleşmelere konu olmuştur. Bu kapsamda insan ticareti olgusunu düzenleyen uluslararası sözleşmeleri kısa bir şekilde ifade etmek gerekirse, şu önemli belgelerin üzerinde durulabilir;

- 1904 tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme,
- 1910 tarihli Beyaz Kadın Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme,

¹ Panelist tarafından değerlendirilmiştir.

² Bu konuda detaylı bilgi için bkz. **Değirmenci**, Olgun, “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Kasım – Aralık 2006, S. 67, s. 57 vd.

- Milletler Cemiyeti bünyesinde hazırlanan 1921 tarihli Kadın ve Çocuk Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme,
- 1933 tarihli Tüm Yaşlarda Kadın ve Çocuk Ticaretinin Yasaklanmasına Dair Uluslararası Sözleşme,
- 1949 tarihli İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşme,
- BM bünyesinde 1956 tarihli Kölelik, Köle Ticareti ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Kaldırılmasına Dair Ek Sözleşme,
- 2000 tarihli Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesine Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi Ek Protokolü,
- Bu kapsamda en önemli ve kapsayıcı uluslararası belge olarak Palermo Protokolü olarak da bilinen 2000 tarihli Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol.

Ülkemizin Palermo Protokolüne taraf olmasından doğan uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi kapsamında bazı değişikliklerin yapılması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu kapsamda, insan ticareti suçuna ilişkin ilk bağımsız düzenleme 765 sayılı TCK'ya, 03.08.2002 tarih ve 4771 sayılı Kanun ile göçmen kaçakçılığına ilişkin 201a, insan ticareti suçuna ilişkin ise 201b maddesi eklenmiştir. Öğretide gerek düzenlenme şekli gerekse düzenlenme yeri açısından eleştirilere neden olsa da, uluslararası yükümlülüklerin yerine getirilmesi bakımından önemli bir adım olarak görülmüştür.³

4771 sayılı Kanun ile TCK'na “insan ticareti” suçu ilave edilmeden önce, insan ticareti suçuna ilişkin eylemlerin cezalandırılıp cezalandırılmayacağı konusuna da kısaca bir göz atmanın, tarihsel bir görev olarak zorunlu olduğunu düşünmekteyim. Mehaz 1889 İtalyan Ceza Kanununun 145 inci maddesinde yer alan ve kısmen insan ticareti suçunu düzenleme altına alan “*Her kim bir şahsı esarete veya buna mümasil (benzer) bir muameleyle koyarsa on iki seneden yirmi seneye kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılır*”⁴ hükmü, TCK'ya alınmamıştır.⁵ Ancak insan ticareti suçunun araç ve amaç fiillerinin 765 sayılı TCK'da cezalandırıldığı ve söz konusu suçların da, insan

3 Bu konuda bkz. **Yenidünya**, Caner, İnsan Ticareti Suçu, Ankara 2007, s. 24.

4 **Majno**, Ceza Kanunu Şerhi, Ankara 1978, Sevinç Matbaası, C. 2, s. 98.

5 **Yenidünya**, s. 28.

ticaretine uygulanabileceği ifade edilebilir. Örneğin TCK m. 179 hürriyeti tahdit, 188 şartlı tehdit, 2238 sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması, Nakli Hakkında Kanunun 15 inci maddesi insan ticareti suçu bakımından da tatbik edilme olanağına haizdi.

5237 sayılı TCK'da insan ticareti, uluslararası suçlar arasında 80 inci maddede düzenlenmiştir. Ayrı bir başlık altında sunulacağından dolayı bu düzenlemenin ayrıntılarına girmeden, düzenlemenin eleştirildiği noktalara işaret etmeyi faydalı bulmaktayım. TCK m. 80'de yer alan düzenleme şu açılardan eleştirilmiştir⁶;

- Palermo Protokolünde yer alan bazı hareketlere metinde yer verilmemiştir. Bu kapsamda metin, 201b maddesi açısından getirilen eleştiriler dikkate alınmadan hazırlanmıştır. Özellikle *“fuhuş veya cinsel istismarın diğer biçimlerine”* maddede yer verilmemiştir.
- 201b'de olduğu gibi, Palermo Protokolünde mevcut bulunan *“başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla...”* eylemin işlenebileceğine dair ibare, 80 inci maddeye alınmamıştır.
- Belirlilik ilkesi dikkate alınmadan madde metni oluşturulmuştur. Özellikle 1 inci fıkrada yer verilen *“esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak”* ibaresi kıyasa imkân sağlayacak niteliktedir.

Öğretide yer alan söz konusu eleştiriler dikkate alınarak 5560 sayılı Kanun ile;

- Maddenin 1 inci fıkrasında *“fuhuş yaptırmak”* maksadı ilave edilmiş,
- *“Esarete ve benzeri uygulamalara tabi kılmak”* ibaresindeki *“veya benzeri uygulamalar”* ibaresi madde metninden çıkarılmış,
- Suçun sınır aşan özelliğine vurgu yapılarak *“ülkeye soka, ülke dışına çıkaran”* ibaresi eklenmek suretiyle yeni hareketler getirilmiştir.

6 **Önok**, R. Murat, “5237 sayılı TCK'ya Göre Uluslararası Suçlar”, Hukuk ve Adalet, Eleştirel Hukuk Dergisi, Y.2, S. 5, Nisan 2005, s. 206; **Yenidünya**, s. 34, 35.

II. İNSAN TİCARETİ SUÇUNUN DÜZENLEME ŞEKLİ VE AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ

A. Palermo Protokolünde İnsan Ticareti Suçunun Düzenlenme Şekli

Palermo Protokolü'nün 3 üncü maddesinde insan ticareti şöyle ifade edilmektedir;

“İnsan ticareti”, kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. İstismar terimi, asgari olarak, başkalarının fuhuşunun istismar edilmesini veya cinsel istismarın başka biçimlerini, zorla çalıştırmayı veya hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu veya organların alınmasını içerecektir.

Palermo Protokolünün ayırıcı unsurları incelendiğinde;

- İstismar amacıyla araç ve amaç fiillerin icrasının gerektiği anlaşılmaktadır. Burada yer alan istismar amacı; “fuhuş veya cinsel istismarın diğer biçimlerini, zorla çalıştırmayı, hizmet ettirmeyi, esareti veya esaret benzeri uygulamaları, kulluğu ve organların alınmasını” içermektedir.
- Söz konusu amaçla bazı araç fiillerin icrası gereklidir. Bu araç fiiller; *“kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama”*dır. Bu araç fiillerden bazılarının TCK m. 80'e aktarılmadığı dikkat çekmektedir.
- Araç fiillerin icrasından sonra amaç fiiller gerçekleştirilmelidir. Bu amaç fiiller ise *“temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınma”*dır.

B. 5237 sayılı Türk Ceza Kanununda İnsan Ticareti Suçunun Düzenlenme Şekli

Protokolde yer alan bu düzenlemenin birkaç eksikle TCK m. 80'e aktarıldığı görülmektedir. Madde metni şu şekildedir;

Madde 80- (1) (Değişik: 6/12/2006 – 5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak

maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götüren veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan oniki yıla kadar hapis ve onbin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Birinci fıkra da belirtilen amaçlarla girişilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) Onsekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkra da belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faille birinci fıkra da belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

TCK m. 80 incelendiğinde, insan ticareti suçunun unsurlarını çocuklar ve yetişkinler bakımından ayrı ayrı düzenlediği görülmektedir. Bu kapsamda;

- Yetişkinler bakımından, maddede gösterilen maksatlarla araç fiiller ile amaç fiillerin icrası gerekli iken,
- Çocuklar bakımından ise maddede gösterilen maksatlarla çocuğun tedarik edilmesi, kaçırılması, bir yerden diğer bir yere götürülmesi veya sevk edilmesi, barındırılması yeterlidir, ayrıca araç fiillere başvurulmasına gerek yoktur (TCK m. 80/3). Sonradan eklenen iki tipik hareket (ülkeye sokma ve ülke dışına çıkarma), TCK m. 80/3'e eklenmemiş ve çocuklar bakımından araç fiilleri istisna tutan amaç fiiller arasında sayılmamıştır.

TCK m. 80/2'de, maddede gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere girişilen ve suçu oluşturan araç fiillerin varlığı halinde mağdurun rızasının yok sayılacağı açıklanmıştır.⁷ Bu noktadan hareketle, insan ticareti suçunda mağdurun rızasının bir hukuka uygunluk nedeni olmayacağı ifade edilmektedir.⁸ Mağdurun rızasının yok sayılacağına ilişkin düzenleme, Protokol'ün 3-b'sinde yer almaktadır ve söz konusu düzenleme iç hukuka aktarılmasaydı bile, TCK m. 26/2 gereği, insan ticareti suçunda korunan değerler üzerinde tasarruf yetkisinin olmayacağından hareketle, yine rızaya

⁷ İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s. 37.

⁸ **Tezcan**, Durmuş – **Erdem**, Mustafa Ruhan – **Önok**, R. Murat, Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 122.

itibar edilmeyeceği sonucuna varılabilecekti.⁹ Uluslararası bir Sözleşmeye ek Protokol olan Palermo Protokolü, siyasi bir uzlaşma metnidir, bu yüzden dilinin belirsizliği kabul edilebilirdir ancak iç hukuka aktarırken belirlemelerin yapılması gerekmektedir.¹⁰

İnsan ticareti suçunun bir maksat suçu olarak düzenlenmesi, onun diğer bir ayırt edici unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsan ticareti suçunda fail, maddede gösterilen maksatlarla hareket etmelidir. Maddede gösterilen maksatların dışında failde bulunan saik, suçun oluşmasını önleyecektir. Belirtmeliyiz ki, maksat suçlarında, ayrıca failin maksadına ulaşmasına gerek bulunmamaktadır. Örneğin vücut organlarının verilmesini sağlamak için bir kimseyi tehditle ülkeye sokma, insan ticareti suçunun tamamlanması için yeterlidir. Ayrıca organların alınmasına gerek yoktur. Organların alınması durumunda başka suçların da oluşması olasıdır.

İnsan Ticareti Suçunun Ayırt Edici Unsurları					
Yetişkinler Bakımından			Çocuklar Bakımından		
Maksat	Araç Fiiller	Amaç Fiiller	Maksat	Araç Fiiller	Amaç Fiiller
Zorla çalıştırmak, Hizmet ettirmek, Fuhuş yaptırmak, Esarete tabi kılmak, Vücut organlarının verilmesini sağlamak,	Tehdit, Baskı, Cebir, Şiddet, Nüfuzu kötüye kullanmak, Kandırmak, Kişiler üzerindeki denetim olanaklarından yararlanmak, Çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek,	Ülkeye sokma, Ülkeden çıkarma, Tedarik etme, Kaçırma, Bir yerden başka bir yere götürme, Sevk etme, Barındırma,	Zorla çalıştırmak, Hizmet ettirmek, Fuhuş yaptırmak, Esarete tabi kılmak, Vücut organlarının verilmesini sağlamak,	Araç fiillere gerek yoktur (TCK m. 80/3)	Tedarik etme, Kaçırma, Bir yerden başka bir yere götürme, Sevk etme, Barındırma.

⁹ Tezcan – Erdem – Önok, s. 122.

¹⁰ Önok, s. 206.

III. BENZER SUÇ TÜRLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Sunumun bu noktasında, yukarıda ayırt edici özellikleri kısaca sunulan insan ticareti suçunun, TCK’da düzenlenen diğer suç tipleri ile karşılaştırılması suretiyle benzer ve farklı yönlerinin ortaya konulmasına çalışılacaktır. Bu kapsamda tebliğin sistematigi, İnsan Ticareti Suçu El Kitabındaki suçlar esas alınarak ve söz konusu çalışma ile benzer şekilde oluşturulmuştur.

A. Göçmen Kaçakçılığı Suçu (TCK m. 79)

İnsan ticareti suçu ve göçmen kaçakçılığı suçu, özellikle ülke sınırlarının geçilmesini gerektiren sınır aşan niteliğe sahip suçlar olmasından dolayı sıklıkla karıştırılmaktadır. Hatta bu karıştırmanın sonucunda, insan ticareti suçu toplumda çoğunlukla insan kaçakçılığı suçu olarak da bilinmektedir. Bu konuyla ilgili özellikle medyada arama yapıldığında, karşınıza “insan kaçakçılığı” başlığı ile ilgili birçok haberin çıkacağı görülecektir.

Her iki suç tipinin benzer özellikleri şunlardır¹¹;

- Her iki suç tipinde de failler, maddi çıkar veya fayda elde etme amacını taşımakta ve bu kapsamda mağdurları sömürmektedir.
- Her iki suç tipinin de konusunu insanlar oluşturmaktadır.
- Her iki suç tipinde de, insanların bir yerden bir yere nakli söz konusudur.
- Her iki suç tipi de organize suçlulukla yakın ilişkilidir. Hatta denilebilir ki, organize bir suç örgütü olmadığı sürece her iki suç tipinin de işlenmesi olası değildir.
- Her iki suç tipinde de, mağdurun onuru ve insan hakları ihlal edilmektedir.

Her iki suç tipinin ayrıldığı noktaları ise şu şekilde ifade edebiliriz¹²;

- Her ikisi arasında ilk farklılık suçun mağduruna ilişkindir. Göçmen kaçakçılığında suçun asıl mağduru suça konu göçmenler değil, uluslararası toplum ve onu oluşturan devletlerdir. TCK’nın 79 uncu maddesinde 2010 yılında 6008 sayılı Kanunla yapılan değişiklikten sonra, göçmenlerin de

11 Bu konuda bkz. **İnsan Ticareti Suçu El Kitabı**, s. 39; **Yenidünya**, s. 58 vd.; **Tezcan – Erdem – Önok**, s. 114; **Vural, Sezin**, İnsan Ticareti Suçu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi (Yayınlanmamıştır), Ankara 2018, s. 223; **Doğan, Koray**, Göçmen Kaçakçılığı Suçu, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2008, s. 27.

12 **Doğan**, s. 27.

mağdur olarak kabul edildiği yönünde bir değişiklik yapılmasına rağmen, Yargıtay göçmenleri suçun yasal mağduru kabul etmemekte, mağdurun uluslararası toplum olduğuna işaret etmektedir.¹³ İnsan ticareti suçunda ise mağdur doğrudan amaç fiillerin üzerinde gerçekleştirildiği kişilerdir.

- Göçmen kaçakçılığında göçmenler, gerçekleştirilen fiile rıza göstermektedir. Bu rıza özgür iradeyle verilen rıza olabilir. Ancak insan ticareti suçunda mağdurun rızası, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya kişilerin çaresizliklerinden yararlanarak elde edilmektedir.
- Kanundaki araç fiillerin varlığı insan ticareti suçunun oluşumu için gerekli olduğundan, insan ticareti suçu bağlı ve seçimlik hareketli bir suç olmasına karşı, göçmen kaçakçılığı suçu serbest hareketli bir suçtur.
- Her iki suç maksat bakımından da farklılık göstermektedir. Göçmen kaçakçılığı suçunda failin, doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat temin etme maksadı ile hareket etmesine rağmen, insan ticareti suçunda ise manevi unsur; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, esarete veya benzeri uygulamalara tabi kılmak, vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadındır.
- İnsan ticareti ve göçmen kaçakçılığı tipik hareket bakımından da farklılık göstermektedir. Nitekim göçmen kaçakçılığında tipik hareket ülkeye sokma ve ülkeden çıkarmanın yanı sıra ülkede kalmasına imkân sağlamak iken insan ticaretinde tipik hareket ülkeye sokma, ülkeden çıkarma, tedarik etme, kaçırma, bir yerden başka bir yere götürme, sevk etme veya barındırma.
- Suçların nitelikli halleri bakımından da bir farklılık göze çarpmaktadır. Göçmen kaçakçılığı suçu bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenirse cezanın ağırlaştırılmasını gerektiren nitelikli haldir. Bununla birlikte insan ticareti suçu bakımından böyle bir nitelikli hal düzenlenmemiştir.
- Göçmen kaçakçılığı suçu, daha sonra insan ticareti suçuna dönüşebilmektedir. Göçmenleri yasa dışı yollarla ülkeye sokan failler, daha sonra aynı göçmenleri cebir, şiddet, baskı ve tehdit kullanmak suretiyle

13 “Göçmen kaçakçılığı suçunda korunan hukuki yarar uluslararası toplum düzeni olup, menfaat karşılığı ülkeye sokulan, ülkede kalmasına veya yurt dışına çıkmasına imkân sağlanan kişilerin suçun yasal mağduru durumunda bulunmayıp suçun konusunu oluşturdıkları gözetilmeden, sanık hakkında birden fazla göçmenin yurt dışına çıkışı hususunda anlaşma sağladığı gerekçesiyle, 5237 sayılı TCK’nın 43/2. maddesi delaletiyle aynı Kanun maddesinin 1. fıkrası uygulanarak fazla ceza tayini...” (Y18CD, 1..2015, 54/28)

amaç fiilleri gerçekleştirmektedir. Bu durumda iki suçun birbirini takip etmesi ve gerçek içtimanın uygulanması söz konusu olacaktır.

B. İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117)

İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçu TCK'nın 117 nci maddesinde düzenlenmiştir. Madde metni incelendiğinde; cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla iş ve çalışma hürriyetinin ihlali (TCK m. 117/1); kişilerin savunmasızlığından yararlanarak çalışmalarının sömürülmesi, insan onuru ile bağdaşmayan çalışma ve konaklama koşullarına tabi tutulmaları (TCK m. 117/2); kimsenin bu amaçlarla tedarik veya sevk veya bir yerden diğer bir yere nakledilmesi (TCK m. 117/3) ve cebir veya tehdit ile işçileri ya da işvereni ücretlerde değişiklik yapmaya veya anlaşılanlar dışında koşullarda çalışmaya zorlama ya da bir işin durması, sona ermesi veya durmanın devamına neden olunması (TCK m. 117/4) suçları düzenlenmiştir.

İş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçu ile insan ticareti suçu arasındaki benzerlik ve farklılıklar ise şu şekilde özetlenebilir;¹⁴

- İnsan ticareti suçunda yer alan araç hareketler (tehdit ve cebir), iş ve çalışma hürriyetinin ihlali suçlarında da vardır. Aynı şekilde insan ticareti suçu ile TCK m. 117/2'de yer alan sömürü suçunda kişilerin çaresizliklerinden yararlanılmaktadır.
- TCK m. 117/2'de yer alan insan onuru ile bağdaşmayan sömürü düzeni, insan ticaretinin maksadını oluşturan “hizmet ettirmek ve esarete tabi kılmak” ile benzerlik göstermektedir.
- TCK m. 117/3 bakımından ise tedarik, sevk veya bir yerden bir yere nakletme fiilleri benzerlik göstermektedir.
- TCK m. 117/1'de yer alan suç ile insan ticareti suçu; insan ticaretinin bireyin zorla çalıştırılması, hizmet ettirilmesi, iş gücünün sömürülmesi maksadıyla tedarik edilmesi, nakli, barındırılması, kaçırılması durumunda oluşacaktır. Ancak TCK m. 117/1'de yer alan suç ise bireyin çalışmasının engellenmesi veya zorlaştırılması durumunda söz konusu olacaktır.

14 İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s. 43, 44; Yenidünya, s. 62 vd.; Tezcan – Erdem – Önok, s. 592; Kaptan, Efekan, “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu”, Terazi Hukuk Dergisi, C.9, S.99, Kasım 2014, s. 50 vd.; Ersoy, Uğur, “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117)”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, Y.7, S. 24, Ocak 2016, s. 382, 383; Yılmaz, Yeşim, “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, MÜHF – HAD Prof. Dr. Bülent TAHİROĞLU'na Armağan, s. 951 vd.

- TCK m. 80'de yer alan araç fiillerin tamamına, 117/2'de yer verilmemiştir. Tehdit, baskı, cebir, şiddet veya kandırmak suretiyle insan onuru ile bağdaşmaz şekilde çalışma ve konaklama koşullarına tabi kılınması durumunda TCK m. 117/2 oluşmayacaktır.
- İnsan ticareti suçunda çaresizliklerinden yararlanan kimseler; zorla çalıştırmak için tedarik edilmekte, kaçırılmakta, nakledilmekte iken; TCK m. 117/2'de ücretsiz olarak veya düşük ücretle çalıştırılmakta, insan onuru ile bağdaşmayacak çalışma ve konaklama koşullarına tabi kılınmaktadır. Dolayısıyla TCK m. 80 ile TCK m. 117/2 araç fiil yönünden benzeşse de (çaresizliğinden yararlanma), tipik hareket ve manevi unsur bakımından farklılıklar vardır.
- TCK m. 80, TCK m. 117/2'den önceki aşamayı yaptırıma bağlamakta, TCK m. 80 uyarınca tedarik edilen, nakledilen mağdurlar daha sonra TCK m. 117 kapsamında çalışma koşullarına tabi tutulursa ayrı bir suç olarak değerlendirilecektir.
- TCK m. 117/3'ün, TCK m. 80'deki amaç fiillerden bazıları ile (tedarik, sevk ve nakil) aynı olduğu görülmektedir. Kişinin ücretsiz olarak veya sağladığı hizmet ile açık şekilde orantısız düşük bir ücretle çalıştırılmak ya da insan onuru ile bağdaşmayacak surette, çalışma ve konaklama koşullarına tabi tutulmak amacıyla tedarik edilmesi, sevk edilmesi, bir yerden bir yere nakledilmesi TCK m. 117/3'te yer alan suç oluşturacaktır. Dolayısıyla burada araç fiillere başvurulmaması gereklidir.
- Mağdurun, TCK m. 117/2'deki duruma sokmak maksadıyla olsa bile, tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanılarak tedarik edilmesi, sevk edilmesi veya nakledilmesi TCK m. 80'i oluşturacaktır. Dolayısıyla çaresizliğinden yararlanarak bir kimsenin tedarik edilmesi, sevk edilmesi veya nakledilmesi durumunda TCK m. 80 ve TCK m. 117/3 oluşacak ve farklı neviden fıkri içtima ilişkisi doğacaktır. Mağdur ayrıca 117/2'deki koşullarla çalıştırılırsa, ayrıca TCK m. 117/2 olacak ve gerçek içtima ilişkisi doğacaktır.

C. Fuhuş Suçu (TCK m. 227)

TCK m. 227'de düzenlenen fuhuş suçu ile fuhuş yaptırmak maksadıyla insan ticareti suçu arasında kapsam bakımından çakışma ilişkisi söz konusuydu. Özellikle TCK m. 227/3'te *"fuhuş amacıyla ülkeye insan sokan veya insanların ülke dışına çıkmasını sağlayan kişi hakkında yukarıdaki fıkralara göre cezaya hükmolunur"* düzenlemesi bu

karışıklığı daha da artırmaktaydı. Ancak 5560 sayılı Kanun ile söz konusu düzenleme madde metninden çıkarılmıştır. Ayrıca TCK m. 80'e "fuhuş yaptırmak" maksadı eklenmiş ve iki tipik hareket de (ülkeye sokma, ülke dışına çıkarma) madde metnine ilave edilmiştir.

Son hali ile TCK m. 227 ile TCK m. 80 arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları şöyle ifade edebiliriz;¹⁵

- İnsan ticareti suçu ile fuhuş suçu bazı tipik hareketler bakımından aynılık göstermektedir. Ayrıca bazı araç fiillerin de TCK m. 227/4'te yer aldığı görülmektedir.
- İnsan ticareti suçunda, kişinin fuhuş maksadıyla tedarik edilmesi, nakledilmesi, sevk edilmesi, barındırılması bakımından araç fiillerin varlığı gereklidir. Söz konusu araç fiiller kullanılmazsa yetişkinler açısından insan ticareti suçu oluşmayacaktır.
- Çocuklar bakımından ise insan ticareti suçu açısından araç fiillerin mevcudiyetine ihtiyaç duyulmadığından aynı anda hem fuhuş suçunun hem de insan ticareti suçunun oluştuğu durumlar söz konusu olabilecektir. Örneğin fuhuş maksadıyla çocuğun tedarik eylemi hem TCK m. 80 hem de TCK m. 227/1 oluşturur. Bu durumda, fiil tekliğinin olduğu durumlarda TCK m. 44 kapsamında farklı neviden fikri içtima söz konusu olacaktır. Yargıtay uygulamasına bakıldığında ise fuhuş amacıyla çocukların tedarikinde fikri içtima oluşmayacağını, araç fiillere başvurulmasa dahi TCK m. 80 oluşacağı görülmektedir.¹⁶ Yargıtay'ın söz konusu uygulaması, ancak TCK m. 80 bakımından bazı ek unsurlar aranması hâlinin, TCK m. 80'i, TCK m. 227 kapsamında özel norm haline getirilmesi durumunda savunulabilir. Nitekim böyle bir durumda, özel normun önceliği uygulanır ki, bu durum da görünüşte içtima hâlidir.

15 İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s. 46.

16 Vural, s. 228; "...suç tarihi itibarıyla henüz 18 yaşını bitirmeyen çocuk mağduru, fuhuş yaptırmak amacıyla tedarik ederek onu bir yerden diğer bir yere götüren sanık Erhan Yahşi'nin, suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurmamış olsa dahi, eyleminin ayrıca TCK'nın 80/1.maddesinde düzenlenen "insan ticareti" suçunu da oluşturabileceği, bu durumda TCK'nın 44.maddesi uyarınca fikri içtimadan söz edilemeyeceği değerlendirilmekte..." (Y18CD, 2017/7373; 2018/5000)

D. Dilencilik Suçu (TCK m. 229)

TCK'nın 229 uncu maddesinde gösterilen dilencilik suçunda tipik hareket *“dilencilikte araç olarak kullanma”*dır. Her ne kadar madde metni uyarınca, çocukların aczinin kullanılması söz konusu olsa da, dilencilik suçu ile insan ticareti suçu unsurları itibariyle çakışmamaktadır. Bununla birlikte, dilencilik suçu, insan ticareti suçundan sonraki aşamayı kapsamakta, zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, esarete tabi tutmak şeklinde değerlendirilebilmektedir.

E. Kasten Yaralama, Tehdit ve Hürriyeti Tahdit Suçları

Yetişkinler bakımından insan ticareti suçu açısından kasten yaralama (TCK m. 86/1, 2), tehdit (TCK m. 106) ve hürriyetten yoksun kılma (TCK m. 109) unsur sayılmaktadır. Bu durumda bileşik suç hükümleri uyarınca ayrıca ilgili suçlardan cezalandırma yapılmayacaktır.

Çocuklar bakımından ise kasten yaralama ve tehdit gibi araç fiillere başvurulmasa bile suç oluşmuş sayılacağından, başka bir anlatımla araç fiiller unsur olmadığından, araç fiillere başvurulması durumunda ayrıca cezalandırma yapılacaktır.

Her ne kadar madde metninde açık bir hüküm olmasa da, cebir suçunu düzenleyen TCK m. 108'in kasten yaralama suçunun tamamına (TCK m. 86 ve 87) gönderme yaptığı düşünülürse¹⁷, TCK m. 87'de yer alan netice sebebiyle ağırlaşmış hallerin varlığı durumunda dahi ayrıca TCK m. 87'den ceza verilemeyecektir.¹⁸ Nitekim TCK m. 102/4 ve 103/5'te kanun koyucunun, yaralama suçunun ağır neticelerinin ayrıca cezalandırılacağına gönderme yapmasının nedeni de, kanaatimizce cebir suçunun, hem TCK m. 86 ve hem de 87'yi kapsıyor oluşudur.

F. Organ ve Doku Ticareti Suçu (TCK m. 91)

İnsan ticareti suçunda, “organlarının verilmesini sağlamak” maksadı oluşturmaktadır. Söz konusu maksat ile hareket edilmesi diğer unsurların da varlığı halinde suçun oluşması için yeterlidir. Maksadın ayrıca gerçekleştirilmesi, ilgili suç tipi bakımından bir önem ifade etmezken, maksadın gerçekleştirilmesinin bağımsız bir suç tipini oluşturduğu durumlarda, ilgili suç tipinden ayrıca cezalandırma yapılacaktır.

Bu kapsamda insan ticareti suçuna konu olan mağdurların organlarının hukuka aykırı alınması, satılması, satın alınması eylemleri insan ticareti suçuna iştirak

¹⁷ Tezcan – Erdem – Önok, s. 517.

¹⁸ Bu konuda farklı bir görüş için bkz. *İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, s. 48.

kapsamında olup olmadığına bakılmaksızın cezalandırılacaktır. TCK m. 91’de organın yanı sıra dokunun düzenlenmesi, TCK m. 80’de ise sadece organlarının verilmesi maksadına yer verilmesi, her bir suç tipinin farklılaştığı durumlardandır.

Örneğin failin vücut organlarının verilmesini sağlamak amacıyla organlarını verecek kişiyi, 80 inci maddedeki araç fiilleri uygulamak suretiyle tedarik etmesi, kaçırmayı, bir yerden başka bir yere götürmesi, sevk etmesi, barındırması ihtimalinde fail aynı zamanda organ satılmasına aracılık etmiş olacaktır. Ancak aracılık fiilinin, 80 inci maddedeki diğer amaç hareketler kapsamında düşünüldüğü durumlarda, TCK m. 80 oluşacak, TCK m. 91’deki “aracılık etme” suçu oluşmayacaktır.¹⁹ Burada TCK m. 80’nin ihlal edilmesi ile birlikte korunan hukuki değer zarar görmüş olacak ve “*aracılık etme fiili*” bakımından tüketen – tüketilen norm ilişkisi²⁰ ortaya çıkmış olacaktır. Belirtelim ki, TCK m. 91’de yer alan diğer eylemler bakımından aynı sonuca varamamaktayız.

G. Müstehcenlik Suçu

TCK’nın 226 ncı maddesinde düzenlenen müstehcenlik suçunda, müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocuğun kullanılması suç olarak düzenlenmiştir. 226 ncı maddede yer alan düzenleme ile insan ticareti suçunun çakışması amaç fiiller bakımından olası değildir. Bununla birlikte insan ticaretine konu edilen çocukların, bu ürünlerin üretiminde kullanılması ihtimali vardır. Ürünlerin üretiminde kullanılan çocuk, cinsel istismarın diğer şekillerine maruz bırakılmaktadır. Bu amaç ise Palermo Protokolüne alınmasına rağmen, TCK’ya alınmamıştır. Dolayısıyla pornografik ürünlerin üretiminde kullanılmak üzere örneğin bir çocuğun kaçırmayı durumunda, faildeki maksat kanunda sayılmadığından insan ticareti suçu oluşmayabilecektir. Ancak diğer maksatlar (hizmet ettirmek vs.) altında değerlendirilebildiği durumlarda hem insan ticareti hem de TCK m. 226 söz konusu olabilecektir.

H. Eziyet, Cinsel Saldırı ve Cinsel İstismar Suçları

İnsan ticaretine konu edilen mağdurlar üzerinde ayrıca cinsel dokunulmazlığa karşı suçların işlenmesi durumunda, söz konusu suçlar, insan ticareti suçunun unsuru olmadığından ayrıca cezalandırma yoluna gidilecektir.

¹⁹ Yılmaz, s. 955.

²⁰ Bkz. Koca, Mahmut – Üzülmaz, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara Eylül 2019, s. 551.

Ancak mağdurlara karşı gerçekleştirilen eylemler, aynı zamanda insan ticareti suçunun unsurlarını oluşturan araç veya amaç fiiller kapsamında ise ayrıca cezalandırma yapılmayacaktır. Örneğin fuhşa sevk edilmek maksadıyla cebir altında barındırılan mağdurun, barındırılma koşulları zalimane ve insan haysiyetini ihlal eden bir nitelik arz etmekteyse, tek fiil olarak değerlendirilerek koşulları varsa farklı neviden fıkri içtima kuralları (TCK m. 44) uygulanacaktır.

Araç fiillere amaç fiilleri gerçekleştirmek için değil, amaç fiiller gerçekleştirildikten sonra ayrıca başvurulması durumunda ayrıca cezalandırma yapılması gerektiği kanaatindeyiz. Örneğin cebir, tehdit, baskı ile kaçırma fiili gerçekleştikten sonra mağdur üzerinde, vücudunda sigara söndürmek, zincire vurmak gibi eziyet (TCK m. 96) veyahut yaralama (TCK m. 86) niteliğinde fiillerin icrası durumunda, söz konusu fiillerden ayrıca cezalandırma yapılmalıdır.²¹

Alparslan ÖĞÜT

Sayın Hocama teşekkür ediyoruz. Önce kafamızı biraz karıştırdı sonra bu kafa karışıklığını giderdi sağ olsun. Güzel bir sunum oldu. Şimdi Türkiye Barolar Birliğinden Avukat Sayın Aysel Yıldız sunumunu yapacak.

21 İnsan Ticareti Suçu El Kitabı, s. 49.

KAYNAKÇA

- Değirmenci, O., (2006, Kasım – Aralık). “Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda İnsan Ticareti Suçu”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 67, s. 57 vd.
- Doğan, K., (2008). *Göçmen Kaçakçılığı Suçu*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, s. 27.
- Ersoy, U., (2006, Ocak). “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu (TCK m. 117)”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y.7, S. 24, s. 382, 383.
- Kaptan, E., (2014, Kasım). “İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali Suçu”, *Terazi Hukuk Dergisi*, C. 9, S. 99, s. 50 vd.
- Koca, M., Üzülmüş, İ. (2019). *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 12. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Majno L. (1978). *Ceza Kanunu Şerhi*, Sevinç Matbaası, Ankara.
- Önok, R. M. (2005, Nisan). “5237 sayılı TCK’ya Göre Uluslararası Suçlar”, *Hukuk ve Adalet, Eleştirel Hukuk Dergisi*, Y.2, S. 5, s. 206; Yenidünya, s. 34, 35.
- Tezcan, D., Erdem, M.R., Önok, R.M. (2019). *İnsan Ticareti Suçu El Kitabı*, s. 39, 58, 114.
- Tezcan, D., Erdem, M.R., Önok, R.M. (2019). *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Vural, S., (2018). *İnsan Ticareti Suçu*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi Ankara, s. 223.
- Yenidünya C. (2007). *İnsan Ticareti Suçu*, Turhan Kitapevi, Ankara.
- Yılmaz, Y., “İnsan Ticareti Suçu ve İctima Sorunu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, s. 951 vd.

Avukat
Türkiye Barolar Birliği
Aysel YILDIZ

Teşekkür ediyorum Sayın Başkan. Değerli Katılımcılar, bugün bu zirvede bulunmaktan dolayı çok mutluyum. Değerli konuşmacıların paylaşımları sayesinde çok önemli bilgiler edindim.

Oturumumuzu başarı ile yöneten Alparslan Bey açış konuşmasında dünyada 40,3 milyon insan ticareti mağduru olduğu bilgisini paylaşmıştı. İnsan ticareti suçunun mağdurlarının bu kadar fazla olduğu düşünüldüğünde, bu suçla elde edilen suç gelirlerinin büyüklüğünü de tahayyül etmek mümkündür.

Suç gelirlerinin yüksekliği, bu suçu işleyen örgütlerin organize yapısının büyümesine sebep olmakta, mağdurların uğradığı zararın dışında toplumun güvenliği açısından da büyük tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle bu suçu önlemek noktasında tüm kolluk kuvvetlerine, kamu kurum kuruluşlarına büyük görev düşmektedir. Bugün burada yapılan konuşmalarda polis ve jandarma kuvvetlerinin, büyük bir özveri ile bu suçu önlemek konusunda çalıştığını öğrendik.

Bu toplantı için sunumumu hazırlamıştım ancak daha önce zirvede yapılan sunumlarda verilen bilgileri tekrarlayarak dinleyicileri sıkmak istemiyorum.

Ülkemiz, insan ticareti suçu ile mücadele anlamında, BM Sınırışan Örgütlü Suçlarla Mücadele Sözleşmesi (Palermo Sözleşmesi)’ne ve anılan Sözleşmeye Ek “İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol”e 25 Mart 2003 tarihinde taraf olmuştur.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretiyle Mücadele Sözleşmesi 19 Mart 2009’da imzalanmış olup, 30 Ocak 2016’da TBMM’de kabul edilmiştir. Bu suçla mücadelede mevzuatımız da uluslararası sözleşmelerle paralel hale getirilmiştir.

Ülkemiz, insan ticaretiyle mücadelenin gerçekleştirilmesi amacıyla hem önleyici hem de bu konuda gerekli toplumsal duyarlılığı sağlamak, kamu kurum ve kuruluşları arasında iş birliği sağlamak üzere “İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu” kurmuştur. Türkiye Barolar Birliği de komisyonun üyesidir.

Türkiye Barolar Birliği’nin de katıldığı ve 19 Kasım 2019 yılında yapılan “İnsan Ticaretiyle Mücadele Koordinasyon Komisyonu” toplantısında; insan ticareti suçunun mağdurlarına verilecek olan hizmetlerde görev alacak olan avukatların bu alanda eğitim almış olan avukatlardan oluşturulması konusunda karar alınmıştır. Ancak bu karar doğrultusunda herhangi bir girişimde bulunulmamıştır. 2020 yılı ile hayatımıza giren COVID-19 salgınının engel olduğunu düşünmek yerindedir.

Alınan kararın uygulanması, insan ticareti suçu ile mücadelede önemli bir değişim yaratacaktır. Ancak mağdur vekillerine verilecek eğitimlerde, bu suçun unsurları hususunda bilgi verilmesi ile yetinilmemesi, özellikle insan ticareti mağdurlarının yabancı olması durumunda, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” ve “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik”in getirdiği önleyici, mağduru koruyucu düzenlemeler hakkında bilgi verilmesi yerinde olacaktır.

Mağdurların korunması ve destek programı kapsamında; mağdura, barınması için yer temini, psiko-sosyal destek sağlanması, sağlık hizmetlerinden yararlandırılması gibi mekanizmalar olduğu gibi, özel bir oturum izni olan “insan ticareti mağduru ikamet izni”nden de mağdurlar faydalanabilmektedirler. Mevzuatımız, diğer ikamet izinleri için belirli şartları aramasına rağmen, insan ticareti mağduru ikamet izni için herhangi bir şart aramamaktadır.

Bu suçla çok yönlü mücadelede, mağdurlara adli yardım veya CMK kapsamında müdafilik görevini yürüten avukat meslektaşlarımızın insan ticareti suçunun ceza hukuku, “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” ve “İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik” kapsamındaki düzenlemelerden haberdar olacak şekilde, geniş bir çerçevede bilgilendirilmesinin, bu suçla mücadelede önem arz edeceğini tekrar vurgulamak isterim.

Bu nedenle belirtilmiş olan bu komisyon kararının işler hale gelmesi konusunda kamu kurumlarının girişimde bulunması durumunda, Türkiye Barolar Birliği de üstüne düşen görevi yerine getirecektir. Ayrıca Türkiye Barolar Birliği’nin; “Türkiye’de Emek Sömürsüne Dayalı İnsan Ticareti”ne yönelik eğitimi 8-9 Haziran 2022 tarihinde Türkiye Barolar Birliği’nin Ankara’daki merkezinde yapıldı.

İnsan ticareti suçuna dair verileri araştırırken, Ankara’da CMK müdafilik sistemi kapsamında yapılan başvuruları öğrenmek istedim. Bu amaçla yaptığım girişimde de son beş yıl içinde, insan ticareti konusunda soruşturma dosyası olarak mağdur çocuk

dosyasının 25, mağdur yetişkin 40, suça sürüklenen çocuk dosyasının 1, şüpheli yetişkin olarak 141 kişi olduğunu; kovuşturma dosyasında zorunlu müdafilik kapsamında istenen avukat taleplerinin ise mağdur çocuk olarak 8, mağdur yetişkin olarak 1, sanık olarak da 50 yetişkin olduğu bilgisine ulaştım. Kovuşturma dosyalarında sanık olarak suça sürüklenen çocuk olmadığı bilgisi verildi. Son 5 yıl için verilen istatistiki bilgilerin Ankara için az olduğunu düşündüm ancak diğer katılımcılarla fikir alışverişi sırasında, Ankara'nın konumu nedeni ile sayının az olabileceğini; bu konuda mağdur dosya sayısı daha yüksek olan illerin olduğunu öğrendim.

İnsan ticareti suçuyla mücadele etmedeki ilk basamak mağdurun belirlenmesidir. En büyük iş; mağdurla ilk görüşmeci olan kolluk kuvvetleri, sınır görevlileri, sivil toplum kuruluşu ya da kamu kurumları nezdindeki mülakat yapan, görüşme yapan kişilere düşmektedir. Gözlemlediğim kadarıyla avukatlar nezdinde suçun mağduru ile karşılaşma, zorunlu müdafilik kapsamında bir dosyanın gelmesi şeklinde olmaktadır.

Mağdurun özel vekil ile hareket ettiği dosya örnekleri mutlaka vardır ama kişisel gözlemim, mağdurların özel avukata ulaşmasının dil engeli, devlet sisteminin bilinmemesi, mağduru oldukları suçun suçlularının yarattığı korku nedeni ile mümkün olamamaktadır. İnsan ticareti mağduru olduğunu bilmeden de hayatını idame ettiren yabancılar olduğu da gözlemlenmektedir.

Bu nedenle olası insan ticareti mağdurunun tespitinde, en büyük görev, mağdur ile görüşen görevliye düştüğünden, bu görevlilerin, insan ticareti suçunun unsurları, suçun mağdurunda görülmesi muhtemel emareleri tanıma konusunda yetkin olmasının sağlanması gerekmektedir. Muhtemel mağdur ile yapılacak görüşmede dahi, kişinin halen tehdit altında bulunabileceğinin gözetilmesi gerekmektedir.

Kişinin doğrudan doğruya kendisinin insan ticareti mağduru olduğunu beyan etmesinin beklenmesi, bu suçla mücadelede yetersiz kalacaktır. Bu nedenle kişinin insan ticareti mağduru olup olmadığına kolluk ve Göç İdaresi Başkanlığı arasında geçen süreçte karar verilmesi gerekir. Gerçek mağdurların tespitinde hataya düşülmesi yabancı mağdurların bir daha mağdur olmasına yol açabilmekte ve sınır dışı edilmesi ile sonuçlanabilmektedir. Esasında göç ve iltica alanında çalışan avukatların en büyük hayali; sınır dışı sürecine girmiş olan her yabancıların, uluslararası koruma mekanizmalarına hâkim bir avukatla görüşmesinin sağlanmasıdır. Bu husus birçok toplantıda da dile getirildi. Bu mümkün olursa, bu suçla mücadele de daha iyi işleyecektir.

Kamuoyuna özellikle gazete haberleri ile fuhuş operasyonları yansıtmakta, gözüaltına alınan kadınların sınır dışı edilmek üzere Göç İdaresi Başkanlığına teslim edildiği açıklanmaktadır. Bu habere konu kadınların, insan ticareti mağduru olma ihtimali

bulunduğu açıktır. Ama bunun değerlendirilmesi tamamen Göç İdaresi Başkanlığının yetkililerine kalmaktadır. Bu mağdurun belirlenmesi sürecinde eğer her bireyin, bu alana hâkim avukatla görüşmesi sağlınırsa, mevzuatımız daha iyi işleyecektir. Gördüğümüz kadarıyla mevzuatımız ve uluslararası sözleşmeler kapsamında herhangi bir düzenleme eksiği bulunmamakta ancak uygulamada yaşanan sıkıntılar olabilmektedir. Bu hem insan gücünün hem de teknik alt yapının yetersizliğini gündeme getirebilir. Ama bu konuların çözümlenebileceğine inanıyorum.

Göç ve iltica alanında çalışan avukatların tercüman sıkıntısı olduğunu birçok toplantıda dile getirdik. Bu insan ticareti suçuyla mücadelede yine güncel bir sorundur. Cezaevinde tutuklu olarak bulunan bir yabancı ile görüşmek isteyen müdafiyeye tercüman desteği savcılık tarafından sağlanmamaktadır. Yine sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezinde bulunan yabancı ile görüşebilmek için, müdafiyeye tercüman desteği de kurum tarafından sağlanmamaktadır.

Türkiye Barolar Birliği'nin UNHCR'la yürüttüğü telefonla çeviri hizmeti bulunmaktadır. Ancak bu çeviri hizmeti mesai saatleri ile kısıtlı olarak ve dört dilde yapılabilmektedir. Geri gönderme merkezlerinin bir kısmında TBB çeviri hattına ulaşma imkânının sağlandığı bilgisi verildi ancak yine çeviri yapılan dört dil dışındaki diller konusunda tercüman sorunu devam etmektedir. Geri gönderme merkezleri, haklı gerekçelerle yeminli tercümanı kuruma kabul etmekte, bu durumda tercümanın temini daha da güçleşmektedir.

Cezaevinde bulunan yabancı ile görüşmek isteyen müdafiyeye ise telefonla kuruma giremediği ve kurumca da tercüme hattına ulaşma imkânı sağlanmadığı için, TBB tercüme hattına ulaşma imkânından tamamen yoksundur. Cezaevleri, müdafiden yeminli tercümanını yanında getirmesini istemekte ancak göç ve iltica alanına hâkim yetkin bir yeminli tercümana ulaşmak ayrı, temini istenen tercümanın ücretinin kim tarafından ödeneceği ayrı bir sorun teşkil etmektedir. Tercüman ücreti için ayrılmış, müdafinin kullanabileceği ayrı bir fon bulunmamaktadır. Bu şartlar altında, tercüman sıkıntısının küçük şehirlerde daha büyük olduğu açıktır.

Toplumumuz dışında, hukukçular arasında dahi göçmen kaçakçılığı ve insan ticareti suçlarının birbirine karıştırıldığı, insan ticareti suçunun aynı ülke sınırları içinde işlenebileceği konusunda da bilgi sahibi olunmadığı görülmektedir. Bu da gösteriyor ki insan ticareti suçunun toplumdaki farkındalığının daha fazla artırılması gerekmektedir. Bunda da görev yine kamuya, yani bizlere düşmektedir.

Bilindiği üzere insan ticareti mağdurları istediği takdirde kendi ülkesine, gönüllü geri dönüş kapsamında geri gönderilebilmektedir. Ancak mağdur geri

döndüğünde, mahkeme huzurunda ifadesi alınmamışsa, bu kişilere bir daha ulaşma şansı olmadığından ceza yargılamasında da sorunlar çıkmaktadır. Bunun aşılması konusunda, diğer panelistlerimiz olan Yargıtay Savcımız ve Yargıtay Üyemiz bir fikir vereceklerdir.

İnsan ticareti mağdurunun ülkesine geri dönmesinin her zaman mağdur lehine olduğunu söylemek de doğru değildir. Mağdur özellikle cinsel sömürü amaçlı insan ticareti mağduru ise, bu durum ülkesinde belki dışlanmasına ya da öldürülmesine sebep olacaktır. Bu nedenle her bir olayı hem mağdurun hem de mağdurun menşei ülke bilgisi çerçevesinde değerlendirmek, mağdurları korumak noktasında mekanizmaların daha iyi işlemesini sağlayacaktır.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Alparslan ÖĞÜT

Aysel Hanım'a hem sunumu hem de süreye son derece bağlı kaldığı için çok teşekkür ediyoruz. Şimdi de Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Sayın Rıfat Sagut sunumlarını yapacaktır. Buyurunuz Sayın Savcım.

Yargıtay Cumhuriyet Savcısı
Rifat SAGUT

Değerli Katılımcılar, hepinizi saygıyla selamlıyorum. Büyük bir kısmınızla tanışıyoruz. Ama tekrar iki cümleyle kendimden bahsedeyim. İsmim Rifat Sagut, Yargıtay Cumhuriyet Savcısıyım. Yaklaşık 10 yıldır Yargıtayda savcılık yapıyorum. Ondan önce de 12 yıl süreyle Yargıtay'da insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarının temyiz incelemesinin yapıldığı Yargıtay 8. Ceza dairesinde tetkik hâkimliğim var. Kanunumuza girdiği 2002 yılından beri de insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarıyla ilgileniyorum, bu konuda çalışıyorum. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Jandarma, Polis, Sahil Güvenlik ve aynı zamanda da Adalet Akademisinde, haftanın üç günü insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı anlatıyorum. Dolayısıyla hayatımın büyük bir kısmı insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı suçlarıyla ilgili çalışmakla geçiyor.

Kanunumuza insan ticareti suçunun giriş tarihi 2002 yılıdır. İnsan ticareti suçu TCK'nın 80 inci maddesinde düzenlenmiştir. Palermo Protokolünün 3 üncü maddesi aynen tercüme edilmiş. Dolayısıyla kolay anlaşılabilir değil, tam tersi karmaşık bir düzenlemedir. Ama şunu söyleyebiliriz ki yani Türk hukuk sisteminde insan ticareti suçunun düzenleniş şekliyle tüm Avrupa'daki suçun düzenlemesi aynıdır. Tek farkı; bizim kanunumuzdaki insan ticareti suçunun cezası çok fazladır. 8 yıldan 12 yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Pandemiden önce uluslararası toplantılara giriyordum; herkes kendi sistemini anlatıyor. Anlatılan sistemler verilen cezalar çok küçük cezalardı. Ben kendi sistemimizi anlatınca çok şaşıyorlardı, çok fazla ceza verdiğimizi görüyorlardı. Yani Türk hukuk sistemindeki insan ticareti suçuyla ilgili cezaların yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Yani fazla değil, yeterlidir. Ben bunu zaten eleştiri maksatlı söylemiyorum, tespit anlamında söylüyorum. İnsan ticareti suçu TCK'nın 80 inci maddesinde düzenlenmiştir. Karmaşık, kolay anlaşılabilir değil dedik ama Olgun Hocamız da bahsetti; bu suçun kolay anlaşılması için suçun unsurlarını tespit

için üçe bölüyoruz: araç fiiller, amaç fiiller ve maksatlar. Burada hepsini anlatacak değilim. Araç fiilleri mağdurun iradesini ortadan kaldıran ve suçun işlenmesine imkân sağlayan fiiller olarak söyleyebiliriz. Bunlar tehdit, baskı, cebir veya şiddet, nüfusu kötüye kullanmak, kandırmak, kişilerin üzerindeki denetim olanaklarından ve çaresizliklerinden yararlanmak olarak sayılmıştır. Bunların hepsi çok net şeylerdir. Tekrar tekrar bahsetmeye gerek yok ama çaresizlikten ne anlamamız gerekiyor, aslında çaresizlik biraz sıkıntılı bir durumdur. Yargıtay 18 inci Ceza Dairesi 2016 yılında bir kararında “çaresizlik” tanımını yaptı. Dedi ki: “Ülkesinde yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle ülkemize gelip fuhuş yapan kadın çaresiz değildir.” Yani sadece ekonomik sıkıntı çaresizlik için yeterli değildir. Ama bunun yanında başka bir kararında kanser hastası olan oğlunun çok fazla olan tedavi masraflarını karşılamak üzere ülkemize gelip fuhuş yapan kadını çaresiz saydı. Çaresizliğin, genel bir tanımının yapılmasına karşıyım. Şöyle; çaresizliği herkesin kendi içinde bulunduğu duruma göre değerlendirmemiz lazım. Yani bizim çaresizliğimizle yurt dışından gelmiş ya da düzensiz göçmen bir Suriyelinin çaresizliği aynı olamaz. Biz buna subjektif çaresizlik diyoruz.

Asıl fiiller kişileri ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tedarik etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek, sevk etmek ve barındırmak olarak sayılmıştır. Yani suçun oluşması için ne gerekiyor; önce araç fiillerden en az bir tanesi, asıl fiillerden en az bir tanesi olması gerekiyor. Aynı zamanda maksatların da olması gerekiyor.

Suçun mağduru herkes olabilir, çocuklar yönünden araç fiillere müracaat edilmesini aramıyoruz. Maksatların da; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak, esarete tabi kılmak ve vücut organlarının verilmesi sağlamak maksadıyla işlenmesi lazım.

İnsan ticareti suçu öncül bir suçtur, belli maksatlarla işlenir, maksatların gerçekleşmesine gerek yoktur. Maksatlar gerçekleşirse ne olacak; maksatlar suç oluşturuyorsa ayrıca bunlardan da ceza vereceğiz. Bu durumda kişi hem zorla çalıştırılmaktan hem insan ticaretinden, hem fuhuş yaptırmaktan hem insan ticaretinden hem de vücut organlarını almaktan hem insan ticaretinden mahkûm edilebilir. Yani başlangıçta söyledim, bizim Kanunumuzda insan ticareti suçunun temel cezasının bile, diğer ülkelerin cezalarından çok fazla olduğunu belirttim, ayrıca bizim hukukumuzda buna gerçek içtima diyoruz. Kişiye hem fuhuş yaptırıyor hem insan ticaretine konu ediyorsa hem insan ticaretinden hem de fuhuş yaptırmaktan ceza vereceğiz.

Bir kolluk görevlisi bana “ Savcım biz insan ticaretiyle fuhuş suçunu ayırt edemiyoruz.” diyordu. Aslında fuhuş ile insan ticareti çoğu zaman karıştırılıyor. Bazen de iç içe geçebiliyor. Bu yüzden insan ticareti çok karmaşık bir suçtur.

Bu kolluk görevlisi “Birisini yurt dışından tedarik ettirdi, kandırdı ve getirdi, bir eve kapattı. Fuhuş yaptırılıyorsa fuhuş yaptırmaktan, fuhuş eylemi gerçekleşmediyse insan ticaretinden işlem yapıyoruz.” dedi. Yani birisini kandırıp yurt dışından getirdin, eve kapattın; cezası 8 sene. Fuhuş gerçekleşmedi, sonuca ulaşamadın; fuhuş yaptırdın cezası 3 sene. Böyle bir şey olabilir mi! Ya da mesela organlarını almak için yurt dışından getirdin, sedyeye yatırdın hastanede, organlarını alacaksın. Polis baskın yaptı alamadın, insan ticareti suçu oluştu cezası 8 sene. Organlarını aldın, organ nakli ya da organlarını alma suçu oluştu. Cezası 5 sene. Böyle olabilir mi! Onun için biz insan ticareti suçunda hem insan ticareti suçundan hem de sonuç gerçekleştiyse, maksat gerçekleştiyse ve bu eylem de suç oluşturunuyorsa; ayrıca bundan da ceza verilmesi gerektiğini her zaman söylüyoruz.

İnsan ticareti suçu resen kovuşturulan bir suçtur. Suçtan zarar görenin şikâyetini aramıyoruz. Cezanın üst sınırına baktığımızda; öngörülen ceza 10 yılın üstü olduğu için görevli mahkeme ağır ceza mahkemesidir.

Suçun yaptırımını olarak 8 yıldan 12 yıla kadar hapis, 10 bin güne kadar adli para cezası öngörülmüştür. Aslında adli para cezasının alt sınırı gösterilmemiş ise TCK’nın 52 nci maddesi uyarınca “Alt sınırı gösterilmediği durumlarda adli para cezasının alt sınırı 5 gündür”. Bunun parasal miktarını da mahkeme 20 lira ile 100 lira arasında bir miktar belirler. Bunun bir eksiklik olduğunu söyleyebilirim. Çünkü 2019 yılında göçmen kaçakçılığı suçunda yapılan değişiklikte, göçmen kaçakçılığı suçunda adli para cezasının alt sınırı 1000 güne çıkarıldı. Yani insan ticaretinden daha hafif bir suç olan göçmen kaçakçılığı suçunda alt sınır 1000 gün, insan ticareti suçunda 5 gündür. Bu düzeltilmesi gereken bir durumdur.

İnsan ticareti suçu kanunumuza Palermo Protokolünün imzalanması ile girdi, 3 üncü maddesi aynen tercüme edildi. Bir de 2009 yılında imzalanmış ve 2016 yılında da Meclisin onayından geçmiş bir Sözleşme daha var; Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi. Bu Sözleşmede TCK’nın 80 inci maddesinde düzenleme yapmamızı gerektiren kurallar getiriliyor. Şöyle; Meclisin onayından geçmiş, uluslararası sözleşmeler, Anayasa madde 90 gereğince “iç hukuk düzenlemesi haline gelir” diyor. Dolayısıyla bizim kanunumuzu Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesine uygun hale getirmemiz gerekiyor.

Yine 2021 yılında, 2 Mart’ta yayınlanan Cumhurbaşkanlığı İnsan Hakları Eylem Planı var. Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından açıklandı. Burada şöyle bir düzenleme vardı; kırılgan kesimlerin korunması ve toplumsal refahın güçlendirilmesi amacı. Hedef olarak da insan ticaretiyle etkili bir şekilde mücadele edilmesi gerektiği belirtildi. Bu faaliyetler içinde de öncelikle insan ticaretine ilişkin suç ve cezaların, Avrupa Konseyi

İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi ve GRETA tavsiyeleri dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi gerektiği belirtilmektedir. Adalet Bakanlığı Mevzuat Genel Müdürlüğünde bu konuda bir komisyon oluşturuldu ve komisyon çalışmalarına başladı. Yani 80 inci maddede yapılması gereken değişikliklerle ilgili bir çalışma var.

Yine insan ticaretiyle ilgili suçlara bakmakla görevli hâkim, savcı, kolluğa yönelik olarak düzenli eğitim verilmesi gerektiği ve bunlar için bir eğitim kılavuzu ve rehber ilkeler hazırlanması gerektiği konusunda da bir genelge var. Sorumluluğu İçişleri Bakanlığı ve Adalet Akademisine verildi. Yine başka bir faaliyette; insan ticareti mağdurları ve olay tanıklarının korunabilmesi için gerekli tedbirlerin etkili bir şekilde alınması gerektiği belirtilmektedir. Kişilerin insan ticareti mağduru olmadan önlenmesi amacıyla kayıt dışı çalışmaya ilişkin denetimin artırılmasına ilişkin bir genelgede bir hüküm var. Bunların tamamını insan ticaretine karşı etkin mücadele etmek için öngörölmüş kurallar olarak söyleyebiliriz.

Avrupa İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi uyarınca GRETA'nın kanunumuzda yani TCK'nın 80 inci maddesinde yapılmasını istediği değişiklikler var. Bunlarla ilgili bir çalışma yaptık, bunları uzun uzun anlatmaya gerek yok. Aslında şu andaki mevzuatımıza göre de bunların uygulanması mümkündür. Düzenlemeyi görünür kılmak için TCK'nın 80 inci maddesine ilave fıkra olarak eklenmesinin daha uygun olacağını düşünüyorum.

Mesela Kanunumuza göre insan ticareti suçunda cebir şiddetin nitelikli olması halinde ayrıca kasten yaralamadan da ceza verilmesi mümkündür. Şöyle ki insan ticareti suçunun unsuru olan, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçunda yaralamanın nitelikli olması durumunda ayrıca kasten yaralamadan da ceza verilmektedir. Aslında şu andaki mevzuatımıza göre bunu cezalandırmak mümkün. Kaldı ki yine insan ticareti suçunun işlenmesi sırasında ölüm meydana gelmişse, ayrıca kasten öldürmeden de ceza veriliyor. Mağdurun durumunu bilerek ondan yararlanan kişilerin cezalandırılması şu anda ki mevzuatımıza göre mümkündür. Ama madem Avrupa Konseyi Sözleşmesinde böyle bir düzenleme var; biz de onu meclisin onayından geçirip imzaladığımızı göre, iç hukuk düzenlemesi haline geldiğine göre biz de normal TCK'nın 80 inci maddesine bunlarla ilgili bir düzenleme yapmalı ve bu düzenlemeleri görünür kılmalıyız. Suçun ayrıca çocuğa karşı işlenmesi, kamu görevlisi tarafından ya da toplu işlenmesi ya da örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesinde de verilecek cezaların artırılmasına ilişkin düzenlemelerin yapılması gerektiğine ilişkin bir mevzuat çalışması devam ediyor.

Toplantılarda ya da eğitim faaliyetlerinde insan ticaretini anlatırken Yargıtay'da baktığımız davalardaki olayları örnek göstererek anlatıyorum. Acaba Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bu konuda ne yapıyor diye araştırma yaptım. Avrupa İnsan

Hakları Mahkemesine 2000 yılından sonra insan ticareti davaları gelmiş; bununla ilgili 8 tane karar buldum. Bu 8 kararın ikisi Birleşik Krallık, ikisi Fransa, ikisi Yunanistan, birisi Hırvatistan, birisi de Kıbrıs Rum Kesiminin taraf olduğu davalardı. Bu 8 kararın 4'ü zorla çalıştırmayla ilgilidir. 3'ü fuhuş maksatlı insan ticaretiyle ilgilidir. Bir tanesi de çocukların suçta kullanılmasıyla ilgili idi.

Benim toplantılarda her zaman bahsettiğim ve ülkemizde görülen Belarus Vera davası var. Vera, ülkesinden çocuk bakmak vaadiyle kandırılarak Türkiye'ye getirildi. Çocuk bakıcılığı yapılacağı söylendi, eve kapatıldı. Vera, "Hani nerede bakacağım çocuk?" deyince "Senin bakacağın çocuk yok, sen fuhuş yapacaksın." demişler. Vera bunu kabul etmeyince pasaportunu yırtıyorlar, telefondaki numaraları siliyorlar, aç bırakıyorlar, vücudunda sigara söndürdürüyorlar. Bunların üzerinden 25 gün geçtikten sonra Vera "Tamam fuhuş yapmayı kabul ediyorum." deyince insan taciri, Vera'yı 5 erkeğe pazarlıyor ve gönderiyor. Verayı İstanbul Halkalı'da bir eve götürüyorlar. Vera beşinci kata çıkıyor, adamları görünce "ben cinsel ilişkiye girmeden önce duş almak istiyorum." diyor, banyoya giriyor. Banyoya girince, 20 dakika kendisinden haber alınamıyor, açıyorlar kapıyı bakıyorlar kadın yok. Vera kendisini, beşinci katta bulunan evin banyosunun penceresinden aşağı atmış. Ondan sonra müşteriler taciri arıyor, tacir "Siz karışmayın." diyor. Alıyor Vera'nın cesedini, götürüyor hastanenin arkasındaki çöplüğe atıyor. Bu bizim insan ticareti konusunda baktığımız ilk davalardan birisi ve bunu çok önemsiyoruz Tipik bir insan ticareti vakıasıdır. Kandırılarak yurt dışından getirilip zorla fuhuş yaptırılmak istenen bir kadın fakat sonuca ulaşamamış bir olaydı. Biz bunu hep toplantılarımızda anlatıyoruz.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin bir kararı var, aynı Vera'nın davasına benziyor. Ama biz bu davaya 2006 yılında bakmıştık. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Rantsev Kararı, Kıbrıs Rum Kesimiyle ilgili bir karardır. Artist olarak Kıbrıs Rum Kesimine getirilmiş Rus bir bayandır. Kabarede revüde çalışacaksın diye getirilmiş, kadına fuhuş yaptırılmak isteniyor, kadın yapmak istemeyince bu tacirin elinden kaçıyor. Kıbrıs çok büyük bir yerleşim yeri değil. Kıbrısta bir diskoda kadın eğlenirken polisler yakalıyor. Getiriyorlar kadını tekrar tacire teslim ediyorlar. Tacir de bu kızı alıyor, yine aynı bizdeki gibi bir evin beşinci katında, bir daireye kilitliyor. Mağdure oradan gece kaçmak isterken çarşafı birbirine bağlamış, balkondan aşağı sarkıtmış. Omzuna da çantasını almış, aşağı inmek isterken çarşaf çözülüyor, aynı şekilde o da evin önündeki betona çakılıyor ve ölüyor. Kıbrıs Rum Kesimi'nin yaptığı araştırmada; bunun bir kaza olduğunu, kendi isteğiyle kaçmaya çalışırken çarşafın çözülmesi nedeniyle düştüğünü söyleyerek tacirler hakkında hiçbir işlem yapılmıyor. Bu olay aynı bizdeki olay gibidir. Dolayısıyla insan ticaretiyle ilgili AIHM kararlarıyla bizim kararlarımızda benzerlik ve uygunluk var.

AIHM'nin ev hizmetlerinde çalışma ile ilgili 3 kararı var. İki dava Fransa, bir dava da Birleşik Krallığa karşı açılmıştır. Ev hizmetlerinde çalıştırılmanın da insan ticareti suçunu oluşturacağına ilişkin kararları bunlardır. Bizim baktığımız davalar arasında 2010 yılında Yargıtay'dan geçmiş ev hizmetlerinde çalıştırma eylemlerinin de insan ticareti suçunu oluşturduğuna ilişkin kararlar var.

Yargıtay 8. C. D. 24.06.2009 tarih,2009/1857 esas, 2009/9666 sayılı kararı var. Türkiye'de de çocukların suçta kullanılması insan ticareti suçunu oluşturur. Diyarbakırlı çocuklarla ilgili bir dava vardı. Köprü altında yaşayan tinerici çocukları eğiterek hırsızlık yaptırıyorlar. Diyarbakırlı çocuklara zorla hırsızlık yaptırmak ve çocukları dilendirmek eylemlerini insan ticareti suçu saymıştık.

AIHM kararlarına yansımış Birleşik Krallıkta da benzer olaylar var. V.C.L ve A.N/ Birleşik Krallık no.77587/12 ve 74603/12, 16 Şubat 2021 sayılı Karar: Vietnamlı 16 yaşında iki tane çocuk, Birleşik Krallıkta Hint keneviri yetiştirdiği için haklarında dava açılmış ve çocukları cezalandırmışlar. Orada bulunan çocukların avukatları suçlamayı kabul etmişler. Yani İngiltere'ye Birleşik Krallığa kaçak yollardan gelmiş 16 yaşında iki çocuğun orada Hint keneviri yetiştirmesi mümkün mü? Hâlbuki çocuklar insan ticareti suçu mağduru, insan ticareti suçu mağdurları cezalandırılmaz. Bu çocuklara Hint keneviri yetiştirmekten ceza verilmiş. Sonra yapılan soruşturmalar neticesinde insan ticaret mağduru olabileceğine ilişkin işlemler yapılmış. Ama savcı yaptığı araştırma sonucunda olayı insan ticareti suçu olarak değerlendirmemiştir. AIHM'e gidince de orada çocukları mağdur kabul etmiş. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 4 üncü ve 6 ncı maddelerinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Teşekkür ederim.

Alparslan ÖĞÜT

Sayın Savcımıza çok teşekkür ediyoruz. Şimdi sırada Yargıtay Üyemiz Sayın Yusuf Hakkı Doğan var. Buyurun, süreniz 12 dakika.

Yargıtay Üyesi

Yargıtay 3. Dairesi

Yusuf Hakkı DOĞAN

Teşekkür ederim. Tüm katılımcılara saygı ve sevgilerimi iletiyorum. Ben Yargıtay üyesi olmadan önce uzun dönem başsavcılık ve savcılık yaptım. Antalya'da 13 yıl terör ve örgütlü suçlar, insan ticareti, göçmen kaçaklığı ile ilgili suçlara baktım. Yine bir yıl İstanbul'da da bu işlere baktıktan sonra Yargıtay'a geldim. 2005 yılından beri insan ticareti ve göçmen kaçaklığıyla ilgili eğitimlere katılıyoruz. Bütün kolluk birimlerinin, hâkim ve savcılarının her türlü eğitimine katılıyoruz.

Ben kendi bakış açımdan bir perspektif çizmek istiyorum. Bir kere insan ticareti her şeyden önce insan onurunun ve insan haklarının en ağır bir şekilde ihlal edildiği bir suçtur. İnsan ticareti suçu dünyanın en fazla gelir getiren üçüncü suç tipidir. Yani silah kaçaklığı, uyuşturucu ticareti, peşinden insan ticareti geliyor; bu kadar önemli bir suçtur. İnsan ticareti soruşturmalarında esas itibariyle ülkemizdeki sisteme baktığımızda ilk olarak mağdur merkezli bir yaklaşımımız var. İki, etkin ve hızlı soruşturma nasıl yapabiliriz? Üç, adil ve erişilebilir bir yargılamayı nasıl sağlayabiliriz? Dört, bu işte görev yapan insanlarda farkındalık nasıl yaratabiliriz? Ki en önemli konu da esasında budur.

İnsan ticareti suçuna ilişkin soruşturmalarda mağdur merkezli bir yaklaşım sergilemek gerekiyor diyoruz. İnsan ticaretinde karşımıza dört grup çıkıyor. Bir, insanları meta gibi satanlar; yani organizatörler, insan tacirleri; iki, mağdurlar; üçüncü grup insan ticareti yapanlara suçun işlenmesi sürecinde ulaşım, konaklama, istemde bulunanları buluşturma, benzeri her türlü yardımda bulunanlar yani insan ticaretinin gerçekleşmesine yardımcı olan, destekleyici yapı insanlar ki çok önemli bir grup ve dördüncüsü de, insan ticareti mağduru olan kişiler için istemde bulunan, cinsel hizmeti satın alanlardır. Dolayısıyla soruşturma makamlarının bu gruplara yaklaşımı tespit ederek, soruşturma sürecini bunlara göre planlamaları gerekmektedir. Yani soruşturma sürecinin nasıl idare edileceğini ve bu suçların yasa dışı organize suç örgütleri tarafından

nasıl işlendiğini, organize suç örgütleriyle baş edebilmek için bu örgütleri tanımak gerektiğini ve bütün ceza muhakemelerinin araçlarına başvurmak gerektiğini bilmeleri lazım. Yani gizli soruşturma tedbirlerini bir arada götürmeleri gerekiyor.

İnsan tacirlerinin aktif bir şekilde soruşturmaya tabi tutulması, kovuşturulması ve mahkûm edilmesi sonuçta istediğimiz şey, yasal sınır itibarıyla budur. Etkin ve hızlı soruşturma yöntemlerinin kullanılması için uzmanlaşmış savcı, iyi eğitilmiş kolluk görevlileri gereklidir. Yani bu konuda eğitilmiş ve uzmanlaşmış insanlarla ancak süreci doğru bir şekilde götürebiliriz. Doğrusunu söylersem, hayatta ilk defa bu suçlarla karşılaşmış insanlar, bu suçları gereği gibi soruşturamıyor veya tacirler için gerekli mücadeleyi yapamıyor. Tacirlerin bu suçtan elde ettikleri gelirlere el koyma noktasında gerekli araçları kullanamıyorlar.

İnsan ticaretiyle ilgili davalarda da uzman savcılarını yönlendirmemiz lazım. Yani mahkemede çıkıp sonuçta ceza isteyecek savcılarının da bu suçu çok iyi bilen savcılar olması gerekiyor. İnsan ticareti suçuyla mücadele konusunda, mücadele eden görevlilerde farkındalık oluşturmak lazım. Bence farkındalık oluşturmak en önemli konudur: nasıl bakacak, nasıl algılıyor, suça hangi gözle bakıyor ve suç teorisini biliyor mu? Yani kısaca insan ticaretine ilişkin soruşturmalar ve kovuşturmalar konusunda verilecek yüksek düzeydeki eğitimlerin yanı sıra kolluk, savcı ve yargıçlara insan ticaretiyle ilgili davalarda mağdur merkezli yaklaşımlar hakkında eğitim verilmesi ve bu eğitimlerin kurumsallaştırılması gerekiyor. Yani 2005 yılında biz ilk defa insan ticaretiyle ilgili olarak hâkim ve savcılara yönelik Antalya'da eğitime başvurduğumuzda, daha sonra kolluk birimlerine başladığımızda, 2005 ve 2008 yılları arasındaki bu farkındalığın suç soruşturmalarına yansıdığını görüyoruz. O döneme baktığımızda Antalya'da çok büyük düzeyde, organize suç örgütleri tarafından işlenen göçmen kaçakçılığı, insan ticareti suçları ve tacirleriyle ilgili büyük ve örnek soruşturmalar olduğunu ve soruşturmaların bugün de anlatılır düzeyde olduğunu söyleyebilirim. O dönemde ben orada görev yapıyordum ve bunu çok iyi bilen insanlardan biri olduğumu düşünüyorum.

Eğitimin amacı nedir; çok önemli bence. Yani bizim bunu göz önüne almamız lazım. Bir kere insan ticareti suçuna ilişkin ulusal, uluslararası ve Avrupa insan hakları araçlarından haberdar etmemiz lazım, kolluk birimleri, savcı, hâkim; bunları çok iyi bilecek. Çünkü Anayasamızın 90 ıncı maddesine göre usulüne göre yürürlüğe giren uluslararası sözleşmeler bizim kanunumuzun üstünde yer alan düzenlemelerdir. Dolayısıyla bir iç hukuk düzenlemesidir. Bunların hükümleri de direkt uygulanabilir niteliktedir. Esas itibarıyla Yargıtay 18 inci Ceza Dairesi, bu işlere bakan dairemizdi. Şu anki yeni yapılanma dolayısıyla 4 üncü Ceza Dairesi oldu. Bu dairemiz esasen göçmen kaçakçılığının, insan ticaretinin kapsamının ne olduğunu, zorla çalıştırmanın kapsamının ne olduğunu, cinsel istismarın kapsamının ne olduğunu, zorla çalıştırmanın ne olduğunu tek tek düzenlemiş. Türkiye'deki bütün yargılamaların sonuçta geldiği,

karara bağlandığı yerdir. GRETA Raporuna baktığımızda; Türkiye’de birçok birimle görüştüklerini ancak esas olarak görüşmeleri zorunlu olan birimle görüşmediklerini; yani Yargıtay’ın ilgili dairesiyle, o dairede görev yapan kişilerle görüşme yapmadıklarını görüyoruz.

İnsan ticareti vakalarının nasıl etkin bir şekilde soruşturulacağını, kovuşturulacağını, aynı zamanda mağdurun insan haklarının nasıl korunacağını öğreneceksiniz. Yani mağdurun insan haklarını korumadan, mağduru ikinci kez mağdur ederek soruşturma yürütemezsiniz, böyle olmaz. İnsan ticareti vakalarının uzmanlaşmış kolluk görevi ve savcılık birimleri tarafından yürütülmesi gerekiyor. Bir kere buna herkesi inandıracaksınız. Bu işlerin uzman savcılar, uzman hâkimler, uzman birimler tarafından götürülmesi gerekir. İnsan ticareti suçlarıyla mücadelede bölgesel ve uluslararası iş birliğinin daha iyi koordine edilmesi lazım. Antalya’da yaptığımız soruşturmalarda organize suç örgütlerinin Moldovyalı, Rusyalı, Ukrayna’daki suç örgütleriyle iş birliği yaptığını, oradan kadınların temin edilip Türkiye’ye gönderildiğini ve Antalya’da fuhuş suçunda kullanıldığını, insan ticareti suçunda kullandıklarını tespit ettik. Dolayısıyla sizin bazen kendi ülkenizdeki soruşturma birimleriyle tek başınıza yürütmeniz yetmiyor, uluslararası mekanizmalarla iş birliği gerekiyor.

Eğitilmiş kolluk görevlilerinin göçmen kaçakçılığı ve insan ticaretiyle mücadelenin vazgeçilmez bir parçası olduğunu, insan ticaretiyle mücadelede öncü rollere sahip olduklarını benimsetmeniz, onları bu misyonda eğitmeniz lazım. Yani polisi, jandarmayı, sahil güvenliği bu misyonla eğitmeniz lazım. Sen öncü birimsin, sen bu işi en iyi götürecek birimsin, sen bu tür soruşturmalarda Göç İdaresi Başkanlığıyla, ilgili kuruluşlarla çok rahat irtibat sağlayabilecek düzeydesin şeklinde bir telkinle onlara misyon kazandırmalıyız.

Soruşturmalarda uluslararası ve ulusal yetkinliğin sağlanması için bazen uluslararası bilgi sistemleri de kurmanız lazım. O bilgi sistemlerinin akışının hızlı olması lazım. Yani Türkiye’de ve Ukrayna’da aynı zamanda tacirlik yapan insanların irtibatını hemen ortaya koyacak birtakım materyaller, düzenlemelerin olması gerekiyor.

Soruşturmalarda bazı eksiklikler var, bazı aksaklıklar var. Savcı gözüyle baktığım zaman şunu diyebilirim; soruşturma konusunda sıkıntı var. Suç ve şüphelinin mali yönden incelenmesi bazen sıkıntı oluyor. Mağdur ve şüphelinin aynı ortamda bulundurulmaması lazım. Mağdur ve şüpheliyi aynı araca koyarak sağlık raporu almaya gönderemezsiniz. Eğer gönderirseniz, adliyede aynı yerde oturtursanız, şüphelinin ona bir parmak sallaması; o mağdurun asla konuşmaması sonucunu doğurur. Bunları bilmeniz gerekiyor.

Mağdura cezai sorumsuzluğunun olduğunu iyi anlatmanız lazım, haklarının neler olduğunu, hangi haklardan yararlanabileceğini, onları çok iyi öğretmeniz lazım.

Mağdurla ilgili sağlıklı bilgi toplamanız lazım. Çünkü mağdur dediğiniz kişiler bazen tacir konumuna geliyor. Yani Antalya'daki o organize suç örgütlerine baktığımızda, baştan gelip suç mağduru olan kadının, daha sonra suç tacirinin iki numaralı adamı olduğunu ortaya koyuyorsunuz. İletişim dinlemesi kanallarında, telefon konuşmalarında, gözetlemelerde, teknik izlemelerde bunları ortaya koyabiliyoruz.

Suç tekniği olarak proaktif ve reaktif soruşturma yöntemlerini birlikte kullanmanız lazım. Proaktif reaktif soruşturma yöntemlerini dengeli kullanmanız lazım. Neden dengeli kullanmanız lazım; etkin soruşturma iyi bir planlama sağlıyor. Hem reaktif soruşturma dediğimiz tanığın beyanı, mağdurun beyanı, birtakım beyanlardır. Ama proaktif soruşturma dediğimiz soruşturma, gizli koruma tedbiri, telefon dinleme, izleme, teknik izleme, gizli soruşturmacıyı görevlendirme; kapsamına her türlü yöntem giriyor. Dolayısıyla bunları dengeli kullanırsanız daha doğru sonuçlar ortaya çıkıyor. Farklı delillerin birlikte kullanılması ve değerlendirilmesi sağlanıyor. Mağdur üzerindeki baskı azalıyor. Suçtan elde edilen gelirin delillerine ulaşılması sağlanıyor. Suç gelirinin araştırılması imkânı elde ediliyor. Yine bu soruşturmada mağdurun görüntülerinin kayda alınması gerekiyor. Mağdur ifadesinin hâkim huzurunda alınması lazım. GRETA Raporunda savcı demiş ki: “Biz bu mağdurların beyanlarını tutanak altına almak istiyoruz, kayıt altına almak istiyoruz. Ama bizim mevzuatımız elvermiyor.” Bizim savcımız söylüyor bunu. Aslında böyle bir şey yok. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 162 ncı maddesi der ki “Sen hazırlık soruşturmasında toplanması gereken, bertaraf olmaması gereken deliller ve beyanları hâkime başvurarak aldırabilirsin.” Antalya Adliyesinde ben 10 yıl bütün mağdurları ifadelerini alarak hâkime gönderdim. Faydası şu: Rusya’ya, Ukrayna’ya, Moldovya’ya gittiği zaman onu bulup bulmaman önemli değil artık. Daha önce hâkim huzurunda alınan ifade esas alınır ve dolayısıyla o soruşturmayı, o yargılamayı bitiriyor. Yargılamanın uzun sürmesi bu durumda dengeleniyor. Mağdurları hakları konusunda yeterli ve etkin bir şekilde bilgilendirmek gerekiyor. Mağdurun beyanının bilgili tercümanla alınması lazım. Yani bu konuda da hukuk literatürüne sahip, aynı zamanda o dili iyi bilen bir tercüman gerekiyor.

Uygulamada soruşturma sırasında dikkat edilmesi gereken bu hususlar gerçekten önemlidir. Özellikle son bir şey daha söyleyeyim, kolluk ifadeleriyle yetinilmemelidir. Cumhuriyet Savcısının gerektiğinde soruşturmada, o kişinin ifadesini kendisinin alması gerekiyor. Çünkü hukuki kalıba sokacak olan odur. Ne anladınız! Delil toplama konusunda koruma tedbirlerine başvurmak bizim hukukumuzda düzenlenmiş ki gayet güzel bir şekilde düzenlenmiştir. Mali koruma tedbirleri olarak suç gelirlerine el koymak, şirket yönetimi için kayyum atamak, el koymak, kopyalamak düzenlenmiştir.

Bunun dışında gizli soruşturma tekniklerine gelince; iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması; yani kısaca telefon dinlemesi vs. birtakım tedbirlerdir. Bazen bir kişiyi organize suçlar açısından örgütün içerisinde suç delilleri toplamak amacıyla

görevlendirebiliyoruz. Yapıyoruz da, yaptık da onu da söyleyeyim. Yine teknik araçlarla bunları izleyebiliyorsunuz. Yurt dışından gelen kadınları, fuhuş amacıyla getirilen kadınları, Antalya Havalimanında çok rahatlıkla teknik olarak izleyebiliyorsunuz. O kadını nereye götürdüğünü, kimlere götürdüğünü, kimle buluştuğunu, yine yol aramasını izliyorsunuz. Belek'te yaptığımız bir Saravona soruşturması sonucunda, Belek'te durdurduğumuz bir yol aramasında, yol kontrolünde 18 yaşındaki çocukların, kızların orada kimliklerini tespit ettik. Sadece bunun için yaptık ya! Jandarma sadece durdurdu, 18 yaşında iki tane kızın orada pasaportlarının fotoğrafını çekti bu kadar! Tutanağını tuttu bu kadar! Sonra o soruşturmada en etkin delil, en etkin mahkûmiyet delili bu oldu. Çünkü bizim kanunumuz 80/3. madde, yani 18 yaşından küçükse hiçbir baskı, cebir yöntemine başvurmaya gerek yok diyor. Küçüklük yeterlidir.

Terör Örgütü Savcısı olarak en önem verdiğim husus şu; suçla mücadelenin en önemli boyutu suç gelirlerinin araştırılması, el konması ve müsaderesidir. Suçtan elde edilen geliri bir şekilde belirlemeniz lazım. Bir şekilde belirledikten sonra organize suç örgütleri hakkında Türk Ceza Kanunun 282 nci maddesinde suçtan kaynaklanan mal varlığını aklama diye bir suç var, bu suç nedeniyle bu kişiler hakkında da soruşturma yürütmeniz lazım.

Suç gelirlerine el koymanız lazım. Suç gelir kaynağı olmaz! Suçlular suçtan gelir elde ettikçe, suçtan elde ettikleri gelirleri aklamayı başardıkça, suç işlemeye devam ederler ve suçtan gelir elde etmeyen kişiler suç işleyenlerden uzaklaşırlar. Eğer suçtan gelir elde ederseniz, gelir elde etmeye devam ederseniz, suç işlemeye devam edersiniz! Eğer suçtan elde ettiğiniz gelire ben sonuna kadar el koyabiliyorsam ve onları alabiliyorsam, onları müsadere edebiliyorsam, senin orada elde ettiğin geliri tümüyle alabiliyorsam, bir suçtan gelir etmeyen bir kişi niye suç işlesin? Yani suçla mücadelenin en etkin yönteminin bu olduğunu düşünüyorum. Yani suç gelirlerine el koymasını öğrenmemiz lazım. Burayı geçiyorum, GRETA Raporunda da var. Oysaki biz tamamen, bizim ceza hâkimi, kanunun 162 nci maddesine göre mağdurların ifadesini alabiliyoruz, kayıt altına alabiliyoruz. Artı hâkim huzurunda onların dinlenmelerini sağlayabiliyoruz. Artı onların güvenlikleri nedeniyle bazı yöntemlere başvuruyoruz; onların ad-soyadı adres bilgilerini yazmadan, kod adıyla dinleyip, onların adres ve bilgilerini, kimlik bilgilerini özel bir zarfta zarflayıp, hâkimin istediği zaman kontrol etmesi yöntemini de uyguluyoruz.

Burada hata GRETA yetkililerinde değil, asıl bizim savcılarımızın eksik bilgi vermeleri söz konusudur. Yine bizim mağdur dinlemesiyle ilgili Tanık Koruma Kanunumuz var. Yani mağduru biz gizli de dinleyebiliriz ve kodla da dinleyebiliriz. Organize suç örgütlerinin ortaya çıkarılmasına yardımcı olan mağdurların hakkında Tanık Koruma Kanunu'nun 5 inci maddesinde hayatlarını değiştirecek şekilde kimlik, yeni yaşam, yeni iş ve yeni birtakım şeyler vererek, yeniden işe alabiliriz, yaşamalarını

sağlayabiliriz. Tanık olarak dinleyebiliriz, koruyabiliriz. Bizim kanunlarımız buna elveriyor. Yani Tanık Korumu Kanunumuzda geniş bir şekilde düzenleme var. Yine 58 inci maddede de buna ilişkin hükümler var. Dolayısıyla soruşturma yönteminde insan ticareti mağdurları ve tanıkları korumak ve suçu önlemek amacıyla bazı yöntemlere başvurabiliriz. Yani mağduru zaten gizli yerde konaklatıyorsun. Mağdura herkes ulaşamaz. İnsan ticareti mağdurunu gönderdiğimiz yer, herkesin bilmek zorunda olduğu bir yer değil. Bazen çok rahat da gizli tutulabilir.

Bizim kanunumuzda insan ticareti suçunun düzenlenmesinde, TCK 80 inci maddesinde araç filler tehdit, baskı, cebir, şiddet, nüfuzu kötüye kullanma, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanmak olarak öngörülmüştür. Ama bir farkla; 18 yaşını doldurmamış olması halinde araç fillerin hiçbirine gerek yok. 18 yaşındaki küçük çocuklar özellikle iş gücü sömürsünde de karşımıza çıkıyor. Bu suçlarda insan ticareti mağdurunun rızasının olup olmamasının hiçbir önemi yok. Zorla ve yukarıdaki yöntemlere başvurursan zaten çocuk olmasına da gerek yok. O durumda da onun rızasının olup olmaması önemli değil. Benim açımdan kanun tekniği bakımından baktığım zaman 80 inci maddede ne düzenleme yapılabilir? Şu düzenleme yapılabilir; belki suçun toplu işlenmesi, suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi, yine suçun çocuklara karşı işlenmesi halinde nitelikli insan ticareti suçu olarak düzenleme yapılabilir mi; yapılabilir. Göçmen kaçakçılığında yaptık, burada da yapılabilir.

GRETA Raporuna baktığımızda Sözleşmenin 4 üncü maddesine uyumlu olacak şekilde insan ticareti tanımına esaret ve cinsel istismarın diğer türlerinin eklenmesini istiyor. TCK'nın 80 inci maddesinde, 5560 sayılı kanunun 3 üncü maddesiyle fuhuş yaptırmak maksadıyla ilave edildi, sonra bir şey daha ilave edildi. Esarete tabi kılmak bizim kanunumuzda var. Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek bizim kanunumuzda var.

Yine GRETA raporunda iş gücü sömürsünden mağdur olan kişilerin tanımlanması konusunda insan ticaretinin cinsiyet boyutu ve özellikle çocuk hassasiyeti bulunduğu kabul ediliyor. Zorla çalıştırma, zorla dilendirme, zorla evlilik, organların çıkarılması dâhil, bütün sömürü türleri yer alıyor. Yargıtay Ceza Dairesinin kararları var, Yargıtay Ceza Kurulunun kararları var. Bunların insan ticareti olduğuna dair 2009 yılından, 2008 yılından itibaren kararlar alınmıştır. Onlardan birkaç tane örnek vereyim. Mağdurların zorla dilendirilmesi, Türk Ceza Kanunu 80 inci maddesinde düzenlenen, sistematik bir şekilde zorla baskıyla veya 18 yaşın altındaki çocukların kullanılması suç olarak düzenlenmiş, insan ticareti denmiş mi; denmiş. Yargıtay ne zaman demiş; işte orada yazıyor: 2008 yılında demiş. Ne demiş “Zorla çalıştırılan kişi insan ticareti mağduru mudur?” Evet, insan ticaretidir. Ne zaman demiş; 2008’de demiş. Devam ediyoruz; Yargıtay kararı diyor ki “...yaşları arasında değişen 8 mağdurun Mardin ili Ömerli ilçesinden alınıp İstanbul’a getirilip, çocukların tek tek odada, insanlık dışı

koşullarda barındırılıp, şehrin çeşitli yerlerinde, sokaklarında kâğıt mendil, midye sattırılıp, tartıcılık gibi işlerde zorla çalıştırılıp alıkonulması şeklinde gerçekleşen eylem insan ticareti suçudur.”

Yargıtay 8. Ceza Dairesi ne diyor, mağdurların avukat ve psikolog hazır olduğu halde, kolluğa verdikleri ifadelerde her bir mağdurun hırsızlık yaptırmak amacıyla Bismil'den İstanbul'a götürülmesi şeklinde oluşan eylem insan ticaretidir. Mağdur sayısınca 8 çocuk, 8 kere, 80 yıl! Kolay değil. Yani Şaban Baran soruşturması, Şaban Baran Avrupa'da Amsterdam'da insan ticareti suçuyla ilgili olarak yargılandı, cezaevinden kaçtı. Bir başka suç nedeniyle Antalya'ya geldi, yakalandı. Şaban Baran evraklarını incelediğimizde Şaban Baran Hollanda'da 20 kadını insan ticaretine tabi kılarak kullanmıştır. Türkiye'deki cezası 160 yıl. Türkiye'de mevzuat bakımından bir sorun yok. Esas mücadele, soruşturmayı yürüten birimlerin soruşturma dosyalarını tüm suç delillerini toplayarak hâkimin önünü götürmesiyle sağlanabilir, etkin bir soruşturmayla sağlanabilir, etkin bir yargılamayla sağlanabilir. Bu kadar kısa sürede tam anlamıyla anlatamayız. Ben kolluğa (polis, sahil güvenlik, jandarma) 2-4 saat arası anlatıyorum.

Sonuç olarak şunu söyleyeyim; bu işle mücadele eden insanlarda farkındalık oluşturulması lazım. Eğitim lazım. Bakış açılarını değiştirmeniz lazım. İnsan ticareti suçunun, insan onurunun en ağır şekilde ihlal edilmenin suç olduğunu herkesin kafasına kazıyacaksınız ki, herkesi inandıracaksınız ki herkeste bu algıyı yaratacaksınız ki herkesin mücadelenin ne kadar önemli olduğunu algılaması gerekiyor. Eğitimlerde lütfen ama lütfen uzman kişilerle çalışın ki, bu işi bilen insanlarla çalışın ki doğru bilgilendirme olsun. Doğru bilgilendirme olmadığı zaman yanlışlar birbirini izliyor.

Ben, sabırla beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum ve saygılar sunuyorum.

Sunucu

Programımıza ufak bir değişiklikle devam ediyoruz. Zirvemizin “İnsan Ticareti Suçunda Teknolojinin Kullanımı” başlıklı oturumu ile Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu Başkanı Sayın Helga Gayer video konferans yoluyla aramıza katılacaklardır.

4. OTURUM

İNSAN TİCARETİ SUÇUNDA TEKNOLOJİNİN KULLANIMI

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı
Eylem Uzmanlar Grubu Başkanı
Avrupa Konseyi

Helga GAYER

Bayanlar, baylar, değerli katılımcılar;

Fiziksel olarak Ankara'da olamasam da bugün sizlere hitap etmekten mutluluk duyuyorum.

Öncelikle kendimi tanıtmak isterim. 1992 yılından bu yana çalıştığım Alman Federal Kriminal Polis Ofisinin insan ticaretiyle mücadele birimine 2021 yılında direktör olarak atandım. 2016 yılında GRETA kısaltmasıyla bilinen, Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu üyelerinden biri olarak seçildim ve 2021 yılından bu yana aynı kurumda Başkan olarak görev yapmaktayım.

Dünya İnsan Ticareti ile Mücadele Günü, insan ticaretiyle mücadele ve insan ticareti mağdurlarının haklarının korunmasına yönelik çabalarımızı güçlendirmek adına önemli bir gündür. İnsan haklarını, hukukun üstünlüğünü, demokrasiyi korumak ve geliştirmek üzere 1949 yılında kurulan ve hükümetler arası bir kuruluş olan Avrupa Konseyi gerek Avrupa Konseyi'ne üye ülkeler gerekse diğer ülkelerde yürütülen insan ticaretiyle mücadele faaliyetlerinde aktif olarak yer almakta olup bu mücadeleye verdiği desteği sürdürme konusunda kararlıdır.

İçinde bulunduğumuz durum, insan haklarının korunması ve insan ticaretiyle mücadele alanlarında çalışan herkes için çeşitli zorluklar barındırmaktadır. Ukrayna'da milyonlarca insanı ülkeden kaçmaya zorlayan silahlı çatışmalar, insan ticareti ve sömürü için daha riskli bir ortam yaratmaktadır. Son olaylar da göstermektedir ki internet ve bilgi teknolojileri hayatımızda önemli bir rol oynamaktadır. Bu teknolojiler, bir yandan insanları riskler konusunda uyarmaya yardımcı olmakta ve insanların bilgi ve yardımlara erişimlerini sağlamakta, diğer yandan suçluların savunmasız haldeki kişileri hedef alması ve sömürmesi için de fırsat yaratmaktadır. Birkaç gün önce medya kuruluşları, yurt dışında sahte iş teklifleriyle kandırdıkları Ukraynalı kadınları Türkiye'de

fuhuşa sürükleyen bir suç örgütünün liderinin Kiev’de tutuklandığını bildirdi. Kiev bölgesinde faaliyet gösteren söz konusu çetenin, Telegram üzerinden Türkiye’de sahte iş teklifleri yayınlarak kadınları işe aldığı tespit edildi. Ukraynalı yetkililer çeteyi bir süre takibe aldıktan sonra duruma müdahale ederek sınırdan Macaristan’a geçmekte olan bir kadını durdurmayı başardı. Savaş nedeniyle işini kaybetmiş olan bu genç kadının bakmak zorunda olduğu bir de çocuğu bulunmaktaydı.

17 Mart 2022 tarihinde yayınladığı bir bildiri ile GRETA, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin insan ticaretine karşı daha da savunmasız hale geldiğini hatırlatarak, devletleri Ukrayna’dan kaçan insanların insan ticaretine karşı korunması için acilen harekete geçmeye çağırdı. Bunun ardından GRETA Mayıs ayında, Ukrayna’daki savaş ve ardından gelen insani krizle ilgili insan ticareti risklerini ele alan bir kılavuz notu yayınladı. Bahse konu kılavuz notu, kayıt ve güvenli güzergahlar, acil yardım ve entegrasyon, bilgi ve bilinçlendirme, olası mağdurlar ve insan tacirlerinin tespiti, hassas gruplar, iş birliği, koordinasyon ve veri toplama gibi birçok konuya değinmektedir.

Bununla birlikte, silahlı çatışma ortamlarına ilişkin insan ticareti riskleri, Ukrayna’daki savaş veya Ukrayna vatandaşlarıyla sınırlı değildir. GRETA’nın Ukrayna’daki savaşa ilişkin insan ticareti risklerini ele aldığı Kılavuz Notu, herhangi bir silahlı çatışma bağlamında da uygulanması gereken eylem önerilerini içermektedir.

Bu bağlamda GRETA, bireysel korunma ihtiyaçları değerlendirilmeksizin ülkeye girişlerin reddedilmesi veya geri itme olarak adlandırılan toplu sınır dışı edilmelerin Sözleşmeye taraf bazı ülkelerin sınırları boyunca yaygınlaşmasından endişe etmektedir. Zira geri itmeler, düzensiz göçmenler ve sığınmacılar arasında insan ticareti mağdurlarının tespit edilmesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bu durum, insan ticareti mağdurlarının tespiti ve bu kişilere yardım ve destek sağlanmasına ilişkin pozitif yükümlülükler dahil olmak üzere devletlerin Sözleşmeden doğan bazı yükümlülükleri yerine getirmemelerine ilişkin ciddi bir endişe doğurmaktadır. Sözleşme gereğince, taraf devletlerin geri göndermeme ilkesine uyum koşulunu yerine getirmeleri için geri gönderme işlemini başlatmadan önce risk değerlendirmesi yapma yükümlülüğü bulunmaktadır. Ukrayna’daki savaşın ortaya çıkardığı bu durum, devletlerin uluslararası koruma arayan tüm insanların karşılaştığı insan ticareti riskleriyle daha etkin bir şekilde başa çıkmak için kapsamlı stratejiler oluşturması ve uygulaması için bir fırsat olmalıdır. Bu açıdan, GRETA’nın insan ticareti mağdurlarının ve insan ticareti mağduru olma riski altındaki kişilerin uluslararası korumaya hak kazanmalarına ilişkin kılavuz notu özellikle önemlidir.

Değerli konuklar, bu yılın başında GRETA tarafından Sözleşmeye taraf devletlere, sivil toplum kuruluşlarına ve teknoloji şirketlerine gönderilen anketlerden

toplanan veriler ışığında hazırlanan çevrim içi teknolojilerle kolaylaştırılmış insan ticareti hakkında yeni bir çalışma yayınlandı. Çalışmanın sonuçları, bilgi işlem teknolojilerindeki gelişmelerin insan tacirlerinin çalışma biçimlerinde birtakım yapısal değişikliklere neden olduğunu ve veri şifreleme, büyük miktarda veri, teknik ekipman ve eğitim eksikliği, yetersiz yasal araçlar ve özel şirketlerin yeterli destek sağlamaması ile bağlantılı zorlukların insan ticareti vakalarının soruşturulması ve kovuşturulmasını güçleştirdiğini ortaya koydu. Bununla birlikte, dijital teknolojiler suçların önlenmesi ve soruşturulması ile mağdurlarının tespiti ve mağdurlara yardım ve destek sağlanması noktasında önemli bir araç görevi de görmektedir. Taraf devletlerin bahsettiğim zorlukların üstesinden gelmek için benimsedikleri, aralarında internet izleme, web kazıma araçları ve sosyal ağ analizleri gibi yöntemlerin de bulunduğu; stratejiler, araçlar ve iyi uygulama örnekleri hakkında da değerli bilgiler topladık. Elektronik kanıtların güvence altına alınmasında sınır ötesi iş birliğinin yanı sıra çok kurumlu katılım ve iş birliği ile bilgi paylaşımı büyük önem taşımaktadır.

Rapor, teknolojinin kolaylaştırdığı insan ticaretinin tespiti, soruşturulması ve kovuşturulmasının, özel şirketlerle olan iş birliğinin ve bu alandaki uluslararası iş birliğinin nasıl geliştirileceğine dair kanıta dayalı öneriler sunmaktadır.

Öncelikle etkili yasal tedbirler alınmalıdır. Ülkelerin büyük çoğunluğunda ilgili internet içeriğinin tespiti, filtrelendirilmesi ve kaldırılmasını düzenleyen yasal önlemler bulunurken, bazı ülkelerde bu yasal prosedürlerin ya çok katı olduğu ya da etkili olmadığı görülmektedir. Bu durum yurt dışında bulunan sağlayıcıların, ana sunucuların tabi olduğu yasal sorumluluğa ilişkin ulusal mevzuattan etkilenmemesine neden olmaktadır. Ulusal makamlar, dijital kanıtların ISP'ler aracılığıyla hızlı bir şekilde değiş-tokuş edilmesini sağlayacak ortak prosedürler geliştirmeli ve ISP'lere ilişkin veri saklama yükümlülüklerinin süresini yeniden değerlendirmelidir. Veri saklama yükümlülükleri ve elektronik kanıtların paylaşımına ilişkin ortak bir çerçevenin benimsenmesi için çaba gösterilmelidir. Bu bağlamda Avrupa Konseyi Siber Suçlar (Budapeşte) Sözleşmesi güçlü bir uluslararası belge olup bu Sözleşmeye Ek İkinci Ek Protokol'ün Mayıs 2022'de imzaya açılması, elektronik kanıtların daha etkili bir şekilde elde edilmesi ve ülkeler arası işbirliğinin daha da geliştirilmesi için kaydedilmiş çok önemli bir ilerlemedir.

İkinci önemli nokta operasyonel kapasite ile ilgilidir. Teorik olarak belirlenen çerçevenin pratikte uygulanmasını ve atılan kararlı adımların somut sonuçlar vermesini sağlayacak araçlara sahip olmak önemlidir. Çalışmamız, daha karmaşık teknolojilerin ortaya çıkmasıyla beraber kolluk kuvvetleri, yargı ve iş müfettişlerinin daha fazla eğitime ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, internet izleme, siber devriyeler, gizli çevrim içi soruşturmalar ve Açık Kaynak İstihbaratı, sosyal ağ analizi ve

kanıtları analiz etmek için otomatik arama araçlarının kullanımı alanlarında kapasite geliştirmeye yatırım yapılması ihtiyacını doğurmaktadır. Kamu kurumlarının yanı sıra sivil toplum temsilcileri de insan tacirleri tarafından her geçen gün artan teknoloji kullanımı karşısında daha fazla beşeri ve maddi kaynağa sahip olmalıdır.

Üçüncü olarak insan ticaretiyle mücadelede iş birliği, koordinasyon ve kurumlar arası eş güdümün güçlendirilmesi gerekmektedir. Zira, insan ticaretiyle etkili bir şekilde mücadele edilmesi için kamu yetkilileri, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi ilgili tüm aktörlerin sürece katılımı elzemdir. Örneğin, şüpheli faaliyetleri veya reklamları takip edebilmek için özel şirketler ile yakın iş birliği kurmak gerekmektedir. Söz konusu iş birliği, kanıt talep etme ve insan ticaretiyle ilgili içeriğin kaldırılmasına ilişkin iş birliği protokolleri ve veri paylaşım prosedürlerinin geliştirilmesini de kapsamalıdır.

Bayanlar ve baylar, insan ticaretiyle mücadeleye yönelik teknoloji temelli politikaların, mahremiyet hakları, ifade özgürlüğü ve ayrımcılığa uğramama hakları da dâhil olmak üzere insan hakları dikkate alınarak tasarlanması ve uygulanması gerektiği hususu daima akılda tutulmalıdır. Yüz tanıma ve web tarayıcıları gibi insan ticareti mağdurlarını tespit etmeye yönelik teknoloji tabanlı araçlar, verilerin azaltılması ve büyük hacimli bilgileri işleme konusunda önemli olmakla birlikte etik kaygıları da beraberinde getirebilir. Bu nedenle söz konusu araçların yalnızca insan ticareti konusunda bilgi sahibi, iyi eğitilmiş operatörler tarafından kullanılması gerekmektedir. Atılan her adımda mağdurların yüksek yararı birinci mülhaza olmalıdır.

Türkiye, insan ticaretiyle mücadelede halihazırda çok önemli adımlar atmış durumdadır. “Çevrimiçi ve Teknolojinin Kolaylaştırdığı İnsan Ticareti” konulu raporumuzun da bu bağlamda Türkiye’deki yetkililer için iyi bir rehber olacağına inanıyorum.

GRETA’nın Türkiye’de insan ticaretiyle mücadeleye ilişkin ikinci değerlendirme ziyareti 2023 yılında gerçekleşecek.

GRETA, yürütmüş olduğu izleme çalışmalarının, yapmış olduğu analizlerin ve ülkelere sunduğu tavsiyelerin yalnızca ilgili ülkelerin değil, aynı zamanda diğer tüm ülkeler ve aktörlerin insan ticaretiyle mücadele çabalarına katkı sağlamasını temenni etmektedir.

Dinlediğiniz için teşekkür ederim.

TÜRKİYE İNSAN TİCARETİYLE SUMMIT ON COMBATTING HUMAN

28 Temmuz 2022 - 28

Ankara

UNHCR
The UN Refugee Agency

TİHEP
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI
EŞİTLİK KURULU

Osman KÖRAMAZ

Simge GÜZELEL

Ebru SEYLAN

E MÜCADELE TRAFFICKİ

3 July 2022

5. OTURUM İŞ BİRLİĞİ

Moderatör

Osman KORAMAZ

Sunucu

Başkanımıza değerli katkılarından dolayı şükranlarımızı sunuyoruz. Kıymetli Katılımcılar, “Zirvemizin İş Birliği” konulu son oturumuna başkanlık etmek üzere Göç İdaresi Başkanlığı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanı Sayın Osman Koramaz’ı ve konuşmalarını yapmak üzere Sayın Simge Güzelel, Sayın Ebru Seylan, Sayın Ayşenur Çevik, Sayın Tommaso DE CATALDO, Sayın Özge Hassa’yı sahneye davet ediyorum.

Moderatör**Osman KORAMAZ**

Daire Başkanı

İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma D. Bşk.

Göç İdaresi Başkanlığı

Kıymetli konuklar, panelin 4. oturumunu insan ticaretiyle mücadelenin en kritik ve önemli konusu olan iş birliği başlığı altında ele alacağız.

Göç İdaresi Başkanlığında görev süresi olarak 8 yılı bitirdim, 9 uncu yılın içerisindeyim. İlk 3 yıl Eğitim Dairesi Başkanı olarak görev yaptım. Son 5 yıldır da İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanı olarak görev yapıyorum. Göreve başladığım ilk günden beri aramızda olan ve her daim desteklerini yakından gördüğüm herkese bu vesile ile teşekkür ederim. Görev sürem içerisinde başta kamu kurum ve kuruluşlarımız olmak üzere hem uluslararası örgütlerle hem de sivil toplum örgütleriyle pek çok iş birliği faaliyeti yaptık.

5 yıldır İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanı olarak görev yapınca doğal olarak Türkiye’nin insan ticaretiyle mücadelesi konusunda yaşanan gelişmeleri yakından takip etme fırsatım oldu. Bu tecrübeye dayanarak söyleyebilirim ki; konuya ilişkin en önemli husus bu alanda görev yapan ilgili kamu kurumları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarının birlikte çalışması ve ihtiyaç duyulan alanda ilgili kuruluşun/örgütün bu eksikliği gidermek için hemen devreye girmesi olduğunu düşünüyorum.

İş birliği kapsamında; birlikte eğitimlerden, farkındalık faaliyetlerine, afiş, broşür basımından tercümanlık hizmetlerine, sığınmaevi tadilatından saha araştırmalarına, bulaşıcı hastalık tedavisinden mağdurların ülkelerine veya üçüncü ülkeye gönüllü ve güvenli geri dönüşlerine kadar şu an saymadığım pek çok konuda iş birliği yaptık ve bundan sonrasında da yapmaya devam edeceğiz.

Bize ayrılan süre içerisinde takdir edersiniz ki her kurumu dinleme, her konuyu anlatma şansımız yok. Bu oturumda bize ayrılan süre içerisinde;

- Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM)
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR),
- Avrupa Konseyi
- Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (ICMPD)
- Sığınmacılar ve Göçmenler Dayanışma Derneği (ASAM)

Temsilcilerini iş birliği alanında yapılan faaliyetler kapsamında dinleme fırsatımız olacak.

Burada lafı çok uzatmadan sözü panelistlere vermek istiyorum. İnsan ticaretiyle mücadele kapsamında iş birliği konusunda ilk sözü, burada zirve ortağımız ve paydaşımız olan Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Temsilcisi Simge Güzelel'e vermek istiyorum.

Koruma Müdür Yardımcısı
UNHCR

Simge GÜZELEL

Çok teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Herkese merhabalar. Aslında şimdi tüm ev sahibi kurumların, kurum ve kuruluşların temsilcileri ve katılımcılarımızın katkılarıyla gerçekleştireceğimiz iş birliği oturumu oldukça önemli bir platformdur. Bu nedenle tüm herkese deneyimlerini, çalışmalarını paylaştıkları için çok teşekkür ederek ben de sözlerime başlamak istiyorum.

Bu kapsamda aslında insan ticareti alanında iş birlikleri hususuyla ilgili biraz bilgi verebilmek amacıyla öncelikle UNHCR'nin yetkisi kapsamında, insan ticareti alanında hem global alanda hem de Türkiye'de yapmış olduğu çalışmalar ve iş birliklerinden bahsettiğim çok da zamanı zorlamayacak konuşma gerçekleştirmek istiyorum.

Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve UNHCR'nin ev sahipliği yaptığı ve 30 Temmuz Dünya İnsan Ticareti ile Mücadele Günü çerçevesinde gerçekleşen bu önemli Zirve için emeği geçen ev sahibi ve katılımcı tüm kurum ve kuruluşlara insan ticaretinin önlenmesi, mağdurların korunması ve iş birliklerinin artması hususlarında farklı bakış açılarının ve deneyimlerin paylaşılması yolu ile verdikleri destek için teşekkürlerimizi sunmak isteriz.

Bu kapsamda, insan ticareti alanında iş birlikleri hususunda UNHCR'nin yetkisi ve bu yetkinin insan ticareti ile bağlantısı, UNHCR'nin bu alanda küresel seviyede yapmış olduğu çalışmalar ve iş birlikleri ile Türkiye'de Göç İdaresi Başkanlığı ile 2020'den beri artarak devam eden iş birliği alanlarından bahsetmek isteriz.

UNHCR'nin Yetkisi ve İnsan Ticareti Arasındaki Bağlantı

UNHCR'nin insan ticareti mağdurlarını destekleme konusunda özel bir yetkisi bulunmamakla birlikte UNHCR'nin insan ticareti ile ilgisi çift yönlüdür. İlk olarak, UNHCR, uluslararası koruma başvuru ve statü sahiplerinin ve vatansız kişilerin insan ticareti mağduru olma risklerini azaltmaktan yani önleme faaliyetlerinden sorumludur. İkinci olarak, UNHCR, uluslararası koruma talepleri, 1951 Sözleşmesi ve/veya 1967 Protokolünde yer alan mülteci tanımı kapsamına giren, insan ticareti mağduru olmuş ve menşe/önceki ikamet ülkesine dönmesi halinde zulme uğrama korkusu ya da insan ticareti mağduru olma korkusu taşıyan kişilerin mülteci statüsü belirleme usullerine erişimi ve bu kişilere statülerine uygun uluslararası korumanın sağlanmasını güvence altına alınmasını sağlamaktır.

Uluslararası koruma ihtiyacı içinde bulunan kişilerin ülkelerini terk etmeden önce, yolda ve sonrasında içinde bulundukları hassas durumlar ve kendine özgü faktörler düşünüldüğünde, mülteciler ve diğer zorla yerinden edilmiş kişilerin insan ticaretine ve/veya ciddi suçlara ve insan hakları ihlallerine maruz kalmaya karşı özellikle savunmasız oldukları söylenebilir.

Buna ek olarak, insan ticareti suçuna maruz kalmış kişiler, eğer ülkelerine geri dönmek konusunda haklı nedene dayalı zulüm korkuları mevcutsa 1951 Sözleşmesindeki mülteci tanımı gereği uluslararası koruma ihtiyacı içerisinde olabilmektedirler.

Bu nedenle, durumun çok yönlü ve faktörlü yapısı nedeniyle insan ticaretiyle mücadele kapsamında atılan adımların mağdurların olası uluslararası koruma ihtiyaçlarını da gözetken bir şekilde tasarlanması ve hayata geçirilmesi büyük önem taşımakta ve iş birliklerinin önemini daha da artırmaktadır.

Bu nedenle, küresel bağlamda UNHCR'nin insan ticareti mağdurlarını korumaya yönelik faaliyetleri ve iş birliklerinden bahsetmek gerekirse, UNHCR Sınırışı Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin oluşturulma sürecine katkıları sonucunda Sözleşmenin 14 üncü maddesine bir hüküm eklenerek, insan ticareti mağdurlarının uluslararası koruma ihtiyaçlarının bulunduğu durumlarda geri göndermeme ilkesinden yararlanabileceği Sözleşmede açıkça belirtilmiştir. Bunun ardından 2002 yılında UNHCR'nin Koruma Gündeminde insan ticareti konusu da eklenerek devletlerin Sözleşmeye katılımını teşvik etmek üzere faaliyetlerde bulunulmaya başlanmıştır.

Nisan 2006 tarihinde “Mültecilere Dair 1951 Sözleşmesinin 1A(2) Maddesinin İnsan Ticareti Mağdurlarına ya da İnsan Ticareti Mağduru Olma Riski Taşıyan Kişilere Uygulanması” konusunda ve uluslararası koruma ile insan ticareti arasındaki bağlantıyı

ortaya koyan ve bu bağlantı çerçevesinde uluslararası koruma ihtiyacı olan ve insan ticareti mağduru/muhtemel mağduru olan kişilerin süreçlerinin değerlendirilmesi ve koruma sağlanması konusundaki esasa ve usule ilişkin yol gösteren Kılavuz İlke yayınlanmıştır. Bunun yanı sıra UNHCR'nin insan ticareti ve iltica arasındaki bağlantı konusundaki görüşlerini içeren pek çok Yürütme Komitesi kararı da bulunmaktadır.

UNHCR'nin diğer BM kurumları, hükümetler ve sivil toplum için karma göçmen hareketlerini ele almak için önemli bir rehberlik kaynağı olan ve ilk kez 2007'de yayınlanan ve 2017 yılında güncellenmiş olan Mülteci Koruması ve Karma Hareketlere İlişkin 10 Maddelik Eylem Planı uluslararası insan hakları ve mülteci hukukunu yansıtan göç ve sınır politikalarının geliştirilmesi ve uygulanmasının yollarını göstererek, UNHCR ve dünya çapındaki ortak kuruluşlardan 100'den fazla iyi uygulama örneği sunmaktadır. Bu eylem planı çerçevesinde insan ticareti de önemli bir yere sahiptir.

Bunun yanı sıra insan ticareti hususu, Mültecilere İlişkin Küresel İlkeler Sözleşmesinde (Global Compact on Refugees) de yer almış ve insan ticareti ile mücadele, mağdurların tespit edilmesi ve tanımlanması ve korunması süreçlerinin geliştirilmesi bu sözleşmelerde belirlenen hedeflerden bir tanesi olmuştur.

UNHCR tarafından yönetilmekte olan bir bilgi paylaşım ve farkındalık artırma platformu olan 'Gerçek Hikâyeyi Anlatmak – Telling the Real Story' girişimi ise topluluklarla ana dillerinde düzensiz hareketin tehlikeleri hakkında iletişim kurmayı; sosyal medya, topluluk liderleri, gönüllüler ve diaspora aracılığıyla hareket halindeki insanlara ulaşarak, Avrupa'ya yolculuk hakkında yanlış bilgilerle mücadele etmeyi ve insanları diğer seçenekler hakkında bilgilendirmeyi amaçlamakta ve insan ticaretine ilişkin riskler de dâhil olmak üzere yerinden edilmeye ilişkin tüm tehlikeleri bilgi paylaşımı yoluyla güç transferi sağlayarak en aza indirmeye çalışmaktadır.

UNHCR ayrıca farklı operasyonlarında yetkisi çerçevesinde yürüttüğü faaliyetlerde insan ticareti hususunu önemli bir faktör olarak çalışmalarına dâhil etmektedir. Örneğin, UNHCR personeli, sahada yürüttüğü tüm faaliyetlerde insan ticareti mağdurlarının hızlı tespit edilebilmesi ve gerekli yönlendirmelerin yapılabilmesi için UNHCR personelinin insan ticareti suçu konusunda bilgilerinin ve farkındalıklarının artırılmasına yönelik faaliyetler düzenlenmektedir. Benzer şekilde insan ticareti ile insan ticareti ve uluslararası koruma arasındaki bağlantı hususunda farkındalığını artırmak için faaliyetler yürütmekte ve bu faaliyetlere katılmaktadır.

UNHCR, ilgili nüfus için risklerin erken belirlenmesi ve belirli hassas gruplar için önleyici tedbirlerin dâhil edilmesi amacıyla, mültecilerin ve diğer ilgili kişilerin

durumunu değerlendirirken ve izlerken insan ticaretini de bir değişken olarak dâhil etmektedir.

Küresel anlamda diğer BM kuruluşları ile iş birliği hususunda ise UNHCR Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi, IOM, ILO, UNICEF, OHCHR, UNFPA gibi pek çok kuruluşla insan ticaretiyle mücadele konusunda yakın bir ortaklık sürdürmektedir.

2007 yılında kurulmuş olan ve ILO, IOM, UNICEF, UNIFEM, UNDAW, UNHCR ve UNODC'un üyesi olduğu İnsan Ticaretine Karşı Kurumlar Arası Koordinasyon Grubu (ICAT), insan ticaretine yaklaşımlarda uluslararası iş birliğini ve tutarlılığı geliştirmek için Genel Kurul tarafından yetkilendirilen bir politika forumudur. UNHCR 2015 ve 2021 yıllarında grubun başkanlığı görevini de yürütmüştür.

Yakın zamanlı iş birlikleri çerçevesinde, 2020 yılında UNHCR ve IOM tarafından ortaklaşa yayımlanmış olan insan ticareti mağdurlarının tanımlanmasını ve korunmasını kolaylaştırmak için standart usullerin geliştirilmesine ilişkin IOM-UNHCR Çerçeve Belgenin genel amacı, insan ticareti mağdurlarının belirlenmesi, sevk edilmesi, korunması ve yardımına ilişkin olarak IOM ve UNHCR arasındaki iş birliğini güçlendirmektir. Spesifik olarak, bu belge, IOM ile UNHCR arasında saha düzeyinde standart çalışma prosedürlerinin (SOP) geliştirilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır ve her bir kuruluşun mevcut uzmanlığının, kapasitelerinin ve potansiyelinin etkin bir şekilde kullanılmasını ve koordine edilmesini sağlamak için bir iş birliği prosedürü önermektedir.

Ayrıca UNHCR Türkiye'de de 2003 yılından bu yana olmak üzere 2020'den itibaren ivme kazanmış pek çok faaliyet yürütmektedir. Bu faaliyetler, i) Göç İdaresi Başkanlığı'nın insan ticareti alanında geliştireceği politikaların belirlenmesine destek sağlanmasını, ii) İnsan ticareti mağdurlarının tanımlanması ve korunması hususunda standart çalışma usullerinin geliştirilmesini, iii) İnsan ticareti mağdurlarının tanımlanması ve korunması alanında İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından uygulanan prosedürlerin ve uygulamaların izlenmesini, iv) İnsan ticareti ile uluslararası koruma ve insan ticareti arasındaki bağlantı konusunda farkındalığın artırılmasını ve v) Kurumlar arası koordinasyona katkı sağlanmasını kapsamaktadır.

Uluslararası koruma ve insan ticaretinin kesişim noktasında bulunan kişiler için yönlendirme mekanizmalarının oluşturulması, bu kişilerin hak ve hizmetlerden en etkin şekilde faydalanmalarının sağlanması ve yasal statülerinin en doğru şekilde belirlenebilmesi de ana hedefler arasında yer almaktadır. Bu çerçevede tüm izleme ve değerlendirme çalışmaları insan ticareti mağdurlarının belirlenmesi ve korunmasına ilişkin olarak prosedürlerde yeknesaklığın sağlanması amacı ile standart çalışma usullerinin oluşturulmasına ilişkin teknik toplantılar ve çalıştaylar ile devam etmektedir.

İlgili aktörler arasındaki koordinasyonun güçlendirilmesi ve insan ticareti konusunda farkındalığın artırılması hususunda, yıl içerisinde gerçekleştirilen ve gerçekleştirilecek olan iş başı ziyaretleri yerelde insan ticareti alanında önemli paydaşlarla yapılan koordinasyon toplantıları ile desteklenmekte ve bu toplantılar ile iş birliği ve koordinasyonun artırılması hedeflenmektedir.

Bu kapsamda tüm katılımcı panelist kurumlar tarafından gerçekleştirilen çalışmalar ve bu hususta yapılan bilgi paylaşımının yeni iş birliklerine ışık tutmasını temenni ederiz. Bu kapsamda aslında sözlerimi Göç İdaresi Başkanlığıyla birlikte yapmış olduğumuz bu çalışmalarla birlikte sonlandırarak, yine tüm katılımcı kurum ve kuruluşlara vermiş olduğu bilgiler için teşekkür ederek, bu iş birliğine ışık tutmasını temenni ederek sözlerime son vermek istiyorum. Çok teşekkür ediyorum.

Osman KORAMAZ

Teşekkür ediyorum. Bir önceki oturumda suçun teknik boyutu, cezai boyutu, gerek Olgun Hocamız tarafından gerek Yargıtay Üyemiz ve Yargıtay Savcımız tarafından oldukça açık bir şekilde anlatıldı. İnsan ticareti mağduru istatistiklerinde sayılar az gibi görünüyorsa da mağdur profilinde herhangi bir şekilde uyruk ayrımı söz konusu değildir. İnsan ticareti suçuna ilişkin sadece yoksul ülkelerde ya da sadece zengin ülkelerde olacağı yönünde bir genelleme yapılamamaktadır. Dünyanın en gelişmiş ülkesinde de en geri kalmış, en fakir ülkesinde de bu suç işlenmektedir.

Aynı zamanda kişilerin kadın ya da erkek olması, çocuk ya da yetişkin olması mağdur olmasına engel bir durum değildir. Profilleri incelediğimizde, belli grupların ön plana çıktığını görüyoruz. Özellikle genç kadınların daha çok cinsel sömürü amaçlı bu suça itildiğini, çocukların genellikle zorla dilendirilme amaçlı sömürü türüne maruz kaldığını görüyoruz. Yetişkin erkeklerde de genellikle zorla, ağır işlerde, inşaat işlerinde, tarım işlerinde çalıştırıldığını kabaca söyleyebiliriz. O anlamda mağdur profillerine bu doğrultuda baktığımız zaman, dünyadaki her insanın bir şekilde mağdur olma durumunun söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

İnsan ticareti suçu uyruk ayrımı yapmamaktadır. Ülkemizde geçici koruma kapsamında olan Suriye vatandaşları mağdur sıralamasında ilk sırada yer alıyor. İkamet izniyle gelmiş bir kimse ya da uluslararası koruma statü başvuru sahibi olan biri de bu suçun mağduru olabilir.

Göç İdaresi Başkanlığı olarak daha önceki yıllarda insan ticareti alanında ağırlıklı bir şekilde Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşuyla çalışıyorduk. Ancak süreç içerisinde; geçici

koruma kapsamında bulunan bir Suriye uyruklu yabancı ya da uluslararası koruma statü sahibi birisi mağdur olabiliyorsa bu suçla mücadele ve mağdurların korunması kapsamına tüm uluslararası kuruluşların da dâhil olması gerektiğini düşündük. Bu suçun mağduru çocuk olabiliyorsa UNICEF de iş birliği içerisinde olması gerektiğine inanıyoruz. Bu kapsamda insan ticareti suçu, hepimizi doğrudan ilgilendiriyor. Mağdur olmasak bile etrafımızda yaşayan insanlara, çalışan insanlara, komşularımıza bu gözle bakmakta fayda olduğunu düşünüyorum.

Avrupa Konseyi yine bu kapsamda iş birliği yaptığımız örgütlerden birisi, bu kapsamda Ebru Hanım'a söz veriyorum. Buyurun.

Kıdemli Proje Yetkilisi
Avrupa Konseyi
Ebru SEYLAN

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Saygıdeğer kurum temsilcileri ve katılımcılar hepimizi saygıyla selamlıyorum. İsmim Ebru Seylan, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisinde ‘Türkiye’deki Göçmenlerin ve İnsan Ticareti Mağdurlarının İnsan Hakları Açısından Korunmasının Güçlendirilmesi’ Projesinin Kıdemli Proje Yetkilisi olarak çalışmaktayım.

30 Temmuz İnsan Ticareti ile Mücadele Günü kapsamında düzenlenen bu etkinlik bizler için insan ticareti konusunda farkındalığın artırılması ve konunun önemini bir kez daha vurgulamak adına önem atfediyor. Bu vesileyle öncelikle etkinliğin düzenlenmesinde emeği geçen Göç İdaresi Başkanlığı’na, UNHCR’a ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna teşekkürlerimizi sunuyorum.

Sizlere bugün insan ticaretiyle mücadele alanında kurumlarla ortaklık ve iş birliği içerisinde gerçekleştirdiğimiz faaliyetlerden bahsetmek istiyorum.

Projemiz Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyinin ortak programı olan Yatay Destek II altında yürütülmektedir. Projemizin uygulama süresi 36 aydır ve 31 Aralık 2022’de sona ermektedir. Amaçları

- İnsan Ticaretine Karşı Avrupa Konseyi Sözleşmesinin uygulanması ile Türkiye’de insan ticaretini önleme ve mücadelenin geliştirilmesi,
- GRETA (İnsan Ticaretine Karşı Eylem Uzmanlar Grubu) tavsiyeleri doğrultusunda insan ticareti alanında kapsamlı ve entegre edilmiş kurumsal yaklaşımların benimsenmesi
- Çocuk ticareti, emek sömürüsü amaçlı insan ticareti ve göç bağlamında insan ticaretinin tespiti, önlenmesi ve mağdur koruma stratejilerinin uygulanmasında ilerleme sağlanmasıdır.

Pandemi sürecinin kısıtlayıcı şartları her ne kadar uygulama sürecinde bazı zorluklara neden olsa da, pandemiye uyum sağlayan dünya düzeni ile birlikte fiziksel katılımlı aktivitelerimize hız vererek Projemiz kapsamında Türkiye’de insan ticareti ile mücadele alanında önemli kazanımlar elde ettik.

Bunlar arasında GRETA tavsiyeleriyle uyumlu olarak gerçekleştirilen faaliyetlerimiz, insan ticareti suçunun soruşturulması ve kovuşturulmasının iyileştirilmesi, emek sömürüsü amaçlı insan ticareti, göç ve sınır bağlamında insan ticareti ve çocuk ticaretinin tespiti, korunması, önlenmesi, yönlendirilmesi ile destek mekanizmaları ve insan ticareti hakkında farkındalığın artırılması konuları üzerine odaklanmıştır.

Göç İdaresi Başkanlığı İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı’nın iş birliği ile bahsi geçen konular üzerine, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ve Göç İdaresi Başkanlığı İkamet İzinleri Daire Başkanlığı personellerine ve avukatlara eğitimler düzenlenmiştir. Eğitimlerin özellikle GRETA’nın insan ticareti mağdurlarının tespiti hakkındaki tavsiyeleri doğrultusunda alanda çalışan personelin kapasitesinin geliştirilmesi ve kurumlar arası iş birliğini artırma hedeflerine büyük katkı sağladığına inanmaktayız. İnsan ticareti ile mücadelede ilgili tüm ulusal ve uluslararası kurumların, sivil toplum kuruluşlarının ortak ve koordineli bir şekilde çalışmasının önemini ve özellikle kurumlar arası iş birliğinin artırılması gerekliliğini vurgulamak isteriz. Bu doğrultuda paydaş kurumların faaliyetler sırasındaki tecrübe paylaşımları ve çözüm odaklı fikir alışverişleri özellikle insan ticaretinin tespiti, soruşturma ve kovuşturmanın takibi ve gerekli destek mekanizmalarının çalıştırılması noktalarında kurum personellerinin etkin rol oynamasına hizmet edecektir. Ayrıca eğitimler sırasındaki tecrübe paylaşımlarının ve sahadaki sorunların dile getirilmesinin alanda çalışan personellerin insan ticaretiyle mücadele konusundaki uygulamalarının düzenlenmesine vesile olacağı belirtilmiştir. Eğitimler dışında gerçekleştirdiğimiz yuvarlak masa toplantılarıyla, insan ticareti suçunun soruşturulması ve kovuşturulması noktasında yargı ve kolluğu bir masada toplamanın ve gerçekleştirilen istişarelerin uygulamadaki zorlukları gidermede çok büyük destek sağladığını değerlendirmekteyiz.

Proje altında geliştirdiğimiz, Çocuk Ticareti Raporu, Türkiye’de İnsan Ticareti Eğilimleri: Analiz ve Eylem Önerileri Raporu ve İnsan Ticareti ile İlgili Soruşturma Usullerine ve Yargı Organları Önündeki Kovuşturmalara İlişkin Boşluk Analizi Raporunun basımı hususunda son aşamaya gelmiş olup raporların özellikle Ulusal Eylem Planı’nın hazırlanması sürecine de katkı sağlamasını hedeflemekteyiz. Proje altında geliştirilen raporlara ek olarak insan ticaretiyle mücadele birimi tarafından hazırlanan derleme GRETA raporlarının çevirilerini tamamlayıp eğitimlerimiz sırasında katılımcılara dağıtmaktayız. GRETA’nın 2019 yılında Türkiye ile ilgili yayınlanan

raporunda belirtilmiş olan ve proje altında hazırlanan raporlarda vurgulanan kurumlar arası iş birliği ve koordinasyonun geliştirilmesi tavsiyelerini bir kez daha dile getirmek isteriz. Örneğin raporlarımızda tespit edilen Ulusal Sevk Mekanizmalarının, insan ticareti mağdurlarıyla ilgilenen devlet kurumları ve sivil toplum grupları arasındaki iş birliğini resmîleştirecek şekilde tasarlanması önerisinin önem arz ettiğini düşünüyoruz.

İş birliği konusunda ayrıca değinmek istediğimiz bir diğer husus da Türkiye'deki uluslararası organizasyonlar arasında bir kuruluşlar arası insan ticaretiyle mücadele ağı kurulmasının önemidir. Bu doğrultuda her ne kadar ilk adımları 2020 yılında atmış olsak da ileriki dönemlerde böyle bir ağın kurulması ve düzenli hale getirilebilmesi için gerekli adımların atılması konusunda hazır olduğumuzu belirtmek isteriz.

İnsan ticareti alanında faydalı sonuçlar elde ettiğimiz bir diğer proje faaliyeti, çocuk ticareti ve emek sömürüsü amaçlı insan ticareti özelinde farkındalığın artırılması amacıyla 5 belediyeye, bu belediyeler: Adıyaman Belediyesi, Arsuz Belediyesi ECPAT ile, Akcakale Belediyesi IVA HAGED iş birliğiyle, İzmir Büyükşehir Belediyesi ASAM ile, Keçiören Belediyesine dağıtılan hibelerdir. Belediyeler hibe programlarını sivil toplum kuruluşlarının da ortaklığıyla başarıyla tamamlamış olup, özellikle yazılı ve görsel materyalleri geniş kitlelere ulaştırarak ve yerel halkı bilgilendirme seminerleri düzenleyerek yerel düzeyde farkındalığın artırılmasında önemli katkı sağlamışlardır. Hibeler ayrıca belediyelerin insan ticaretiyle mücadele alanında sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde çalışmasına olanak sağlamıştır.

Proje uygulama sürecinde tesis edilmiş olan güzel iş birliklerimizi ve alandaki uygulamalara yönelik iyi kazanımlarımızı devam ettirmek arzusuyla insan ticaretiyle mücadele alanında Avrupa Konseyi olarak yeni bir proje için gerekli idari adımları attığımızı belirtmek isterim.

Son olarak, huzurlarınızda paydaşlarımız Göç İdaresi Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Türkiye Barolar Birliği, Adalet Bakanlığı, Arsuz, Adıyaman, Keçiören, Akcakale ve İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne projenin faaliyetlerinin uygulanması sürecinde gösterdikleri sahiplenme ve iş birlikleri için teşekkür ediyoruz. İnsan Ticaretiyle mücadelenin önemini vurgulayabildiğimiz ve projemizle ilgili bilgi verebildiğimiz bu etkinliği düzenleyen Göç İdaresi Başkanlığı, UNHCR ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumuna da bir kez daha teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Osman KORAMAZ

Teşekkür ederim. Sıradaki konuşmacımız Sığınmacılar ve Göçmenler Dayanışma Derneği İç Anadolu Bölge Koordinatörü Sayın Ayşenur Çelik. Buyurun Ayşenur Hanım.

İç Anadolu Bölge Koordinatörü
Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma
Derneği (ASAM)

Ayşenur ÇELİK

Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım. Öncelikle merhabalar. Tüm Temsilciler ve Değerli Kamu Kurumu Çalışanları, sizlere saygılarımı sunuyorum. Ebru Hanım'ın da sunumunda bahsettiği gibi ben de öncelikle son projemiz olan İzmir özelinde bir örnek vermek ve aynı zamanda Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği olarak sahada insan ticareti ve insan ticareti mağdurlarına yönelik ne gibi faaliyetler yapıyoruz ve hangi konularda iş birliği içerisindeyiz bunu sizlere sunmak isterim.

İzmir'de yürütülen projemizin adı: "İzmir'de İş Gücü Sömürüsü için İnsan Ticareti Konusunda Farkındalık Artırımı ve Kapasite Oluşturma". Altı aylık bir projeydi. Fon kaynağımız Avrupa Konseyi tarafından finanse edilmişti. Ana yürütücülüğünü İzmir Büyükşehir Belediyesi yaptı ve Sığınmacılar ve Göçmenlerle Dayanışma Derneği olarak bizler de büyükşehir belediyesine destek olduk. Önceliğimiz aslında toplumda farkındalık yaratmak ve aynı zamanda da belediye personelinin ve İzmir Barosuna kayıtlı olan avukatların konu hakkında kapasitesini geliştirme eğitimlerini sağlamaktı. Gençlere öncelikle insan ticareti hakkında eğitimler düzenlemek ve daha sonrasında bu proje kapsamında farkındalığı artırmaya yönelik bir film afişinden oluşan görsel materyallerin sunulması amaçlandı.

Bu konuda gençler tarafından yaklaşık 6 tane film afişi hazırlandı. Daha sonra farkındalık kampanyası kapsamında; cinsel sömürü, zorla çalıştırma, zorla evlilik, zorla dilendirme, insan ticareti mağdurları için koruyucu ve önleyici mekanizmalara dikkat çekildi. Kamu kurumları çalışanlarıyla vatandaşlar için sorumluluk bilinci başlığıyla gençler tarafından 6 tane kısa film çekildi. Bu filmlerle birlikte 5 tane poster hazırlandı. Yine İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gençler için bir poster yarışması düzenlendi. Bu poster yarışması projenin sonundaki büyük panelde, aynı zamanda belediyenin sergi alanlarında da halkın görebilmesi adına sergilendi. Zaten amacımız burada halkta ve belediye personelinde bir farkındalık oluşturmaktı. Bu

kapsamda kapasite geliştirmek adı altında değerli dernek çalışanlarımız, avukatlarımız bir eğitim modülü oluşturdu. Bu eğitim modülü kapsamında hem belediye personeline yönelik hem de İzmir Barosuna kayıtlı olan avukatlara eğitimler düzenlendi. Bu eğitimler pandemi sebebiyle hem online hem de yapabildiğimiz sürede de yüz yüze gerçekleştirildi. Aynı zamanda bazı belediye personeli bu eğitimlerden faydalanabilsin diye bu eğitimler de büyükşehir belediyesinin çevrim içi eğitim platformuna entegre edildi.

Projenin son ayağı da büyük bir paneldi. Bu panelde proje çıktıları paylaşıldı. Aynı zamanda posterler, kısa filmler tekrar gösterildi ve sergilendi. Bu kapsamda da Avrupa Konseyine çok teşekkür ediyoruz. İyi uygulama örneği olarak da bütün insan ticareti konulu zirvelerde, toplantılarda bunu sunmaktayız.

Bunun yanı sıra Sığınmacılar ve Göçmenler Danışma Derneği olarak sahada oldukça aktif çalışıyoruz. Çalıştığımız kurumlar içinde Göç İdaresi Başkanlığı ve il müdürlükleri, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, kolluk kuvvetleri, yerel yönetimler, barolar ve mahkemeler, uluslararası kuruluşlar, alanda çalışan STK'lar ve akademisyenleri sayabiliriz.

Temelde sahada mağdur olabileceğini düşündüğümüz bireyle karşılaştığımız zaman öncelikli olarak avukatlarımız özel olarak bu bireylerle görüşme gerçekleştiriyorlar. Daha sonra gerekli yönlendirme mekanizmaları devreye girmektedir. İl Göç İdaresi Müdürlüklerine ve aynı zamanda da Jandarma Genel Komutanlığı birimlerine yönlendirmeler yapmaktayız. Bu süreçte bütün kurumlar için ücretsiz tercüman desteği sağlıyoruz. Aynı zamanda bu yönlendirmelerin iki ayağı bulunmaktadır. Çünkü bildiğimiz üzere insan ticaretinin mağduru olan kişiler oldukça kırılgan oluyorlar ve hem kendileri hem yakınları birçok travmaya maruz kalıyorlar. Bu bağlamda kamu kurum ve kuruluşlarına destek sağlamaya çalışıyoruz. Sahada görevli olan psikolog arkadaşlarımız mevcuttur. Bu konuda şayet kişilerin özel ihtiyaçları varsa onları karşılamaya yönelik olarak elimizden geldiğince aksiyonlar almaktayız.

Bizlere vakit ayırdığınız, bizleri buraya davet ettiğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Osman KORAMAZ

Ben teşekkür ediyorum. Şimdi insan ticareti konusuyla ilgili olarak ilk zamanlardan beri birlikte çalıştığımız Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu hakkında aynı zamanda en yoğun olarak çalıştığımız uluslararası örgüt olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Tommaso Bey de yaklaşık 3 yıldır bu görevi yürütmektedir. Belki bu 3 yıllık çalışma süreci, dostum olarak hitap etmeyi de gerektirir diye düşünüyorum. Şimdi sözü Sayın Tommaso'ya veriyorum.

Göç Yönetimi Program Koordinatörü
Birleşmiş Milletler Göç Kuruluşu (IOM)

Tommaso DE CATALDO

19 Eylül 2016 tarihinde New York'ta bulunan Birleşmiş Milletler Genel Merkezi'nde 193 devlet ve hükümet başkanının katılımıyla geniş çaplı mülteci ve göçmen hareketleri sorunu ele alınmış ve "Mülteciler ve Göçmenler New York Deklarasyonu" kabul edilmiştir. New York Deklarasyonu'nun Ek 2'si 2018 yılında güvenli ve düzenli göç hareketleri (GCM) için başarı hedeflerini ortaya koymaktadır.

Güvenli, Sistemli ve Düzenli Göç İçin Küresel Mutabakat (Global Compact for Migration- GCM); Birleşmiş Milletler Şartı, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, Kölelik, Köle Ticareti, Köleliğe Benzer Uygulama ve Geleneklerin Ortadan Kaldırılmasına dair Ek Sözleşmenin amaç ve ilkelerine dayanan bir anlaşma olarak diğer sözleşmelerin arasında yer almaktadır.

Güvenli, Sistemli ve Düzenli Göç İçin Küresel Mutabakatın vizyonu, uluslararası göç konusunda iş birliklerini ve ortak çalışma alanlarını geliştirmektedir. Uluslararası İş Birliği, Ulusal Egemenlik, Yekpare Devlet Yaklaşımı ve Yekpare Toplum Yaklaşımı GCM'nin 10 yol gösterici ilkesinden dördüdür. GCM, göçü tüm boyutlarıyla ele alan çok paydaşlı ortaklıkları teşvik etmektedir.

GCM'nin 23 üncü maddesi özellikle, güvenli, sistemli ve düzenli göç için güçlü uluslararası iş birlikleri ve uluslararası ortaklıkların kurulmasına odaklanır. Bu amaç, "Hepimizin göç konusunda bir geçiş, varış ve menşei ülke olduğu bilinciyle dayanışma ruhu içinde uluslararası iş birlikleri ve yeni bir küresel ortaklık kurmak yoluyla, göçün güvenliğini sağlamak için, yeni ve kapsamlı bir sistemin merkeziliğini teyit etmeyi taahhüt etmektedir."

GCM'nin belirlediği 23 hedef, göç döngüsü içindeki kırılmalılıkların tespit edilmesi ve önlenmesine yönelik ortaklıkların kurulmasına odaklanır. Bunlar içinde 6. Hedefin kapsamı içinde, insan onuruna yakışır çalışma koşulları, suiistimal ve sömürünün önlenmesini teşvik etmek yer almaktadır. Hedef 6: *“İşe alımda adil ve etik uygulamaları ve insan onuruna yakışır çalışma koşullarını güvence altına alır.”* Savunmasız durumdaki göçmenler ve insan ticareti mağdurlarının korunmasına ilişkin ortaklıkların geliştirilmesi 7 inci madde kapsamında yer almaktadır. GCM Madde 7: *“Göç sürecinde hassasiyetleri azaltacak şekilde önlem alır.”* Kurulacak ortaklık Madde 10'un uygulanması ile ilgilidir. Madde 10: *“uluslararası göç bağlamında insan ticaretinin azaltılması ve önlenmesi”*. Bu noktada, paydaşlar arasında göçmen gruplarının insan kaçakçılığı risklerini ortaya koymak ve önlenmesine yönelik bilinçlendirme aktivitelerinin yapılması önerilmektedir.

Birleşmiş Milletler, GCM'nin uygulama, izleme ve düzenleme faaliyetlerini desteklemektedir. Bu amaca yönelik olarak Birleşmiş Milletler tarafından Koordinatörlük ve Sekretery görevlerini yerine getiren Uluslararası Göç Ağı (UNMN) kurulmuştur. Türkiye'de 27 Ocak 2021 tarihinde Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla UNMN'nin kurulmasına yönelik çalışmaları başlatmıştır. Böylece UNMN, Türkiye'nin oluşum içindeki görev tanımlarının belirlenmesine yönelik çalışmalarını sürdürmektedir. Bu çerçevede UNMN Koordinatörlüğü ve Sekreterliği insan ticaretinin önlenmesine yönelik bölgesel ve uluslararası iş birliklerini desteklemeyi sürdürmektedir. UNMN, ulusal ve bölgesel düzeydeki insan ticaretinin önlenmesine ilişkin tüm iş birliklerinin güçlenmesi ve genişletilmesi için tüm paydaşları desteklemektedir.

Osman KORAMAZ

Teşekkür ediyorum. Son söz olarak Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi Proje Yöneticisi, aynı zamanda uzun zamandır da tanıdığım ve çalışmaktan da memnuniyet duyduğum Özge Hassa'ya sözü bırakıyorum.

Proje Yöneticisi
Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme
Merkezi (ICMPD)

Özge HASSA

Değerli Katılımcılar;

30 Temmuz Dünya İnsan Ticaretiyle Mücadele Günü vesilesiyle Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ve Göç İdaresi Başkanlığı tarafından organize edilen bu zirvede yıllardır beraber çalıştığımız kurum yetkilileriyle bir arada olmanın keyfini ve mutluluğunu yaşadığımı ifade etmek isterim. Zirvenin son panelinde son konuşmacı olmam, sizlere belki dezavantaj gibi gözükebilir. Fakat daha önce gerçekleşen panelleri yoğun bir şekilde takip ettiğiniz ve ilintili bilgileri aldığınız için ben bunun avantajını kullanmak istiyorum. Çünkü aslında bu zamana kadar gerçekleştirilen panellerde, alanın uzmanları tarafından 4P dediğimiz yaklaşım içerisinde, Türkiye’de yapılan çalışmalar, yapılmasına ihtiyaç duyulan aksiyonlar dile getirilirken, bu panelin konu başlığı olan iş birliği hususunu konuşmalarında dile getirmeyen panelist olmadı. Bu da iş birliği başlığının insan ticareti ile mücadele noktasında ne kadar kilit ve elzem olduğunu gösterir niteliktedir.

Çok aktörlü ve çok farklı türlere sahip girift bir konu olarak insan ticareti alanında, kurumlar arası koordinasyonu bu alanda yetkili ana kurum olan Göç İdaresi Başkanlığı başarılı bir şekilde sağlamaktadır. Panellerde yer alan Sayın Savcıların da belirttiği gibi uygulamada daha fazla kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğini geliştirmek öncelik alanlarından biri konumundadır. Mevcut mevzuat ve kurallara bakıldığında ise elbette iyileştirilebilecek yanları var. Bu konuda İnsan Hakları Eylem Planı doğrultusunda, yine Sayın Savcının da dile getirdiği gibi; atılmakta olan adımlardan bahsedildi. Ulusal yönlendirme mekanizmasında rolü ve sorumluluğu olan söz konusu tüm kurum yetkilileri şuan aramızdalar. Herkesin de bildiği gibi, kanunlarla belirlenmiş ve kurumlara tanımlanmış yetkiler ve belli akışlar var. Fakat uygulamada özellikle iş

birliği ve koordinasyon noktasında, kurumlar arasında bu etkileşimi daha geliştirmemiz gerekliliği aşikâr durumdadır. Bu durumu diğer panelistler ve Daire Başkanı Sn. Osman Koramaz da konuşmasında ifade etti. Yıllar içerisinde mülakat sayılarındaki artışın ve dolayısıyla tanımlanan mağdur sayılarının da olumlu yönde artmış olması, verilen destek hizmetleri ve bu konuda kurumlar arasında yaratılmış iyi örneklerle değinildi. Dolayısıyla ben Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi (kısa adıyla ICMPD) olarak bizler bu konuda yani Türkiye'nin insan ticaretiyle mücadelesine destek noktasında bu zamana kadar neler yaptık ve neler yapmayı planlıyoruz; kısaca bahsetmek istiyorum.

Belki çoğunuzla beraber çalıştık, aranızda eğitimlerimize dâhil olmuş olanlar da olabilir. Ama yine de bilmeyenler için belirteyim, Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi; içerisinde Türkiye'nin de olduğu ve halihazırda 19 üye ülkeden oluşan, merkezi Viyana olan hükümetler arası bir kuruluştur. ICMPD'nin 2023 yılında dönem başkanlığını da Türkiye üstleniyor olacak ki biz ofis olarak bu konuda çok heyecanlı ve gururluyuz.

ICMPD'nin vizyonu aslında göç ve insan hareketliliğini, iyi planlanmış, iyi yönetilen göç politikaları vasıtasıyla daha muntazam, daha düzenli ve güvenli hale getirmektir. Merkez Ofisimiz Viyana'da bulunmaktadır. Bölge ofislerimiz ve Brüksel'de bir misyonumuzun yanı sıra yirmi dokuz saha ve proje ofisinden oluşan ve beş öncelikli bölgeye yayılan geniş bir yapılanmamız mevcut. Batı Balkanlar ve Türkiye Bölge Ofisimiz İstanbul'da yer almakta ayrıca birçok projemizi yürüttüğümüz bir bölge ofisimiz Ankara'da bulunmaktadır. Biz temelde üç sacayağına dayalı olarak faaliyetlerimizi yerine getiriyoruz. Gayri resmi olarak göç diyaloglarına istişare platformu yaratmak, araştırma, kapasite geliştirme ve politika geliştirme noktasında yerelde de çalıştığımız partnerlerimiz ile beraber alana katkı ve destek vermeye çalışıyoruz.

ICMPD tematik olarak aslında göçü ilgilendiren bütün alanlarda faaliyet göstermektedir. Düzenli göç, düzensiz göç, iş gücü göçü, göç ve kalkınma bu alanların arasında yer almaktadır. Elbette ki insan ticareti ve ilintili istismar türleri de oldukça kıymetli çalışma alanlarımızın başındadır. Biz özellikle 2013 yılından bu yana Göç İdaresi Başkanlığı başta olmak üzere ulusal yönlendirme mekanizması altındaki bütün kuruluşlarla çeşitli projelerimiz vesilesiyle bir arada çok sayıda eğitim faaliyeti yürüttük.

Tüm bu faaliyetlerden tek tek bahsetmek yerine şunu söylemek isterim ki; bu projeler ve altında gerçekleştirilen etkinlik ve eğitimler odaklandığı alan ve iş birliği yapılan partnerler noktasında farklılıklar gösterse dahi kapsayıcı bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Bu konunun taraflarını bir araya getirerek koordinasyonu güçlendirmeye yönelik faaliyetleri genel olarak projelerimizde önceliklendirmeye özen

gösteriyoruz. Örneğin kolluk birimlerini, Adalet Bakanlığını, hâkimleri, savcılarını, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığından yetkilileri, Sağlık Bakanlığından yetkilileri ve Göç İdaresi Başkanlığından uzmanlarımızı bir araya getirdiğimiz karma formatta pek çok eğitim düzenledik. Birçok eğitimimizde Göç İdaresi Başkanlığı tarafından önceliklendirilen il personelleri hedef kitlemiz oldu. O zamanlarda, insan ticareti hususunda öncelikli 15 il varken şuan bu rakam 36'ya ulaştı. Bu noktada, istatistik ve sayılara baktığımızda yıllar içerisinde bu konuda tüm kurumların özverili çalışmalarıyla gerçekten insan ticareti alanında büyük bir ilerleme olduğunu düşünüyorum. Örneğin karma eğitimlerde, bir masanın etrafında ilk toplandıığında farklı kurumlardan yetkililer sahada yaşadıkları sorunları ortaya döküyorken, eğitimin sonunda aynı yetkililer sorunun birlikte çözümüne yönelik neler yapılacağıyla ilgili derin istişareler yaparak çok güzel bir yol katediyorlardı. Bu iş birliğı açısından, çok kısa vadede gördüğümüz oldukça kıymetli bir gelişmedir. Biz bunu şöyle görüyoruz aslında söz konusu eğitimler tamamlanıyor ama eğitimlerden alınan kazanımlarla beraber bu sayılara yansıyor elbette. Farklı kurumlardan, ilgili yetkililerin düzenli olarak eğitimlere geliyor olmasıyla birlikte insan ticaretinin tanımı, ulusal/uluslararası boyutu, ulusal yönlendirme mekanizmasında yer alan kurumlar ve sorumlulukları, standart operasyonel prosedürler, göstergeler, mülakatlarda tercümanların üstleneceğı rollerden tutun da ilgili kurum yetkililerin rollerine kadar birçok önemli detay tartışılıyor. Bu paylaşımın; tanımlama sayılarına, yönlendirme sayılarına ve kurumların bu konudaki iş ve işlemlerindeki kazanılan ivmeye yansıdığını rahatlıkla gözlemliyoruz.

Bizim hâlihazırda yeni neticelendirdiğimiz bir projemiz var. Biraz da ondan daha spesifik olarak bahsetmek isterim. Biliyorsunuz Türkiye insan ticaretiyle mücadele alanında üçüncü eylem planı hazırlıklarını yürütüyor. İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Daire Başkanlığı eylem planı hazırlıklarını da beslemek üzere, çocuk ticareti ve emek sömürüsü amacıyla insan ticareti noktasında sahadaki durumu daha iyi anlayabilmek için bunun resminin çekilmesini arzu etmişti. Biz bu konuda geçtiğimiz 19 aylık süreç içerisinde bir araştırma projesi gerçekleştirdik. Yine Başkanlığimizla beraber öncelikli dokuz pilot il belirledik. Araştırmacılarımız belirlenen illerde, siz değerli ilgili kurum temsilcilerinin de desteğı ile mülakatlar gerçekleştirdiler. Sayı olarak belirtmem gerekirse; toplamda yüz on bir mülakat ile kamu ve sivil toplum kuruluşlarından yüz doksan altı kişiye erişildi. Risk altındaki topluluklar anlamında da yine geçici koruma altındaki Suriyeliler ve Türk vatandaşlarıyla toplamda on altı odak grup görüşmesiyle yüz on yedi risk altındaki kişiye de ulaşıldı. Araştırmacılarımız şu an araştırma raporunu derliyorlar. Ama şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki; bu raporda yine kurumlar arası koordinasyon ve iş birliğı noktasında hem iyi örneklerin dile getirildiğı hem de iyileştirmesinin tavsiye edildiğı alanlar var. Yine bu projemiz kapsamında sekiz

adet Avrupa ülkesinde (İngiltere, Hollanda, Almanya, Fransa, Romanya, Yunanistan, İtalya ve İsveç) ulusal yönlendirme mekanizmaları işleyişi üzerine araştırma raporları hazırlayarak Göç İdaresi Başkanlığımızla paylaştık.

Aynı projemiz kapsamında bir de ilgili kurumlarımıza eğitim faaliyetleri düzenledik. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün meslek elemanları ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün meslek elemanlarıyla beraber Göç İdaresi Başkanlığı uzmanlarını bu eğitimler kapsamında bir araya getirdik. Bu eğitimler sadece alan ile ilgili kilit bilgileri vermekle kalmadı aynı zamanda bir istişare platformu olarak da görevini ifa etti. Bu da yine sahada olumlu uygulamalara vesile oldu. Biz geçmişte bazı projelerimizde geri gönderme merkezlerinde işbaşı eğitimleri de gerçekleştirdik. Sizlerin de bildiği gibi, insan ticareti mağduru olma şüphesi taşıyan kişilerin sınır dışı edilmemesi gerekiyor. Bu husus ile ilgili göstergelerin biliniyor olması, bu tespitlerin yapıyor olması bağlamında ilgili eğitimlerimizi gerçekleştirdik.

Viyana merkezimizde bulunan insan ticaretiyle mücadele programımızın yürüttüğü başka bir araştırma çalışmamıza değinmek isterim. Bu çalışmada, Suriye krizinin insan ticareti üzerine etkileri ele alınarak Türkiye'nin de aralarında bulunduğu krizden etkilenen ülkeleri inceleyen kapsamlı bir araştırma tamamlandı. Bu araştırmanın sonuç raporu da bulgular doğrultusunda hazırlandı. Merak edenleriniz için bu rapor da dâhil olmak üzere farklı bölge ve ülkelerde insan ticareti ile ilintili yapılan çalışmalar ve raporlara web sitemiz aracılığıyla ulaşabilirsiniz. Değindiğim gibi projelerimiz altında, karma eğitimler ve özel bir hedef kitlesine yönelik daha spesifik eğitim programı yürüttük. Örneğin; Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğündeki kadın alanında çalışan meslek elemanlarına yönelik uyguladığımız eğitim programı bunların arasında yer almaktadır. Bu projemizde, bakanlığın talebi ve hedef kitlesinin birebir ihtiyaçlarını gözetenek eğitim içerikleri dizayn edildi. Eğitim içerikleri doğrultusunda kitapçıklar kendi hizmet içi kullanımlarına sunuldu. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ile benzer iş birliklerine yönelik görüşmelerimiz sürüyor. Ayrıca pek çok kurumla bu iş birliklerini zaten idame ettirmeye devam ettiriyoruz.

Küresel anlamda mevcut global kontekste baktığımızda, göçün ölçeği, karmaşıklığı, kapsamı ve pandeminin halen devam etmekte olan sosyal ve ekonomik hayattaki kırılğanlıklarda yarattığı artış nedeniyle insan ticareti riskinin arttığı aşikardır. Dediğim gibi Türkiye'de mevzuat anlamında bazı eksikler olabilir, bu kesinlikle takviye edilebilir. Ama mevzuat alt yapımız var, bunu her şekilde not etmek gerekir. Uygulama anlamında da koordinasyon ve iş birliği açısından kurumlarımız arasındaki etkileşimi sağlıyor olmaya, bu alana emek vermiş tüm aktörler olarak önem veriyoruz. Kurumlarımızın da buna önem verdiğini gözlemliyor ve biliyoruz.

Bütün bu paneller çerçevesinde önerilerimizi,4P başlığı altında ben de tekrar dile getirecek olursam; önleme noktasında göçmenler, mülteciler gibi daha kırılgan gruplar arasında proaktif mağdur tespitine yönelik çalışmaların artırılması, bu alanda yapılan çalışmalara daha da ivme kazandıracaktır. Koruma bağlamında yapılabilecekler ve zaten yapılanlar paylaşıldı. Özellikle sığınmaevi işletilmesi noktasında esasları belirlemek üzere STK kamu iş birliğine yönelik çalışmalara ivme kazandırmak gerekir. Zaten bu hususta ICMPD olarak konsorsiyum ortağı olduğumuz tamamlanan bir projemiz altında model protokoller ve standart operasyonel prosedürler çalışıldı. Öte yandan, sömürü biçimlerine yönelik talebin azaltılması noktasında faaliyetler kolluk yetkililerimiz, savcılarımız ve diğer katılımcılarımızın da dile getirdiği üzere bu alanda oldukça önem arz etmektedir.

Kurumlar arası iş birliğinin yanı sıra diğer ülkeler ile geliştirilecek bölgesel ve uluslararası iş birlikleri de bu alanda oldukça elzemdir. Soruşturma, kovuşturma konusunda ise zaten daha önceki panelistler önemli olan noktalara değindiler. Özellikle bu konuda kolluk kuvvetleri, savcılar ve hâkimlerin bilgi ve donanım noktasında desteklenmesi gerekliliğini yineleyerek sözlerime son vermek istiyorum. Organizasyonda emeği geçen herkese tekrar teşekkür ediyorum.

Osman KORAMAZ

Özge Hanım'a detaylı sunumu için teşekkür ediyorum. 2021 yılında Avrupa Konseyiyle ilkini gerçekleştirdiğimiz Türkiye İnsan Ticareti Mücadele Zirvesi'nin bu yıl UNHCR iş birliğinde ikincisini gerçekleştirdik. Tüm panelistlere, oturum başkanlarımıza, katılımcı tüm kuruluşlara; başta yine bu organizasyonu birlikte yaptığımız TİHEK Başkan Yardımcımıza, Yargıtay Üyemize, Yargıtay Savcımıza, bizleri sabırla dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyor, iyi akşamlar diliyorum.

TIHEK

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

Yüksel Caddesi No: 23 06650 Kızılay / ANKARA
Tel: +90 312 422 78 00
www.tihek.gov.tr

 /tihekkurumsal

 /tihek_kurumsal

 /tihekkurumsal

 /tihekkurumsal